

**ÇOK KATMANLI KENTLERDE
KIRSAL MİMARİNİN KORUNMASI:
KÜTAHYA-ÇAVDARHİSAR
CERELLER MAHALLESİ ÖRNEKLEMİ**

Yüksek Lisans Tezi

İpek DEMİR

Eskişehir 2019

**ÇOK KATMANLI KENTLERDE KIRSAL MİMARİNİN KORUNMASI:
KÜTAHYA-ÇAVDARHİSAR-CERELLER MAHALLESİ ÖRNEKLEMİ**

İpek DEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Ocak, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İpek DEMİR'in "Çok Katmanlı Kentlerde Kırsal Mimarinin Korunması: Kütahya-Çavdarhisar-Cereller Mahallesi Örnekleme" başlıklı tezi 02/01/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Mimarlık Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Üye : Prof. Dr. Alper ÇABUK

Üye : Doç. Dr. Seda ÇALIŞIR HOVARDAOĞLU

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Ersin YÜCEL

ÖZET

ÇOK KATMANLI KENTLERDE KIRSAL MİMARİNİN KORUNMASI: KÜTAHYA-ÇAVDARHİSAR-CERELLER MAHALLESİ ÖRNEKLEMİ

İpek DEMİR

Mimarlık Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ocak/2019

Danışman: Doç. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Çavdarhisar, Kütahya iline 58 km uzakta konumlanan, Aizanoi Antik Kentini de içinde barındıran kırsal bir yerleşim yeridir. Çavdarhisar'ın dört mahallesinden biri olan Cereller Mahallesi, antik kente ait Mozaikli Hamam etrafında kurulmuş bir mahalledir.

Cereller Mahallesi kırsal mimari yapılarını ele alan bu çalışmada alanın kırsal mimari dokusunun değerlendirilebilmesi için gözlem, sözlü görüşmeler, iç-dış analizler, alan çalışması ve kaynak taraması yapılmıştır. Analiz paftalarında belediyeden elde edilen Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı haritaları geliştirilerek kullanılmıştır. Bu değerlendirmeler ve analizler yapılarak mahallenin koruma sorunları tespit edilmiştir.

Alanda yer alan yapıların koruma sorunları tespit edilip değerlendirilerek, alanında çok katmanlılığı göz önünde tutularak çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Bu doğrultuda hazırlanan tez, giriş bölümü de dahil dört bölümden oluşmuştur. Çalışmanın birinci bölümünde, tez çalışmasının amaç, kapsam, sınırlılıkları ve literatürdeki yerinden bahsedilmiştir. İkinci bölümünde, çalışma kapsamında kullanılan materyal ve izlenilen yöntemden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise çok katmanlı bir kent olan Çavdarhisar ilinin özellikleri, Aizanoi Antik Kenti ve kırsal konut mimarisinin özellikleri anlatılmıştır, çalışma alanı olan Cereller Mahallesi'nin genel analizi yapılmış ve mahallede yer alan konutların ayrıntılı iç-dış değerlendirmeleri yapılmıştır. Ayrıca çalışmaların sentezi ile Cereller Mahallesi'nde yer alan kırsal mimari yapılara ve alana yönelik sorunlar tespit edilmiş. Dördüncü bölümde ise elde edilen tüm verilerden çıkarılan sonuçlar toparlanarak tartışma ve sonuçlarla sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler:Çok Katmanlı Kent, Kırsal Mimari Koruma, Çavdarhisar, Aizanoi Antik Kenti, Cereller Mahallesi.

ABSTRACT

CONSERVATION OF RURAL ARCHITECTURE IN MULTI-LAYERED CITIES: THE SAMPLE OF THE KÜTAHYA-ÇAVDARHİSAR-CERELLER NEIGHBORHOOD

İpek DEMİR

Department of Architecture

Anadolu University, Graduate School of Sciences, January/2019

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Çavdarhisar is a rural settlement, which is located 58 km far from Kütahya city, including the ancient city of Aizanoi. Cereller Neighborhood, one of the four neighborhoods of Çavdarhisar, is a neighborhood built around The Mosaic Baths of the ancient city.

In this study, which deals with the rural architectural structures of Cereller district, observations, oral interviews, internal-external analyzes, field work and literature survey were conducted to evaluate the rural architectural texture of the area. Conservation Development Plans obtained from the municipality were developed and used. These assessments and analyzes were conducted to determine the protection problems of the neighborhood.

The protection problems of the buildings in the area have been identified and evaluated and various suggestions have been developed by considering the multilayers in the field.

The thesis prepared in this direction is composed of four sections including the introduction. In the first part of the study, the aim, scope, limitations of the thesis study and its place in the literature are mentioned. In the second part, the material used and the method used in the study are mentioned. In the third section, the characteristics of Çavdarhisar, a multi-layered city, the characteristics of the ancient city of Aizanoi and the characteristics of rural housing architecture are described. problems related to rural architectural structures and area were identified. In the fourth section, the results obtained from all the obtained data are collected and presented with discussion and conclusions.

Keywords: Multilayered City, Rural Architectural Preservation, Çavdarhisar, Aizanoi
Antique City, Cereller Neighborhood.

ÖNSÖZ

Çavdarhisar, Aizanoi Antik Kenti, ülkemizin sahip olduğu henüz yeterince hak ettiği ilgiyi ve değeri görememiş, keşfedilmeyi bekleyen bir yerdir. Bu çalışmanın, kentin görünürlüğüne ve korunması için atılacak adımlara küçük de olsa bir ışık tutmasını ümit ediyorum.

Hayatımın her anında olduğu gibi tez sürecimde de beni yalnız bırakmayıp, her adımında desteklerini esirgemeyen, bana her zaman güvenen annem Gülbahar DEMİR babam Mustafa DEMİR, abim Hasan DEMİR ile Emel DEMİR'e,

Bu güzel kentle tanışmama vesile olan, bana yol gösteren tez danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Hicran Hanım HALAÇ'a,

Alan çalışmalarında ve bilgi paylaşımında her türlü kolaylığı sağlayıp yardımlarını esirgemeyen Çavdarhisar Belediyesi çalışanlarına ve halkına,

Alan çalışmalarımda yaz-kış demeyip tüm zorlu şartlarda bana destek ve yardımcı olan değerli mimar arkadaşlarım Atike ALTINSOY, Elif ATICI, Filiz KUTLU ve Özge Ceylin YILDIRIM'a

Eğitim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm hocalarıma,

Maddi ve manevi her zaman destekleri olan tüm tanıdıklarına,

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım...

İpek DEMİR

Ocak, 2019

02/01/2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İpek DEMİR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	1
1.3. Literatürdeki Yeri.....	2
1.4. Temel Kavramlar	7
1.4.1. Çok katmanlı kent ve kentsel arkeoloji	7
1.4.2. Kırsal mimari.....	9
1.4.3. Arkeolojik sit	10
1.4.4. Kentsel sit	10
1.4.5. Bütünleşik koruma.....	11
1.4.6. Koruma amaçlı imar planı	11
2. MATERYAL VE YÖNTEM	15
2.1. Materyal	15
2.2. Yöntem.....	15
3. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLARI	19
3.1. Çok Katmanlı Kent Olan Çavdarhisar	19

3.1.1. Konumu ve tarihi gelişimi.....	19
3.1.2. Mahalleler	23
3.1.3. Anıtsal yapılar	28
3.1.4. Kırsal konut mimarisi.....	48
3.2. Çalışma Alanı: Cereller Mahallesi.....	53
3.2.1. Cereller Mahallesi analizi	54
3.2.2. Konutların değerlendirilmesi	66
3.3. Cereller Mahallesi Koruma Sorunları	98
3.3.1. Doğal etkenler	98
3.3.2. Kullanıcı kaynaklı bozulmalar	99
3.3.3. Yasal sorunlar.....	99
3.4. Alana İlişkin SWOT Analizi.....	100
4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI.....	103
5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER	107
KAYNAKÇA.....	109
EKLER.....	114

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1.1.Literatür taraması.....	2
Tablo 1.2.Koruma amaçlı imar planı	12
Tablo 1.3.Koruma amaçlı imar planının içerikleri	13
Tablo 3.1.Mahallelere göre nüfus dağılımı	23
Tablo 3.2.4 numaralı köprüye ait yazıt ve korkuluklar	43
Tablo 3.3.2 numaralı ve 4 numaralı köprüler ve yapılan geçici köprüler.....	44
Tablo 3.4.Alanda yer alan iç mekan unsurlarına örnekler	50
Tablo 3.5.Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan tescilli yapıların durumları.....	53
Tablo 3.6.Cereller Mahallesi’ne ilişkin kullanım amacı tespiti.....	56
Tablo 3.7.Cereller Mahallesi’nde yapıların kullanımına örnekler.....	56
Tablo 3.8.Cereller Mahallesi’ne ilişkin kat adedi tespiti	59
Tablo 3.9.Cereller Mahallesi’nde yer alan yapıların kat adetlerine örnekler	59
Tablo 3.10.Cereller Mahallesi yapı-açık alan ilişkisine dair örnekler	62
Tablo 3.11.Cereller Mahallesi’nde yapıların cephe tiplerinden örnekler	63
Tablo 3.12.Cereller Mahallesi’nde yapıların cephe tiplerinin durumları	63
Tablo 3.13.Cereller Mahallesi’nde yapıların bozulmuşluk durumları.....	65
Tablo 3.14.Cereller Mahallesi’ndeki yapıların bozulmuşluk durumlarından örnekler ..	65
Tablo 3.15.Cereller Mahallesi’nde iç ve dış değerlendirme yapılabilen yapı sayısı	68
Tablo 3.16.Dış değerlendirme puan çizelgesi.....	69
Tablo 3.17.Dış değerlendirme “konum” değerlendirilmesi.....	69
Tablo 3.18.Yapı konumlarına örnekler	70
Tablo 3.19.Dış değerlendirme “yapı-açık alan ilişkisi” değerlendirilmesi.....	71
Tablo 3.20.Dış değerlendirme “kat adedi” değerlendirilmesi	72
Tablo 3.21.Cephe tiplerine örnekler	73
Tablo 3.22.Dış değerlendirme “cephe tipi” değerlendirilmesi	74
Tablo 3.23.Niteliklerine göre kapı örnekleri	75
Tablo 3.24.Dış değerlendirme “yapı giriş kapıları” değerlendirilmesi.....	75
Tablo 3.25.Dış değerlendirme “pencere tipi” değerlendirilmesi	76
Tablo 3.26.Dış değerlendirme “pencere kepenkleri” değerlendirilmesi.....	77
Tablo 3.27. Dış değerlendirme “sütlük” değerlendirilmesi	78

Tablo 3.28.Dış değerlendirme sonuçları	79
Tablo 3.29.İç değerlendirme puan çizelgesi	81
Tablo 3.30.Döşeme niteliklerine örnekler	81
Tablo 3.31.İç değerlendirme “döşeme” değerlendirilmesi	82
Tablo 3.32.Niteliklerine göre kapılara örnekler.....	82
Tablo 3.33.İç değerlendirme “kapı” değerlendirilmesi	83
Tablo 3.34.Niteliklerine göre pencerelere örnekler	84
Tablo 3.35.İç değerlendirme “pencere tipi” değerlendirilmesi.....	84
Tablo 3.36.Niteliklerine göre tavan örnekleri.....	85
Tablo 3.37.İç değerlendirme “tavan” değerlendirilmesi.....	85
Tablo 3.38.Merdivenlerin niteliklerine örnekler.....	86
Tablo 3.39.İç değerlendirme “merdiven” değerlendirilmesi	87
Tablo 3.40.Niteliklerine göre raflara örnekler	87
Tablo 3.41.İç değerlendirme “raf” değerlendirilmesi	88
Tablo 3.42.Ocak niteliklerine örnekler	89
Tablo 3.43.İç değerlendirme “ocak” değerlendirilmesi.....	90
Tablo 3.44.Niteliklerine göre dolap örnekleri	91
Tablo 3.45.İç değerlendirme “dolap” değerlendirilmesi	91
Tablo 3.46.Niteliklerine göre gusülhanelere örnekler	92
Tablo 3.47.İç değerlendirme “gusülhane” değerlendirilmesi	92
Tablo 3.48. İç değerlendirme “seki” değerlendirilmesi	93
Tablo 3.49.Niteliklerine göre sütlüklere örnekler.....	94
Tablo 3.50. İç değerlendirme “sütlük” değerlendirilmesi.....	95
Tablo 3.51. İç değerlendirme “niş” değerlendirilmesi.....	96
Tablo 3.52.İç değerlendirme sonuçları	96

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1.Çalışma alanı konumu	19
Şekil 3.2.Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası	20
Şekil 3.3.Koca Çay'ın kent içindeki durumu.....	20
Şekil 3.4.Antik köprünün günümüzdeki görünümü.....	21
Şekil 3.5.Kentin tarih içerisinde yaşadığı önemli olaylar akışı	22
Şekil 3.6.Çavdarhisar Kentsel Arkeolojik Siti içerisinde yer alan mahallelerin sınırları	24
Şekil 3.7.Yukarı Mahalle'den genel görünüm.....	25
Şekil 3.8.Meydan Mahallesi'nden genel görünüm	26
Şekil 3.9.Yukarı Mahalle ile Meydan Mahallesi'ni birbirine bağlayan Roma Köprüsü .	26
Şekil 3.10.Kemaller Mahallesi'nden genel görünüm	27
Şekil 3.11.Cereller Mahallesi'nden genel görünüm	28
Şekil 3.12.Gustave Guillaume Berggren (1835-1920) Aezani Temple	29
Şekil 3.13.Tapınak duvarında yer alan çizimlere örnek	29
Şekil 3.14.Zeus Tapınağı'nın tonozlu alt kısmının günümüzdeki görünümü.....	30
Şekil 3.15.Akant yaprakları arasında yer alan Kybele büstü akroter ve Zeus Tapınağı.	31
Şekil 3.16.Satyr ve Menad betimlemeli mozaik zemin	31
Şekil 3.17.Yuvarlak yapının günümüzdeki görünümü	32
Şekil 3.18.Yuvarlak yapı ve Sütunlu Cadde'nin birbiri ile konumu	33
Şekil 3.19.Sütunlu Cadde'nin şematik kesiti	34
Şekil 3.20.Sütunlu Cadde'nin ayağa kaldırılması	34
Şekil 3.21.Sütunlu Cadde'de yer alan geyik kabartması	35
Şekil 3.22.Sütunlu Cadde'nin günümüzdeki durumu	35
Şekil 3.23.Stadyum girişinde yer alan yazıt ve madalyonlar.....	36
Şekil 3.24.Şeref locasının günümüzdeki görünümü	37
Şekil 3.25.Tiyatro-stadyumun kompleksinin yapım aşamaları	37
Şekil 3.26.Günümüzde tiyatro-stadyum kompleksinin görünümü	38
Şekil 3.27.Hamam Planı	39
Şekil 3.28.Hamamın günümüzdeki durumu	40
Şekil 3.29.2 numaralı köprünün yakın geçmişteki hali	41
Şekil 3.30.1990 yılında kazı ekibi tarafından çizilen 4. köprü görüşleri	42

Şekil 3.31.Yeni mermer korkuluklarla onarılmış 4 numaralı köprü	43
Şekil 3.32.Oturma basamaklı yapının günümüzdeki durumu.....	45
Şekil 3.33.Antik ticari yapıların günümüzdeki durumu	46
Şekil 3.34.Meter Steune Kutsal Alanında yer alan kurban çukuru (bothroi)	47
Şekil 3.35.Günümüzde barajın durumunu gösteren görsel.....	48
Şekil 3.36.Alanda yer alan çıkmalı cephelere örnek	49
Şekil 3.37.İşlemeli gelin odasına örnek	49
Şekil 3.38.Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan tescilli yapılar	51
Şekil 3.39.Günümüzde Meydan mahallesinde yer alan ticari yapıların durumu.....	52
Şekil 3. 40. Şehit Kamil Gezer Caddesi'nden görünüm	54
Şekil 3.41.Cereller Mahallesi ulaşım ağı	55
Şekil 3.42.Yapıların kullanım durumlarına göre mahalle içerisindeki dağılımları	58
Şekil 3.43.Kat adetlerinin mahalle içerisindeki dağılımı	60
Şekil 3.44.Cereller Mahallesi yapı-açık alan ilişkisi	61
Şekil 3.45.Cereller Mahallesi'nde yapıların cephe tiplerinin mahalle içerisindeki dağılımı	64
Şekil 3.46.Cereller Mahallesi'nde yapıların bozulmuşluk durumlarının mahalle içerisindeki dağılımı	66
Şekil 3.47.Cereller Mahallesi'nde iç ve dış değerlendirme yapılabilen yapıların alan içerisindeki.....	67
Şekil 3.48.Dış değerlendirme sonucuna göre yapıların alan içerisindeki dağılımı	80
Şekil 3.49.Dış değerlendirme sonucuna göre yapıların alan içerisindeki dağılımı	97

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

KAİP	:Koruma Amaçlı İmar Planları
KAİP ve ÇDPHGUDMİUEAY	:Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik
KTVKYK	:T.C. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu

1. GİRİŞ

1.1.Çalışmanın Amacı

Kültürel miraslarımızın bir kısmı tekil olarak bulunurken bir kısmı da bir arada bulunmaktadır. Yüzyıllardır birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan ülkemizde kimi yerlerde yer üstünde ve yer altında birçok kültürel miras bulunmaktadır. Yüzyıllardır katmanlaşarak artan kültürel miraslarımızdan bir kısmı açığa çıkarken bir kısmı da açığa çıkmayı beklemektedir. Bu tarz çok katmanlı yerleşim yerlerinde ise koruma çalışmaları detaylı çalışmaları gerektirmektedir.

Çavdarhisar'da arkeolojik sit alanı ve kentsel arkeolojik sit alanı üzerinde yer alan kırsal mimarisiyle ülkemizde yer alan çok katmanlı kentlerdendir. Bünyesinde barındırdığı arkeolojik eserlere rağmen yeterli değeri göremeyen ve kırsal mimarisi büyük oranda terk edilmiş bir yerleşim alanıdır. Bu nedenle kırsal mimari miras yer yer yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Çavdarhisar Kentsel Arkeolojik Sit Alanı, özgün kırsal mimari yapıları barındırması, dokunulmamış, büyük oranda bozulmamış özgün bir alan olması, kırsal mimari mirası barındıran geniş ölçekli bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması alanın seçilmesinde önemli rol oynamıştır.

Tez kapsamında amaç; Cereller Mahallesi ölçeğinden başlayarak kente dair sorunların tespit edilmesi, ketin göz önünde olmayan kırsal mimarisinin değerini görünür kılmak, koruma sorunlarına çözüm önerileri sunmak ve geleceğe doğru bilgi-belge aktarımını sağlamaktır.

1.2.Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu tez kapsamında, çok katmanlı kentlerde yer alan sivil mimarlık örneklerine dair koruma sorunları, iç-dış değerlendirmenin önemini, Kütahya ili, Çavdarhisar ilçesi, kentsel arkeolojik sit sınırları içerisinde kalan Cereller Mahallesi örnekleminde ortaya konmuştur. Çalışma kapsamında Çavdarhisar'ın seçilmesinin en önemli nedeni, daha önce Çavdarhisar geleneksel kırsal mimarisine dikkat çekilmemiş olmasıdır. Kentin kırsal mimarisinin gün geçtikçe yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olması ve Çavdarhisar'dan ziyade Aizanoi Antik Kenti'nin hatta Zeus Tapınağı'nın ön planda olması buna karşın çok katmanlı bir kent olmasına rağmen diğer arkeolojik yapıların ve kırsal mimarinin geri planda kalmış olması da alanın seçilme nedenlerinden diğerlerini oluşturmaktadır.

Çavdarhisar Kentsel Arkeolojik Sit Alanında 356 adet konut ve iş yeri bulunması, bunların bir kısmının girilemeyecek durumda harabe olması, bir kısmının sahiplerinin şehir dışına veya yurtdışına göç etmelerinden kaynaklı sahiplerine ulaşılammama nedenleri ve çalışmanın detaylı bir alan çalışmasını kapsamassından dolayı çalışma süresi de göz önünde tutularak çalışma, Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde Cereller Mahallesiyle sınırlandırılmıştır. Kentsel Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde Cereller, Kemaller, Meydan ve Yukarı Mahalleleri yer almaktadır. Cereller Mahallesi, günümüzde en çok yaşamın devam ettiğı mahalle olması, arkeolojik hamam etrafında bulunan bir mahalle olması, koruma amaçlı imar planında tek bir yapının tescile önerilmesi ve 2017 yılında yapılan tescil çalışmalarında da tek bir sivil mimarlık örneğı yapının tescillenmesi nedeniyle Cereller Mahallesi örneklem olarak seçilmiştir.

1.3.Literatürdeki Yeri

Bu tez çalışması kapsamında yapılan literatür taraması üç ana başlık altında kitap, tez, makale, bildiri ve kazı raporlarının incelenmesiyle yapılmıştır. Üç ana başlık;

- Temel Kavramlar (Arkeolojik Sit, Kentsel Sit, Çok Katmanlı Kent, Bütünleşik Koruma vb.)
- Çavdarhisar Kırsal Mimarisi
- Aizanoi Antik Kenti

olarak belirlenmiştir (bkz.Tablo 1.1.).

Tablo 1.1.Literatür taraması

	Yazar	Metin İsmi	Yılı	Türü
Temel Kavramlar (Arkeolojik Sit, Kentsel Sit, Çok Katmanlı Kent, Bütünleşik Koruma vb.)	Zeynep Ahunbay	Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon	2011	Kitap
	Nağme Ebru Karabağ	Kent Arkeolojisi Metoduyla Çok Katmanlı Kentlerdeki Tarihsel Sürekliliğın Çözömlenerek Korunması (İzmir Örneğı)	2008	Doktora Tezi
	Seda Çalışır Hovardaoğlu	Tarihi Süreklilikte Kentsel Katmanlaşmanın Belgelemesi Bağlamında Kayseri Kent Merkezi	2009	Doktora Tezi
	Zühal Özcan	Planlamada Disiplinler Arası İlişkiler Ve Kentsel Arkeolojinin Yeri	2006	Makale
	Ebru Harman Aslan, Cengiz Can	Arkeolojik Ve Kırsal Mimari Miras Birlikteliğinin Korunabilirliği: Oğuz/ Antik Kenti Örneğı	2017	Makale
	Üftade Muşkara	Kırsal Ölçekte Geleneksel Konut Mimarisinin Korunması: Özgünlük	2017	Makale

Tablo 1.1.(Devam) Literatür taraması

	Yazar	Metin İsmi	Yılı	Türü
Temel Kavramlar	Zeynep Eres	Türkiye’de Planlı Kırsal Yerleşmelerin Tarihsel Gelişimi Ve Erken Cumhuriyet Dönemi Planlı Kırsal Mimarisinin Korunması Sorunu	2008	Doktora Tezi
	Burak Belge	"Çok Katmanlı Tarihi Kent Merkezlerinin Yönetimi: Kentsel Arkeoloji ve Planlama"	2004	Makale
Çavdarhisar Kırsal Mimarisi	Mustafa Beyazıt	Hüseyin Dülger Evi	2013	Makale
	Stefan Blum	Çavdarhisar – Die Neuzeitliche Bebauung im Ruinengebiet	2010	Makale
Aizanoi Antik Kenti	Anaonim	Aizanoi Rehber	2017	Kitap
	Rudolf Naumann, Friederike Naumann	Der Rundbau in Aezani	1973	Kitap
	Klaus Rheidt (Editör)	Auzanoi Und Anatolien	2010	Kitap
	Elif Özer (Editör)	Aizanoi	2013	Kitap
	Rudolf NAUMANN	Aizanoi 1979	1980	Kazı Raporu- Bildiri
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1981	1983	
		Aizanoi Kazıları	1983	
		Ausgrabungen In Aızanoi 1983	1984	
		Ausgrabungen In Aızanoi 1984	1985	
	Adolf Hoffmann	Arbeiten in Aizanoi 1986	1987	
		Aizanoi 1987, Arbeiten Im Stadion	1988	
		Aşzanoi 1988 Arbeiten Im Stadion	1989	
	Adolf Hoffmann, Klaus Rheidt	Die Ausgrabungen in Aizanoi 1990	1991	
	Klaus RHEIDT	Die Ausgrabungen in Aizanoi 1991	1992	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1992	1993	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1993	1994	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1994	1995	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1995	1996	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1996	1998	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1997	1998	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1998	1999	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 1999	2000	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi	2001	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 2001	2002	
		Die Ausgrabungen in Aizanoi 2001	2003	
	Klaus Rheidt, Gülen Ateş	Aizanoi 2003 ve 2004 Yılı Çalışmaları	2005	
		Aizanoi 2005 ve 2006 Yılı Çalışmaları	2007	
	Ralf Von Den Hoff, Klaus Rheidt	Aizanoi 2007	2008	
		Aizanoi 2005 ve 2006 Yılı Çalışmaları	2007	
	Ralf Von Den Hoff, Klaus Rheidt	Aizanoi 2007	2008	
	Ralf Von Den Hoff,	Aizanoi 2008	2009	
		Aizanoi 2009	2010	

Tablo 1.1.(Devam) Literatür taraması

	Yazar	Metin İsmi	Yılı	Türü
	Elif Özer	Aizanoi Kazısı 2011 Yılı Çalışmaları	2012	
		Aizanoi 2012 Yılı Çalışmaları	2013	
		Aizanoi Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları	2014	
		Aizanoi 2014-2015 Sezonu Kazı ve Araştırmaları	2016	
		Aizanoi 2016 Sezonu	2017	
	Metin Türktüzün	Çavdarhisar (Aizanoi) Roma Devri NEkropolü Kurtarma Kazısı	1991	Makale
	Elif Özer, Hatice Korkmaz	Tarihsel Süreçte Aizanoi Kentindeki Dört Yapıda Tahrip ve Koruma	2014	
	Erkan İznik	Roma İmparatorluğu Döneminde Frigya Epiktetos Merkezlerinde (Dorylaeum, Nacolea, Mıdaeum, Cotaeum, Aezanı) Sosyopolitik, Sosyoekonomik Ve Sosyokültürel Yapı	2006	Doktora Tezi
	Elif Özer	From Cybele to Aba Sultan Cultural Heriatage Aizanoi	2015	Makale
	Rıfat Olgun, Tahsin Yılmaz	Aizanoi Antik Kentinin Peyzaj Planlama Kapsamında Korunması ve Turizm Potansiyelinin Arttırılması	2014	Makale
	Ahmet Uslu	Kültürel Mirasın Üç Boyutlu Modellenmesi Ve Web Ortamında Sunulması	2016	Yüksek Lisans Tezi
	Evren Tandoğan	Kütahya – Çavdarhisar Aizanoi Arkeolojik Sit Alanının Peyzaj Mimarlığı Ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi	2011	Yüksek Lisans Tezi
	İsraf Bozoğlu	Aizanoi Antik Kenti Kapı Biçimli Mezar Taşları Ve Bezemeleri	2010	Yüksek Lisans Tezi
	Sabahattin Çalışkan	Tarihsel yapıların Üç Boyutlu Bilgisayar Animasyon İle Görselleştirilmesi (Aizonai-Çavdarhisar- Zeus Tapınağı Örneği)	1996	Sanatta Yeterlilik Tezi
	Sema Atik	Anadolu Macellumları Pamphylia ve Pisidia Macellumları Işığında Bir Tipoloji Denemsi	2002	Doktora Tezi
	Mustafa Beyazıt	Aizanoi Antik Kentinde Bulunan Graffitilerde Kopuz ve Aşık	2014	Makale
	Elif Özer	İçinden Su Geçen Şehir: Aizanoi	2011	Makale

Temel kavramlara ilişkin kaynaklar

Ahunbay (2011), “Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon” adlı kitabında restorasyonve koruma alanına ait tüm temel kuramlara değinmektedir.

Karabağ (2008), “Kent Arkeolojisi Metoduyla Çok Katmanlı Kentlerdeki Tarihsel Sürekliliğin Çözümlenerek Korunması (İzmir Örneği)” adlı doktora tezinde çok katmanlı kentlerde, geçmişten günümüze kadar korunması gereken değerler ve koruma

sorunlarının incelenerek günümüz yaşamıyla uyumlu koruma stratejileri geliştirilmesini İzmir örnekleme üzerinden değerlendirmiştir.

Hovardaoğlu (2009), “Tarihi Süreklilikte Kentsel Katmanlaşmanın Belgelenmesi Bağlamında Kayseri Kent Merkezi” adlı doktora tezinde Kayseri kent merkezi örnekleminde tarihi süreklilikte fiziksel olarak kentsel değişimin kronolojisi açıklanmaya çalışılmıştır.

Özcan (2006), "Planlamada Disiplinler Arası İlişkiler ve Kentsel Arkeolojinin Yeri" adlı makalesinde Ankara Ulus örnekleminde kentsel arkeoloji kavramının Türkiye için önemine değinmektedir.

Belge (2004), "Çok Katmanlı Tarihi Kent Merkezlerinin Yönetimi: Kentsel Arkeoloji ve Planlama" başlıklı makalesinde disiplinlerarası bir çalışma alanı olan kentsel arkeolojik mirasın yönetimi için öneriler ortaya koymuştur.

Aslan ve Can (2017), “Arkeolojik Ve Kırsal Mimari Miras Birlikteliğinin Korunabilirliği: Oğuz/Dara Antik Kenti Örneği” adlı makalede Arkeolojik alan ve kırsal dokunun bir arada korunabilirliğinin Oğuz/Dara örneği üzerinden incelenmesi yapmışlardır.

Muşkara (2017), “Kırsal Ölçekte Geleneksel Konut Mimarisinin Korunması: Özgünlük” başlıklı makalesinde bir bütün olarak kırsal mimarinin üzerinde durulması gerekliliği üzerinde çalışılarak kırsal mimarinin korunması ve ekonomik, sosyal ve politik sürece dahil edilmesi konusundaki ilişkilerden bahsedilmiştir.

Eres (2008), “Türkiye’de Planlı Kırsal Yerleşmelerin Tarihsel Gelişimi Ve Erken Cumhuriyet Dönemi Planlı Kırsal Mimarisinin Korunması Sorunu” başlıklı doktora tezinde Cumhuriyet Dönemi planlı kırsal yerleşme ve yapılaşma eylemini araştırarak, bugüne ulaşan örnekleri belgelemiş ve dönemin mimari, kültürel, düşünsel ve toplumsal ortamını değerlendirmeye katkı sağlamıştır.

Çavdarhisar kırsal mimarisine ilişkin kaynaklar

Beyazıt (2014), “Hüseyin Dülger Evi” adlı makalesiyle Çavdarhisar ilçesinde yer alan Hüseyin Dülger’e ait yapının mimari özelliklerinin incelemesidir.

Blum (2010), “Çavdarhisar – die neuzeitliche Bebauung im Ruinengebiet” başlıklı makalesinde Zeus Tapınağı’nın karşında yer alan kırsal mimarinin mimari özelliklerini incelemektedir.

Aizanoi Antik Kentine ilişkin kaynaklar

Aizanoi Rehber’de kentin arkeolojik kısmı tanıtılmaktadır. Anıtsal arkeolojik yapılar ve kentin tarihçesiyle ilgili kısa bilgiler sunmaktadır.

Naumann ve Naumann (1973), “Der Rundbau in Aezani” adlı kitapta antik kente ait eserleri incelemektedirler.

Rheidet’in (2010) editörlüğünü yaptığı “Auzanoi und Anatolien” adlı kitapta Aizanoi Antik Kenti ve anadolu kültürü arasında oluşan parametreler anlatılmaktadır.

Özer’in (2013) editörlüğünü “Aizanoi” adlı kitapta Özer başkanlığındaki kazı ekibinin alanda yaptığı çeşitli çalışmalar anlatılmaktadır.

Naumann (1980-1985), Hoffmann (1987-1989), Hoffmann ve Rheidt (1991), Rheidt (1992-2003), Rheidt ve Ateş (2005-2007), Hoff ve Rheidt (2008), Hoff (2009-2010) ve Özer (2012-2017), kazı raporlarında 1979-2017 yılları arasında sezonluk kazı çalışmalarından elde edilen bilgileri kazı sonuçları toplantılarında değerlendirilmek üzere yazılan metinlerden oluşmaktadır.

Özer ve Korkmaz (2014), “Tarihsel Süreçte Aizanoi Kentindeki Dört Yapıda Tahrip ve Koruma” başlıklı makalede ilçede yer alan anıtsal yapıların koruma sorunlarına değinilmektedir.

İznik (2006), “Roma İmparatorluğu Döneminde Frigya Epiktetos Merkezlerinde (Dorylaeum, Nacolea, Mıdaeum, Cotiaeum, Aezani) Sosyopolitik, Sosyoekonomik Ve Sosyokültürel Yapı” başlıklı doktora tezinde Aizanoi Antik Kentini de içine alan Frigya Epiktetos Bölgesi’nin toplumsal, ekonomik ve politik yapısı anlatılmaktadır.

Özer (2015), “From Cybele to Aba Sultan Cultural Heriatage Aizanoi” başlıklı makalede Aizanoi Antik Kentinin öneminden ve tarihçesinden bahsedilmektedir.

Olgun ve Yılmaz (2014), “Aizanoi Antik Kentinin Peyzaj Planlama Kapsamında Korunması ve Turizm Potansiyelinin Arttırılması” başlıklı makalede alanın peyzaj planı ile turizme kazandırılması üzerinde durulmuştur.

Uslu (2016) “Kültürel Mirasın Üç Boyutlu Modellenmesi Ve Web Ortamında Sunulması” başlıklı yüksek lisans tezinde Aizanoi Antik Kenti örnekleminde sanal müze modelinin oluşturulması anlatılmaktadır.

Tandoğan (2011), “Kütahya – Çavdarhisar Aizanoi Arkeolojik Sit Alanının Peyzaj Mimarlığı Ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde Aizanoi Antik Kenti peyzaj tasarımı ve turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik öneriler bulunmaktadır.

Bozoğlu (2010), “Aizanoi Antik Kenti Kapı Biçimli Mezar Taşları Ve Bezemeleri” isimli yüksek lisans tezinde Aizanoi Antik Kentine ait kapı biçimli mezar taşlarının incelenmesi yer almaktadır.

Çalışkan (1996), “Tarihsel yapıların Üç Boyutlu Bilgisayar Animasyon İle Görselleştirilmesi (Aizonai-Çavdarhisar- Zeus Tapınağı Örneği)” Aizanoi Zeus Tapınağı örneğinde antik alanların üç boyutlu animasyonlarının yapılması konusundan bahsedilmiştir.

Atik (2002), “Anadolu Macellumları Pamphylia ve Pisidia Macellumları Işığında Bir Tipoloji Denemesi” başlıklı doktora tezinde Aizanoi Antik Kentinde yer alan macellumu da kapsayan tipoloji çalışmasından bahsedilmektedir.

Beyazıt (2014), “Aizanoi Antik Kentinde Bulunan Graffitilerde Kopuz ve Aşık” başlıklı makalesinde Aizanoi antik kentinde yer alan anıtsal yapılarda tarih boyunca yapılan grafitiler üzerinden bir değerlendirme çalışmasıdır.

Özer (2011), “İçinden Su Geçen Şehir: Aizanoi” başlıklı makalesi Aizanoi Antik Kenti örneğinde arkeolojik alanı tanımlı sunmaktadır.

Literatüre bakıldığı zaman Aizanoi Antik Kentine ait çeşitli kaynaklara ulaşılabilirken mevcut kırsal mimariyle ilgili kaynaklar ise sayıca ve içeriksel olarak yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya olan bu alanın bir kısmına dikkat çekmeyi hedefleyen tez çalışması özgün olup, literatürdeki boşluğa değinmeyi amaçlamaktadır.

1.4.Temel Kavramlar

Bu bölümde ileri bölümlerde anlatılacak olan çok katmanlı kentlerde kırsal mimarinin korunması konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için mimari korumanın ve çok katmanlı kentin temel kavramların içeriğinde olan arkeolojik sit, kentsel sit, kentsel arkeolojik sit, çok katmanlı kent, bütünleşik koruma ve koruma amaçlı imar planı açıklanacaktır.

1.4.1.Çok katmanlı kent ve kentsel arkeoloji

Tarih içinde kentler yatayda, dikeyde veya farklı açılarda katmanlaşarak oluşmuşlardır. Bu süreç içerisinde kentler, ya var olanı tamamen yok edip ya da var olanın üzerine eklenerek veya mevcudun devamlılığını sağlayarak ya da onu dönüştürerek

oluşturmuştur. Bu tarz yerleşimlere de ‘çok katmanlı kent’ denmektedir (Hovardaoğlu, 2009, s. 22; Karabağ, 2008, s. 11).

Ülkemiz, konumu, coğrafi şartları ve iklimi gibi sebeplerle tarihsel sürekliliğe sahip olup her dönem yerleşim yeri olma özelliğini barındırmaktadır. Bu da sosyal, kültürel ve ekonomik olarak farklı özelliklere sahip toplumların yerleşim yeri olarak ülkemizde bulunmasını sağlamıştır. Bunun sonucunda ise ülkemiz, birçok fiziksel ve kültürel katmanı bir arada barındırmaktadır. Yerleşim yerlerinde karşılaşılan bu bir aradalık kimlikli ve geçmişle bağlantılı kentlerin oluşmasını sağlamaktadır. Bu tarz yerleşim alanlarında yer altında veya yer üstünde katmanların izleri bulunmaktadır.

Farklı medeniyetlere ve kültürlerle ait katmanların bir arada bulunması, kentin oluşumundan itibaren geçirdiği değişimleri, dönüşümleri göstermenin yanında günümüze ulaşamayan toplumlar ve kültürleri hakkında fikir sahibi olunmasına yardımcı olmaktadır (Yıkıcı, 2010, s. 10). Günümüzde birbirinin tekrarı kentler ortaya çıkarken katmanlara sahip kent dokuları, farklı katmanları ve katmanları arasındaki ilişkiler sayesinde zengin bir çeşitlilik ortaya koymaktadır (Ulusoy, 1994, s. 96; Yıkıcı, 2010, s. 10). Çok katmanlı kentler, geçmişle gelecek arasında bağ kuran kentlerdir.

Fakat savaşlar, kentleşme ve modern hayatın götürüsü olarak bu kentler zarar görmektedir. Kimi noktalarda ise tamamen izler yok olmaktadır. Mevcut koruma kavram ve yöntemlerinin yetersiz kaldığı bu noktada ise ortaya ‘Kentsel Arkeoloji’ kavramı bilimsel bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmıştır (Aydeniz, 2009, s. 2502). Kentsel arkeoloji, geçmişten günümüze zamanlar arasında bağlantıları kurmaktadır (Doyduk, 2010, s. 9). 1870’li yıllarda Oslo kentinde inşaat kazılarında ortaya çıkarılmış kalıntılar, kentsel arkeolojinin başlangıcı olarak kabul edilebilmektedir. Bir diğeri ise Novgorod’ta yapılan kazılardır. Döneminde pek farkına varılmayan bu çalışmalar kentsel arkeolojinin gelişmesini sağlayan en önemli iki örnek olarak görülmektedir (Tuna, 2000, s. 7).

2. Dünya Savaşı’nda yoğun tahribe uğrayan Avrupa kentlerinde birçok tarihi yapı yıkılmış ve bunun sonucunda alt katmanlarda yer alan daha eski tarihli kalıntılar ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda ise Avrupa kökeni sorgulamaya başlayarak, savaştan sonra ilk sistematik kentsel arkeolojik çalışmalar başlamıştır. Kentsel arkeoloji, zamanla çok katmanlı kentlerin kültürel ve tarihsel gelişimini de ortaya koyan bir disiplin olmuştur (Karabağ, 2008, s. 25; Belge, 2004, s. 48). Kentsel arkeolojinin hedefi, insanlık tarihini izlemek, kent yaşamına zenginlik katmak, kent profilini özgünleştirmek ve toplumsal kimliği güçlendirmek olmalıdır (Tankut, 1991, s. 20).

Türkiye’de çok katmanlı kent kavramı ve kentsel arkeolojik sit alanının durumuna baktığımız zaman; birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Anadolu toprakları, birçok katmandan oluşmaktadır. Bu katmanların tamamen ya da kısmen gün yüzüne çıkarılmasıyla bu topraklarda var olmuş her medeniyetin kendine ait eserleri ortaya çıkmaktadır. Bilgi ve belge değeri taşıyan bu katmanlar geçmişten gelen kaynaklar olarak son derece önemlidir.

Bu anlamda bu katmanlarla ilgili yasal düzenlemeler çok yakın geçmişte oluşmuştur. Ülkemizde kentsel arkeoloji kavramı ilk olarak KTVKYK’nın 30.11.1993 tarihinde 338 sayılı ilke kararı ile gündeme gelmiştir. Bu madde ile ‘kentsel arkeolojik sit’ tanımı yapılmış ve koruma koşulları belirtilmiştir. Bu maddenin yetersiz kalması ve kentsel katmanların korunarak kent yaşamıyla bütünleşememesi sonucunda 19.04.1996 tarihinde 415 sayılı İlke Kararı ile kentsel arkeolojik sit tanımı tekrar ortaya çıkmıştır. Bu ilke kararında da çeşitli pürüzlerin ortaya çıkmasından dolayı karar iptal edilmiştir. 05.11.1999 tarihinde 658 sayılı Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı ile günümüzde de geçerliliğini koruyan kararlar alınmıştır. 15.04.2005 tarihinde 702 sayılı Kentsel Arkeolojik Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları ilke kararı ile kentsel arkeolojik sit alanları, özel planlama gerektiren alanlar olarak tanımlanmıştır.

Doyduk (2010), kentsel arkeolojinin sadece arkeolojik alandan çıkan değerlerin analiz edilmesi ve korunması sorunlarıyla yüzleşmediğini bunun yanında ulaşılan arkeolojik bilginin kent bilgisi ve yaşamıyla bütünleştirilmesi sorunuyla da karşı karşıya olduğuna değinmektedir.

1.4.2. Kırsal mimari

Bektaş (2001) kırsal mimariyi yerden ve yaşamdan doğan mimarlık olarak tanımlarken “Halk Yapı Sanatı” olarak tanımlamaktadır (Bektaş, 2001). Rudofsky (1981) ise “Mimarsız Mimarlık” olarak ifadelendirmektedir. Kırsal mimari; çevresel, malzemesel, toplumsal ve kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen yapılar olarak tanımlanabilmektedir. Pek çok farklı tanımı olan kırsal mimari farklı nitelendirmelerle de anılmaktadır. Bunlar; “halk mimarlığı”, “yöresel/yerel mimarlık”, vernaküler mimari”, “spontan mimarlık”, “tarım mimarlığı” vb. (ÇekülVakfi, 2012).

Kırsal mimarinin oluşumunda; çevresel etmenler (iklim, topografya vb.), sosyal etmenler (aile yapısı, sosyo-ekonomik yapı vb.), kültürel etmenler (yaşama biçimleri vb.) ve bireysel etmenler belirleyici olmaktadır (Batur & Gür, 2005, s. 165; Bektaş, 2001, s.

23). Kırsal mimari yapıların oluşum sürecinde belirleyici olan bu etmenler nedeniyle işlevsellik biçim ve estetiğin önüne geçmektedir. İnsan ölçeğine gösterilen özen aynı zamanda insana ve yaşamına gösterilen saygıyı da gözler önüne sermektedir (ÇekülVakfı, 2012, s. 7).

Geleneksel konut mimarisini inceleyen çalışmalar, kırsal mimarinin oluşumunda kültür-mekan ilişkisinin, dinin, sosyal yapının, mahremiyet algısının, dünya görüşünün bir yansıması olarak tariflemektedir (Turgut, 1989; Çahantimur, 1997).

Anadolu topraklarında ise kırsal mimari tekdüze bir yapı olarak karşımıza çıkmamaktadır. Bölgelerin değişen koşulları yapıları da çeşitlendirse de bu çeşitliliğe rağmen ortak kültür, inanç ve sosyal yaşamın getirisiyle bir bütünlük ifade edilebilmektedir. Kırsal mimaride konut yapısına ek olarak ahır, samanlık, tandır, depo, gibi çeşitli servis yapıları da yer almaktadır.

Bunlar üzerinden değerlendirildiğinde gösterişsiz, sade, insan ölçeğine saygılı mimari göze çarpmaktadır. Bu yapılar genellikle tek veya iki katlıdır. İki katlı yapıların zemin katları taştan sağır olarak yapılarak dışla ilişkisi kesilmektedir. Bu katlar depo olarak kullanılırken yaşamın devam ettiği ikinci kat ise çıkmalara ve cumbalar sayesinde dışa açılabilir. Bu yapılarda çoğunlukla ahşap, kerpiç ve taş kullanılmaktadır (ÇekülVakfı, 2012, s. 15-17).

1.4.3. Arkeolojik sit

KTVKYK'nın 05.11.1999 tarih ve 658 sayılı ilke kararında arkeolojik sit

“İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültür varlığının yer aldığı yerleşmeler ve alanlardır.” olarak tanımlanmaktadır. Ahunbay ise arkeolojik siti “Tarih öncesinden (prehistorya) Endüstri Devrimi sonrasına kadarki döneme ait kalıntıların bulunduğu alanlardır.”

şeklinde tanımlamaktadır. Arkeolojik sit alanları I. Derece, II. Derece ve III. Derece olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma hem alanın taşıdığı önemi hem de uygulanacak koruma ve kullanma koşullarını kapsamaktadır.

1.4.4. Kentsel sit

KTVKYK'nın 25.01.2017 tarih ve 681 sayılı ilke kararında kentsel sit

“Kentsel sitler; mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve bir arada bulunmaları ve bir bütün olarak o yerleşmenin ait oldukları dönemin yaşam biçimini gelecek nesillere aktarmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan

kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar, sokak ve meydanlar, v.b.) birlikte bulundukları alanlardır.”

olarak tanımlamaktadır. Ahunbay Tarihi Çevre Koruma Ve Restorasyon kitabında kentsel siti “Eski kentlerin uyumlu düzenini, mimari bütünlüğünü, donatılarını koruyabilmiş sokaklar, mahalleler, alanlar.” olarak tanımlamaktadır.

1.4.5. Bütünleşik koruma

1975 Avrupa Mimari Miras yılında gerçekleşen Amsterdam Kongresi sonunda yayınlanan Amsterdam Bildirgesi’nde kentsel ve bölgesel planlamanın hedeflerinden biri olarak mimari mirasın korunması belirlenmiştir. Bildirgeyle ise hedefin bütünleşik koruma olduğu belirtilmiştir. Bütünleşik koruma yaklaşımı ise ekonomik, sosyal, yönetsel ve yasal araştırmaların verilerini değerlendiren bir koruma modelidir (Ahunbay, 2011, s. 120).

Geçmiş ile günümüz arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması, sorgulanması ve değerlendirilmesi her dönemin mekanlarıyla birlikte ve dönemler arası ilişkilerle ele alınması gerekmektedir (Hovardaoğlu, 2009, s. 11). Bu ise, dönemlere ait katmanlar üzerinden gerçekleştirilecek bütünleşik bir koruma gerektirir.

Bütünleşik kentsel korumanın amaçlarına bakıldığında; kapsamlı koruma, kültür ve mekan arasındaki ilişki, sürdürülebilir ilkelerine yeni bir yorum getirmek olarak görülmektedir.

Korumadan kastedilen tek yapı ölçeğinde yapıları veya sit alanlarını korumaktan ziyade tüm bunları daha geniş kapsamda onları sadece kültür varlığı olarak görmekten ziyade onların kültürün odağı olarak görmek bütünleşik korumayı ifade etmektedir (Özen, 2005, s. 38)

Çok katmanlı kentlerde yeni yapılaşma ve gelişmelere dair yönetmelikler ve arazi kullanım sistemi içindeki mimari ve arkeolojik mirasın korunmasına dair bütünleşik koruma politikasının gerekliliği, Granada ve Malta Anlaşmalarında da yer almaktadır.

1.4.6. Koruma amaçlı imar planı

26.07.2005 tarih 25887 sayılı resmi gazetede yayımlanan KAİP ve ÇDPHGUDMİUEAY’ine göre koruma amaçlı imar planı (KİP);

“Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimari,

demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; halihazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, altyapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile planlama kararları tutumları, plan notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar planlarının gerektirdiği ölçekteki planları”

şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre KİP’lerinin bazı temel yaklaşımlar Tablo 1.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 1.2.*Koruma amaçlı imar planı*

KORUMA AMAÇLI İMAR PLANLARI								
Etki Alanı = Sit Alanı + Etkileşim Geçiş Sahası								
↓↓↓ (Sürdürülebilirlik İlkesi)								
Alan Çalışması								
Arkeolojik	Tarihi	Doğal	Mimari	Demografik	Kültürel	Sosyo-Ekonomik	Mülkiyet	Yapılaşma
↓↓↓ (Alan çalışması sonucu verilerin ‘Hali Hazır Haritalar’ üzerine işlenmesi)								
↓↓↓ Hedef								
• Koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştirmek • İstihdam ve katma değer yaratan stratejilerin oluşturulması • Koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını belirlemek • Sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerin sağlanması • Uygulama etap ve programlarının sağlanması, • Açık alan sisteminin, yaya dolaşımının ve taşıt ulaşımının oluşturulması • Altyapı tesislerinin tasarım esaslarının oluşturulması • Yoğunluklar ve parsel tasarımlarının belirlenmesi • Yerel sahiplilik • Uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerinin oluşturulması								

Koruma Amaçlı İmar Planları’nın oluşumu ana hatlarıyla dört ana başlıkta ele alınabilmektedir. İlk aşama, bölgesel, kentsel ve planlama ölçeğinde araştırmaların yapılmasıdır. Bu aşama, genel hususlar, tarihsel gelişim, planlama ve koruma çalışmalarını içermektedir. İkinci aşama, planlama alanı ve yapı parseli ölçeğinde analitik etüdlerin yapılmasıdır. Burada sosyo-ekonomik durum ve kültürel yapıya ait, görsel ve fiziksel özellikler ile kullanıma ait ve arkeolojik alan ve kalıntılara ait etüdler

yapılmaktadır. Üçüncü aşama sentez ve değerlendirme aşamasıdır. Bu aşamada, tarihi gelişime ilişkin veriler, bölgesel ve kentsel veriler, planlama alanı ve yapı parseli ölçeğindeki veriler değerlendirilir. Son aşamada ise karar ve öneriler oluşturulmaktadır. Bu aşamada, planlama alanının geleceğine yönelik bütün içindeki rolüne dair vizyon tanımlanır, planlama alanı ve yapı parseli ölçeğinde görsel ve fiziksel özelliklerle kullanıma ilişkin karar ve öneriler oluşturulur, sosyo-ekonomik durum ve kültürel yapıya ilişkin karar ve öneriler oluşturulur, arkeolojik alan ve kalıntılara ilişkin karar ve öneriler üretilir, alan ve yapıların yasal statüleri ve sınırlarına ilişkin karar ve öneriler üretilir, Koruma Amaçlı İmar Planının uygulama sürecine ilişkin karar ve öneriler üretilir (Madran & Özgönül, 2006, s. 42-43) (bkz. Tablo 1.3.).

Tablo 1.3. Koruma amaçlı imar planının içerikleri

KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI														
I.Aşama			II.Aşama			III.Aşama			IV.Aşama					
Kentsel ve Planlama Alanı Ölçeğinde Araştırmalar			Planlama Alanı ve Yapı Parseli Ölçeğinde Analitik Etüdler			Sentez ve Değerlendirmeler			Karar ve Öneriler					
Genel hususlar	Tarihsel gelişim	Planlama ve koruma çalışmaları	Sosyo-ekonomik durum ve kültürel yapı	Görsel ve fiziksel özellikler ile kullanım	Arkeolojik alan ve kalıntılar	Tarihsel veriler	Bölgesel ve kentsel veriler	Planlama alanı ve yapı parseli ölçeğindeki veriler	Vizyon oluşturulması	Kullanıma ilişkin kararlar	Sosyo-ekonomik durum ve kültürel yapıya ilişkin karar	Arkeolojik alan ve kalıntılara ilişkin karar	yasal statüleri ve sınırlarına ilişkin karar	Koruma Amaçlı İmar Planı yönetimi ve uygulanma sürecine ilişkin karar

Koruma Amaçlı İmar Planı'nın yapım ve onama sürecine baktığımızda dokuz adımlık bir süreç karşımıza çıkmaktadır. Bu adımlar sırayla (Madran & Özgönül, 2006, s. 43-44);

- Koruma Bölge Kurulunca sit alanı olarak ilan edilen alanda her türlü plan uygulaması durdurulur.
- Etkileşim alanıyla ilgili 1/25.000 ölçekli çevre düzeni plan kararları ve notları alanın sit statüsü göz önüne alınarak revize edilerek ilgili mercilerce onaylanır.
- KAİP oluşuncaya kadar, üç ay içerisinde Koruma Bölge Kurulu tarafından geçiş dönemi şartları belirlenir.

- Belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlarca toplantılar düzenlenerek KAİP hazırlatılıp, incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere Koruma Bölge Kuruluna verilir.
- Koruma Bölge Kurulu tarafından uygun bulunan KAİP'ler ilgili idarelere onaylanmak üzere yönlendirilir.
- İlgili idarelerce en geç iki ay içinde görüşülen planlar varsa değiştirilmesi istenen hususları Koruma Bölge Kuruluna bildirir.
- Altmış gün içinde onaylanmayan planlar kesinleşerek yürürlüğü girer.
- KAİP'lerin yürürlüğe girmesiyle geçiş dönemi şartları ortadan kalkar. Herhangi başka bir karar alınmasına gerek yoktur.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde, Kütahya ili, Çavdarhisar ilçesi, Cereller Mahallesi örnekleminde gerçekleşen çok katmanlı kentlerde kırsal mimarinin koruma sorunları tespiti çalışmasında kullanılan materyal ve yöntem aktarılmaktadır.

2.1. Materyal

Bu yüksek lisans çalışmasının temel materyalini Kütahya ili, Çavdarhisar ilçesi, Cereller Mahallesi'nde yer alan konutlar üzerinden gerçekleştirilen analiz ve değerlendirme verileri oluşturmaktadır. Bu verilerin başlıca kaynağı 2017-2018 yılları içerisinde yapılan alan çalışmalarıdır. Analizler için kullanılan haritalar ise Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 16.12.2011 tarih ve 194 sayılı kararla kabul edilen Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan yazılı kaynaklar taranan literatürü oluşturmaktadır (Detaylı içerik için bkz. 1.3. Literatürdeki yeri). Alanda daha önceden yapılmış çalışmalar ve çok katmanlılık ve kırsal mimari ile ilgili araştırmaların incelenmesiyle konunun altlığı için veriler toplanmıştır. Yazılı kaynaklar temelde üç başlıkta toplanmıştır;

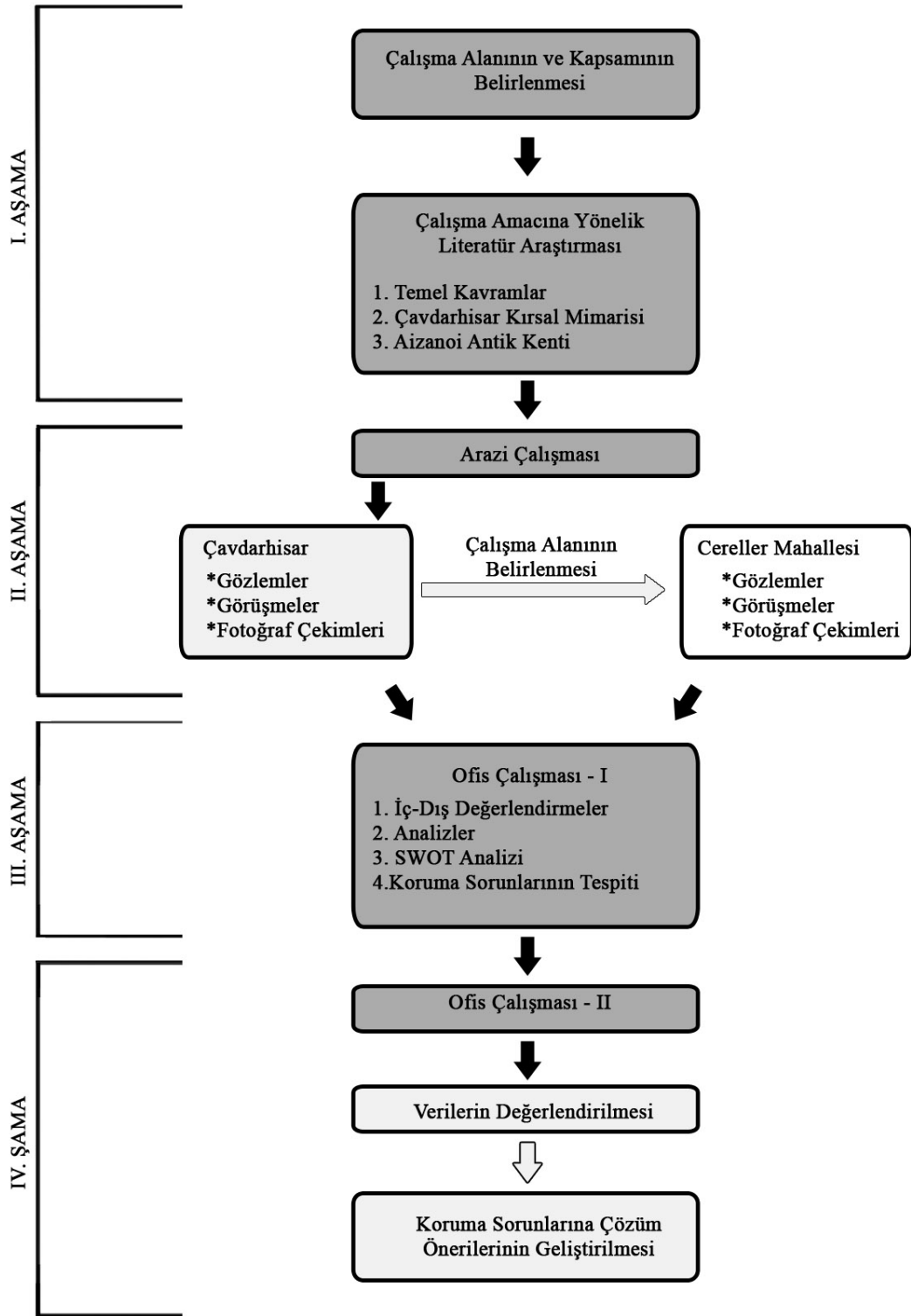
1. Temel kavramlar
2. Çavdarhisar Kırsal Mimarisi
3. Aizanoi Antik Kenti

Temel kavramlar başlığındaki yazılı kaynaklar, ağırlıklı olarak çok katmanlılık, kırsal mimari, kentsel arkeoloji gibi kavramlar üzerinedir. Diğer iki başlıkta ise alan hakimiyeti kurulup literatürdeki boşluk tespit edilmiştir.

Bir sonraki 'yöntem' bölümünde ise bu bölümde bahsedilen materyallerin çalışmadaki kullanım şekilleri açıklanarak tezin akış süreci ortaya konulmuştur.

2.2. Yöntem

Araştırmada dört aşamadan oluşan yöntem izlenmiştir. İlk olarak kapsamlı bir literatür taraması sayesinde alana ait ön bilgi edinme aşaması, ardından kentsel arkeolojik sit alanı ve Cereller Mahallesi'ne yönelik arazi çalışması, sonrasında arazi çalışmasından elde edilen verilerin toplanması ve verilerden elde edilen bilgilerle analizlerin yapıldığı büro çalışması, son aşamada ise verilerin sentezlenmesi ve değerlendirilmesi aşamasıyla çalışma tamamlanmıştır (bkz. Şekil 2.1).

Şekil 2.1.Çalışmada izlenen yöntem basamakları

Araştırmanın ilk bölümü olan ön bilgi edinme aşamasında öncelikle “Çavdarhisar Kentsel Arkeolojik Siti neresidir?”, “Tarihi gelişim süreci nedir?”, “Çok katmanlılığını sağlayan unsurlar nelerdir?”, “Kırsal mimarinin özellikleri nelerdir?” sorularına yönelik

alışmalar incelenmiştir. Kentsel arkeolojik sit alanıyla ilgili tezler, kazı raporları, basılı yayınlar, görsel yayınlar incelenmiştir. Çalışma alanı sınırlarının değerlendirilmesi ve çalışmada kullanılmak üzere avdarhisar Belediyesinden Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı, İmar planı, hali hazır haritalar ve analitik etüd raporları alınıp incelenmiştir.

Arazi alışması iki aşamadan oluşmuştur. İlk aşamada çalışmanın gidişatına yn verebilmek için kentsel arkeolojik sit alanında genel değerlendirmeler yapılmıştır. Genel arazi çalışmasında avdarhisar Valiliği bünyesinde görevli rehber Hüseyin Karaaslan eşliğinde arkeolojik alanlar gezilmiştir. Daha sonra kırsal mimari bölgesi detaylı olarak gezilmiş ve kimi yapıların ilerine girilerek kırsal mimari hakkında inceleme yapılmıştır. Alanda yaşayan kişilerle yapılan sözlü görüşmeler sayesinde kırsal mimari hakkında sözel bilgilerde toparlanmıştır.

Arazi çalışmasının ilk aşaması sonucunda çalışma alanı belirlenmiştir. Çalışma alanının belirlenme kriterleri “1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları” başlığında detaylı olarak anlatılmaktadır. Çalışma alanının seçiminden sonra arazi çalışmasının ikinci aşamasına geçilip Cereller Mahallesi üzerinden daha kapsamlı bir arazi çalışması başlatılmıştır. Cereller Mahallesinde yapılan arazi çalışması esnasında yapılarda iç-dış değerlendirilmeler yapılmış, fotoğraf çekimleri sayesinde yapıların durumları belgelenmiştir. Yapı sahipleriyle yapılan sözlü görüşmeler neticesinde yapılarla ilgili bilgi alınmaya çalışılmıştır.

Ofis çalışmasının ilk kısmında arazi çalışmalarından elde edilen veriler dört ana başlık altında toparlanarak yapılmıştır. Bu başlıklar;

1. İç-Dış değerlendirme
2. Analizler
3. SWOT Analizi
4. Koruma sorunlarının tespiti

olarak sınıflandırılmıştır.

İlk olarak mahalle kapsamında dış değerlendirmeler yapılmıştır. Daha sonra girilip bilgi alınabilinen yapılarla i değerlendirilme yapılmıştır. Yapılan iç-dış değerlendirme verileri tablolaştırılmıştır. Mahalle kapsamında verilerin derlenmesi adına analizler yapılmış ve analizler haritalar ve tablolar üzerinde detaylandırılmıştır. Kentsel Arkeolojik Sit Alanı’nı ve Cereller Mahallesi’ni kapsayan bir SWOT analizi hazırlanılmıştır. Elde edilen veriler neticesinde alana yönelik sorunlar tespit edilmiştir.

Ofis çalışmasının ikinci kısmında ise elde edilen veriler değerdendirilmiş ve tespitler doğrultusunda koruma sorunlarına genel kapsamda çözüm önerileri geliştirilmiştir.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLARI

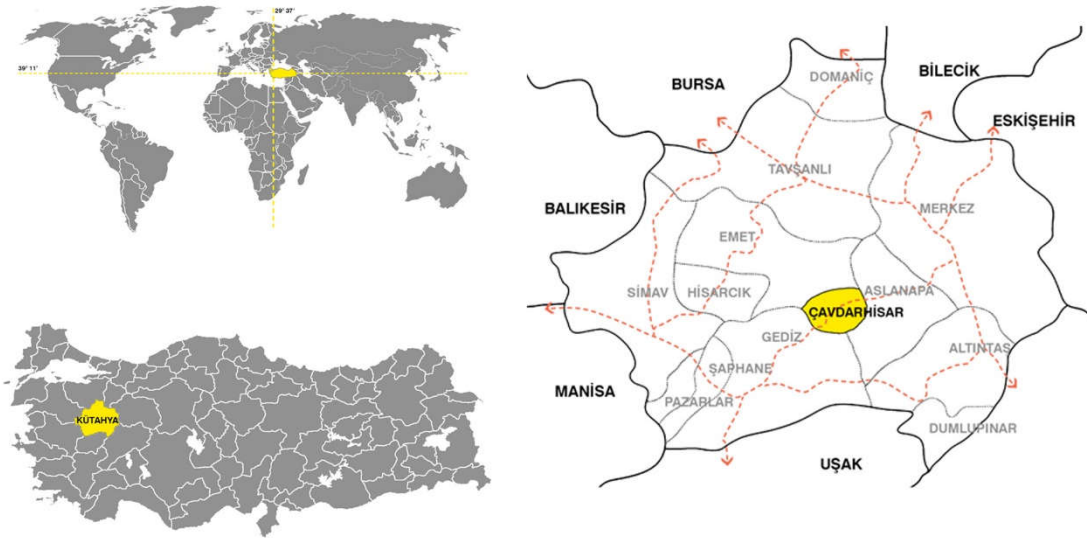
Çalışmanın bu bölümünde kullanılan materyal ve yöntem sonrası elde edilen bulgular ortaya konmaktadır.

3.1.Çok Katmanlı Kent Olan Çavdarhisar

Bu kısımda Kütahya ili sınırları içerisinde yer alan, arkeolojik kalıntıları ve kırsal mimarisiyle çok katmanlı bir kent olma özelliği gösteren Çavdarhisar hakkında veriler ortaya konulmuştur.

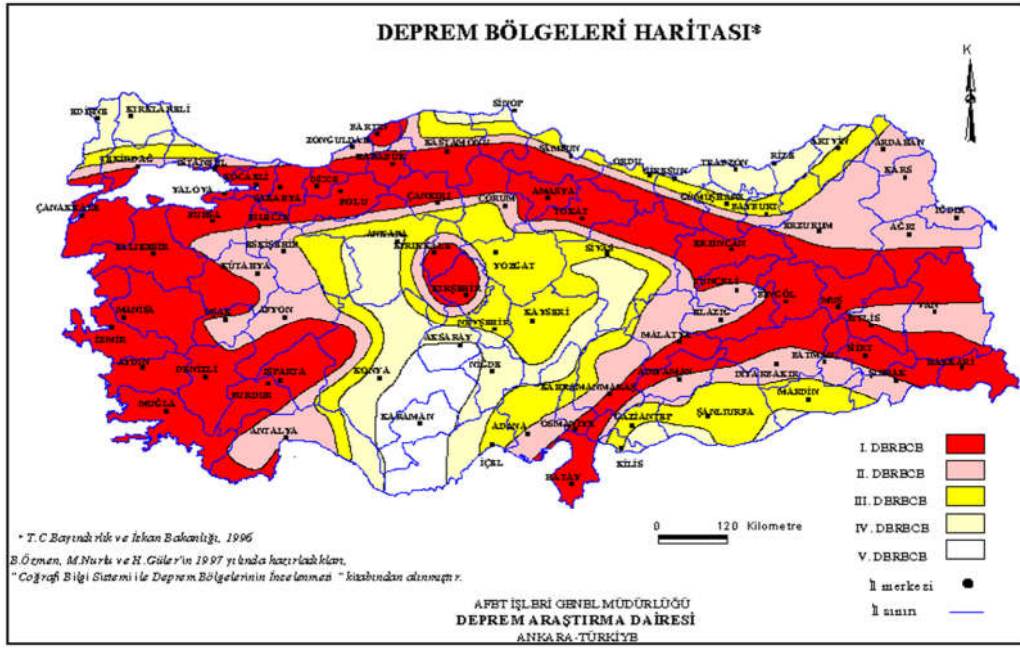
3.1.1. Konumu ve tarihi gelişimi

Çavdarhisar, Ege Bölgesinde, Kütahya ilinin 13 ilçesinden biri olup Kütahya merkezinin 59 km güney batısında yer almaktadır. İlçenin kuzeyinde Emet, doğusunda Aslanapa, güneyinde Gediz ilçelerine komşudur (bkz. Şekil 3.1). Çavdarhisar ilçesinin yüzölçümü 298 km² olup rakımı 1000 m'dir. Genel olarak ovalık arazilerden oluşan ilçede yer yer ormanlar yer almaktadır (http-1, 2018).

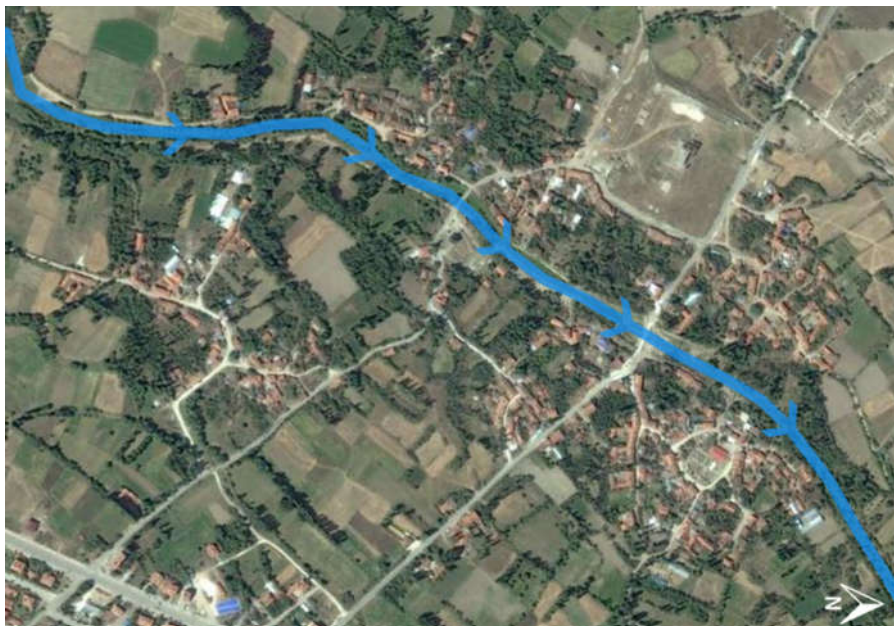
Şekil 3.1. Çalışma alanı konumu (Altlık: Coğrafya Harita, tarafımızca düzenlenmiştir)

Çavdarhisar T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre I. derece deprem bölgesinde yer almaktadır (bkz. Şekil 3.2). 28.03.1970 tarihinde merkez üssü Gediz olan 7.2 şiddetinde gerçekleşen depremle alanda büyük hasarlar meydana gelmiştir. Alanda zaman zaman depremler meydana gelmektedir.

Şekil 3.2. Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası (AFAD, 2018)

Kentin ortasından geçen nehir günümüzde Koca Çay veya Bedir Deresi olarak bilinirken, literatürde çoğunlukla Penkalas Nehri olarak geçmektedir. Kağıcıoğlu (1964, s. 12) ise nehrin geçmişte Drintaküs olarak adlandırıldığını söylemektedir. Güneybatı-kuzeydoğu yönünde akan Koca Çay'ın mevsimsel olarak aldığı yağışlarla su debisi değişmekle birlikte ortalama debisi $0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ ' olarak bilinmektedir (Anonim, Kütahya İli Çevre Durum Raporu, 2005) (bkz. Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Koca Çay'ın kent içindeki durumu (yandex maps)

Antik dönemde kenti bölen Penkales Nehri üzerine kentin iki yakasını birleştirmek için dört adet köprü inşa edildiği bilinmektedir (bkz. Şekil 3.4). Bu köprülerden sadece iki tanesi günümüze ulaşabilmiştir. Günümüzde iki köprüde de restorasyon çalışmaları devam etmektedir.

Şekil 3.4.Antik köprünün günümüzdeki görünümü

Bölgede antik dönemlerde var olan kentin adı çeşitli kaynaklarda Aesani¹, Aizani² adıyla da anılsa da günümüzde ve çoğu literatürde Aizanoi Antik Kenti olarak adlandırılmaktadır. M.S. 2. yüzyılda yazdığı eserinde Pausanias, kurucu Azan'dan bahsetmektedir. Su perisi Erato ve Kral Arkas'ın birleşiminden ortaya çıktığı sanılan mitolojik kahraman Azan'ın Aizanoi Antik Kenti'nin yukarı kısmında yer alan Meter Steunene Kutsal Alanı civarında yaşayan Frigyalılar'ın öncülü olarak antik kaynaklarda adı geçmektedir. Aizanoi'de Frigya'ya bağlı Aizinitisler yaşamaktadır. Bu nedenle de Azan'dan kaynaklı olarak kentin adını almış olabileceği düşünülmektedir (Türktüzün, 2017, s. 3; http-2; Özer, Aizanoi, 2015, s. 55)

Bu nedenle çalışma içerisinde arkeolojik eserlerden bahsederken Çavdarhisar yerine Aizanoi Antik Kenti olarak alan ifade edilecektir, yakın dönem, günümüzden ve

¹ İl-İl Büyük Türkiye Ansiklopedisi, Cilt-3, Milliyet Gazetesi Yayın89 91 1358 402ları: İstanbul

² C, Kağnıcıoğlu (1964), Tarihi ve Turistik Yönü ile Kütahya, İstanbul: Halk Basımevi.

kırsal mimariden bahsedilirken ise Çavdarhisar olarak alandan bahsedilecektir. Kentin tarih içerisinde yaşadığı olaylar akışı Şekil 3.5’de gösterilmiştir.

Şekil 3.5. Kentin tarih içerisinde yaşadığı önemli olaylar akışı

Aizanoi, İç Anadolu’da ana yolların kavşak noktasında olması nedeniyle 18. yüzyılın başlarından itibaren seyyahların yoğun ilgisine maruz kalmıştır (Yaraş, 1996, s. 40). İlçenin önemli odak noktası olan antik kent 1824 yılında Avrupalı gezginler tarafından tekrar keşfedilerek, araştırmalara başlanmıştır. Antik kent günümüze kadar sağlam bir şekilde gelmiş en büyük Roma kentlerinden biri olma özelliğine sahiptir (http-3, 2018).

Önemli tarihi bir yerleşim yeri olan Aizanoi Antik Kenti’nde Alman Arkeoloji Enstitüsü tarafından 1926 yılında kazı çalışmaları başlayarak 2010 yılına kadar devam etmiştir. 2010 yılından itibaren ise Pamukkale Üniversitesi tarafından kazı çalışmaları devam etmektedir (Anonim, Aizanoi Rehber, 2017, s. 1). 2012 yılında yapılan kazı çalışmalarında ilk kez Orta Paleolitik Döneme ait olduğu düşünülen taşlar tespit edilmiştir. Bu olayla kentin tarihi daha erken dönemlere gitmiştir. Kentin adının daha fazla duyulduğu dönem ise Hellenistik Dönemdir. Bu dönemde kent, Attoloslar ve Bithynia Krallıkları arasında el değiştiren dini bir yerleşim yeridir. M.Ö. 133 yılında Roma egemenliğine giren kent ilk sikkelerini bu tarihlerde basmıştır. Bu da kentin polis konumuna geldiğini gösteren olaylardandır. M.S. 301 yılında İmparator Diocletianus, Tavan Fiyatlar Kararnamesi’ni yayımlamıştır. Kararnamenin kopyaları 43 yerleşime dağıtılmıştır. Bunlardan biri de Aizanoi’dır. Artan önemiyle birlikte Erken Bizans Döneminde piskoposluk merkezi haline gelen kent, M.S. 7. yüzyıldan sonra önemi azalmaya başlamıştır. 13. yüzyılda ise Çavdarhisar adını almasına neden olan Çavdar Tatarları bölgeye yerleşmiştir. Bununla birlikte kent görkemini kaybederek küçük bir

kasabaya dönüşme süreci başlamıştır. 1381 yılında ise kent Germiyanoglu beyliğinden Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliğine geçmiştir (Özer, Aizanoi, 2015, s. 55-65).

Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.04.1989 tarih ve 488 sayılı kararı ile antik kentin I. ve III. derece sit sınırlarının belirlenmesine karar verilmiştir. 2011 yılında ise Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 27.06.2011 tarih ve 1077 sayılı kararı ile I. derece arkeolojik sit alanı içerisinde yer alan köy dokusunun Kentsel Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillenmiştir. Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 18.07.2017 tarih ve 4148 sayılı karar ile Kentsel Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde yer alan 31 yapı tescillenmiştir.

Planlama çalışmalarıyla birlikte tekrar eski önemine ulaşip, görkemini tüm dünyaya duyurmak isteyen kent, 2012 yılında Unesco Dünya Mirası Geçici Listesine alınmıştır. Bu sayede kentin önemini dünyaya aktarmak adına önemli bir adım atılmıştır.

3.1.2. Mahalleler

Çavdarhisar-Aizanoi Antik Kenti Cereller, Kemaller, Yukarı ve Meydan Mahalleleri olmak üzere dört mahalleden oluşmaktadır. Dört mahalle Koca Çay ve Çavdarhisar-Emet yoluyla bölünerek oluşmaktadır (bkz. Şekil 3.6). Egeplan Planlama Ltd. Şti. tarafında 2007 yılında hazırlanan Analitik Etüt Raporunda yer alan verilere göre Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan mahalle sınırları içerisinde nüfusun dağılımı Tablo 3.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Mahallelere göre nüfus dağılımı

Mahalle	Toplam Nüfus
Kemaller Mahallesi	89
Yukarı Mahalle	91
Cereller Mahallesi	200
Meydan Mahallesi	150

Nüfus dağılımına bakıldığında yaşamın devam ettiği mahalle Cereller Mahallesi olarak görülmektedir. En az nüfus ise Kemaller Mahallesi'nde olduğu tespit edilmiştir.

24

Yukarı Mahalle (bkz. Şekil 3.7), kuzey batısında Zeus Tapınağı, güney doğusunda Koca Çay, kuzey doğusunda ise Çavdarhisar-Emet yoluyla çevrilidir. Meydan Mahallesi (bkz. Şekil 3.8), kuzey doğusunda Çavdarhisar-Emet yolu, kuzey batısında Koca Çay ile çevrilidir. Yukarı Mahalle ile Meydan Mahallesi'ni birbirine bağlayan Roma Köprüsü günümüzde restorasyon görmekte olduğundan geçişe kapatılmıştır. Günümüzde Roma Köprüsünün yaklaşık 20 metre ilerisine yapılan yeni bir köprüyle araç ve yaya geçişi sağlanmaktadır (bkz. Şekil 3.9). Meydan mahallesi içerisinde borsa/macellum adı verilen yuvarlak yapı yer almaktadır. Yuvarlak yapının etrafında yer alan eski ticaret dokusu günümüzde harabe haldedir. Ayrıca Eskipazar Cami de yuvarlak yapının karşısında yer almaktadır. İki parça halinde oluşan Meydan Mahallesi'nde ticaret alanı ile konut alanını Taksim Caddesi bağlamaktadır. Meydan Mahallesi'nin konut bölgesinin merkezinde Meydan Cami yer almaktadır.

Şekil 3.7.Yukarı Mahalle'den genel görünüm

Şekil 3.8.Meydan Mahallesi'nden genel görünüm

Şekil 3.9.Yukarı Mahalle ile Meydan Mahallesini birbirine bağlayan Roma Köprüsü

Kemaller Mahallesi (bkz. Şekil 3.10.), güneybatısında Çavdarhisar-Emet yolu, güney doğusunda Koca Çay yer almaktadır. Mahallenin kuzeyinde Stadyum-Tiyatro

kompleksi yer almaktadır. Ayrıca güney batısında yer alan Çavdarhisar-Emet yolunun diğer kenarında Zeus Tapınağı bulunmaktadır. Cereller Mahallesi (bkz. Şekil 3.11), kuzey batısında Koca Çay, güney batısında ise Çavdarhisar-Emet yolu yer almaktadır. Mahallenin merkezinde ise Mozaikli Hamam yer almaktadır. Cereller Mahallesi ile Kemaller mahallesini birbirine bağlayan Roma Köprüsü bulunmaktadır. Taşıt ve yaya yolu olarak kullanılan tarihi köprü günümüzde restorasyon çalışmaları devam edip geçişe kapatılmıştır. Yaklaşık 70 metre kuzey doğusuna inşa edilmiş tahta köprü sayesinde Kemaller Mahallesi'ne yaya geçişi sağlanmaktadır. Araç geçişi ise Meydan Mahallesi'nden Yukarı Mahalle'ye geçişi sağlamak için yapılan köprü sayesinde Yukarı Mahalle'den geçerek sağlanmaktadır.

Şekil 3.10.Kemaller Mahallesi'nden genel görünüm

Şekil 3.11.Cereller Mahallesi'nden genel görünüm

3.1.3. Anıtsal yapılar

Çalışmanın bu bölümünde Çavdarhisar ilçe sınırlarında kalan arkeolojik anıtsal yapılar hakkında bilgiler verilmektedir. Yapıların konumları EK- 1'de gösterilmiştir.

3.1.3.1. Zeus Tapınağı

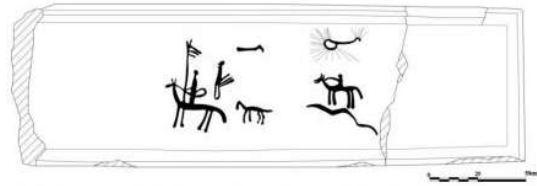
Zeus Tapınağı bazı kaynaklarda³ ve seyyahların çizdikleri resimlerde Jupiter Mabedi olarak da anılmakta olduğu görülmektedir (bkz. Şekil 3.12). Zeus Tapınağı EK- 1'de 1 numara ile gösterilen konumda yer almaktadır.

³ Kağncioğlu, C. (1964). Tarihi ve Turistik Yönüyle Kütahya. İstanbul: Halk Basımevi.

Şekil 3.12. Gustave Guillaume Berggren (1835-1920) Aezani Temple de Jupiter Kuzey, (<http://lcivelekoglu.blogspot.com/2013/10/20-agustos-2013cavdarhisar-aizanoi.html>, 2018)

Zeus Tapınağı, Aizanoi Kenti'nin en önemli, en görkemli yapısı olup yapılabilmesi için erken evrelere ait tabakalar ortadan kaldırılmış olduğu yapılan kazı çalışmalarıyla tespit edilmiştir. Ortadan kaldırılan molozlar, tapınak alanının dolgusu sırasında tekrar kullanılmıştır. İmparator Domitian Dönemi'nde, M.S. 2. yüzyılın 2. çeyreğinde başlanmış olup yapımı için gereken bütçe büyük oranda halktan karşılanmıştır. İmparator Hadrian ile kent arasında bu konuyla ilgili olan yazışmalar tapınağın duvarlarında Grekçe ve Latinçe olarak yazdırılmıştır (Anonim, 1998, s. 6; Türktüzün, 2017, s. 11). Bu yazışmalar dışında kentte yaşamış olan medeniyetlerin izleri tapınak duvarlarında çok rahat görülebilmektedir. Örneğin ata binen Çavdar Tatarları, kazlar, kopuzlar, haç işaretleri vb. (bkz. Şekil 3.13).

Şekil 3.13. Tapınak duvarında yer alan çizimlere örnek (Beyazıt, 2014, s. 89)

Tapınak, 130,5 m X 112 m boyutlarında sütunlu galeri ile çevrilidir. Kısa kenarlarda 8'er adet, uzun kenarlarda 15'er adet ion sütunlar yer almaktadır. 6 basamaklı dış kenar basamaklarıyla ulaşılan sütunlarla çevrili alanın ortasında 53 m X 35 m ebatlarında podyum üzerine inşa edilmiş tapınağın alt kısmında 1920 yılında yapılan hafriyatta pek rastlanılmayan tonozlu alt kısım bulunmuştur. Tıpa tıp benzerine henüz rastlanılmamıştır (Naumann, 1979, s. 12-14; Kağnıcıoğlu, 1964, s. 13). Alt kısımda yer alan tonozlu yapının, bölgede Meter Steunene adıyla anılan Kybele'ye ait kült yeri olduğu düşünülmektedir. Alt kısma geçmişte tahta merdiven yardımıyla inilirken günümüzde sonradan yapılan metal merdiven sayesinde inilmektedir. Beşik tonozlu alt kısmın doğu ve batı duvarlarında birer, kuzey ve güney duvarlarında ise üçer adet açıklık bulunmaktadır (bkz. Şekil 3.14.).

Şekil 3.14. Zeus Tapınağı'nın tonozlu alt kısmının günümüzdeki görünümü

Benzemeleriyle son derece göz alıcı olan yapının üçgen alınlığından düşen akant yaprakları arasında yer alan Tanrıça Kybele'nin büstü kazı çalışmaları sırasında çıkartıldığı yerde sergilenmektedir (bkz. Şekil 3.15.).

Şekil 3.15. Akant yaprakları arasında yer alan Kybele büstü akroter ve Zeus Tapınağı

3.1.3.2. Mozaikli Hamam

Mozaikli Hamam EK- 1’de 2 numara ile gösterilen konumda yer almaktadır. Halk arasında Meydan Kırın olarak da bilinen Cereller Mahallesi’nin merkezinde 1980 yılında yapılan kazı çalışmaları sırasında mozaik zemin bulunmuştur. Ne yazık ki o dönemde açıklığa kavuşturulamayan zemin 1981 yılında yapılan kazı çalışmalarında aydınlatılmıştır. M.S. 3. yüzyılın 2. yarısına termal banyo oldukları tespit edilmiştir (Naumann, 1983, s. 184). Bulunan mozaik zeminde, Satyr ve Menad betimlemesi yer almaktadır (bkz. Şekil 3.16).

Şekil 3.16. Satyr ve Menad betimlemeli mozaik zemin (Türktüzün, 2017, s. 39)

Hamam yapısının ana mekanı, M.S. 4. veya 5. yüzyıldan sonra düzenlenerek Aizanoi'nin erken Hristiyan cemaatinin yöneticiliğine atanan piskoposluk merkezi işlevi görmüştür (Anonim, 1998, s.17).

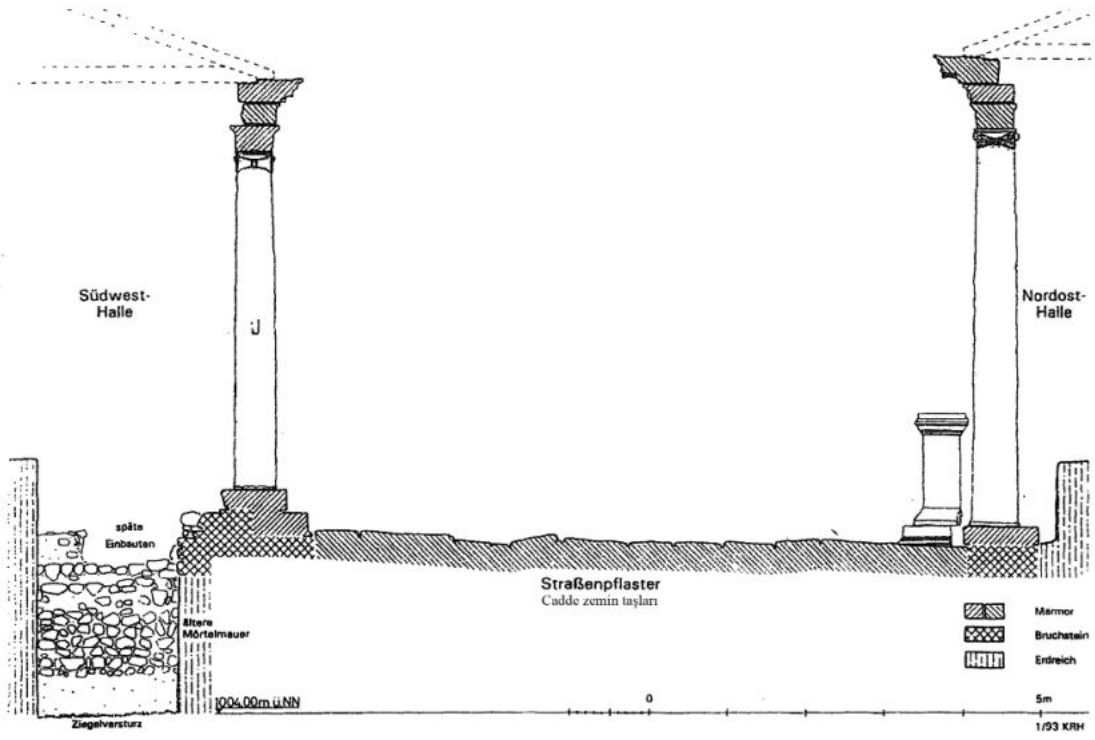
3.1.3.3. Borsa / Macellum / Yuvarlak Yapı

1970 yılında yaşanan depremde yıkılan bazı köy yapılarının altından birçok arkeolojik eser çıkmıştır. Bunlardan birisi de yuvarlak yapıdır (Macellum / Borsa) (Atik, 1996).EK- 1'de 3 numara ile gösterilen konumda yer almaktadır.

Macellum adıyla anılan alan, başta taze ve işlem görmüş balık olmak üzere, et ve et ürünleri, zeytinyağı, nadir bulunan meyve ve sebze gibi ürünlerin satıldığı organize bir pazar yeridir. M.S. 2. yüzyılda yapıldığı bilinen alan, M.S. 301 yılında İmparator Diocletian'in Tavan Fiyatlar Kararnamesi'nin kopyasının da yazılı olduğu alandır. Bu yazıtta imparatorluk himayesindeki pazarlarda satılan ürünlerin satış ücretleri yer almaktadır. Yazıtta yer alan satış ücretlerine örnek olarak; kuvvetli bir köle, iki eşeğin ücretine, yani 30.000 dinara eşittir (Naumann & Naumann, 1973, s. 75-80) (bkz. Şekil 3.17).

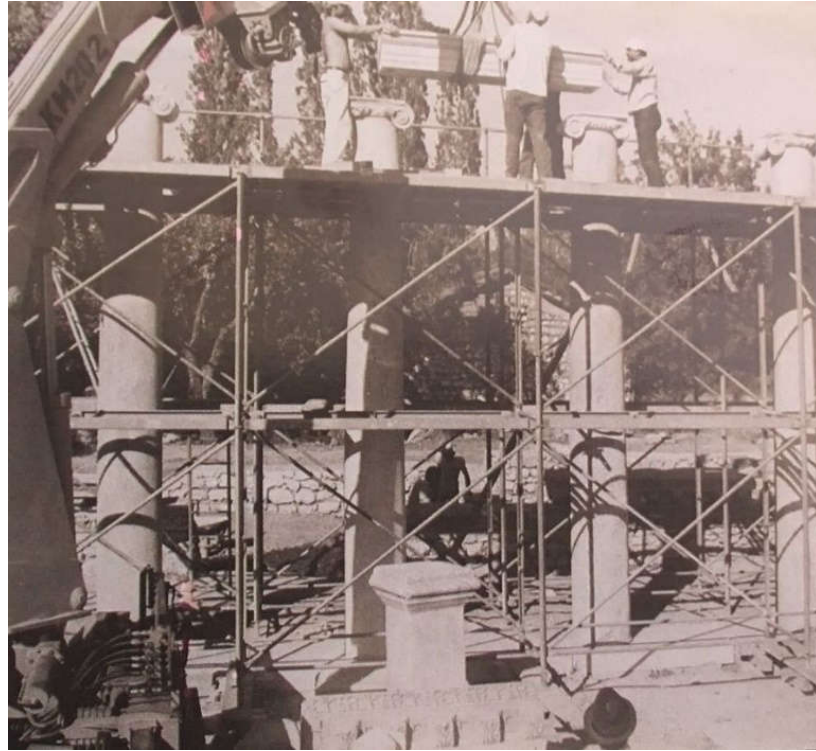

Şekil 3.17.Yuvarlak yapının günümüzdeki görünümü

Şekil 3.19.Sütunlu Cadde'nin şematik kesiti (Rheidt, 1994, s. 532)

Kazı çalışmalarında neredeyse bütün olarak bulunan giriş ve sütun parçaları, az miktarda mermer tamamlamalarla yeniden ayağa kaldırılmıştır (bkz. Şekil 3.20).

Şekil 3.20.Sütunlu Cadde'nin ayağa kaldırılması (Türktüzün, 2017, s. 45)

Devşirme malzemelerden yapılan Sütunlu Cadde'nin devşirme malzemelerinin en önemli kaynağı caddenin yapılabilmesi için ortadan kaldırılan Artemis Tapınağıdır. Artemis Tapınağı'nın üçgen alınlığında yer alan geyik motifi caddenin zemininde kullanılmıştır (bkz. Şekil 3.21). Yine caddede yer alan ion başlıkları da bu tapınağa aittir (Anonim, 2017, s. 18-23; Türktüzün, 2017, s. 44-51).

Şekil 3.21.Sütunlu Cadde'de yer alan geyik kabartması

Artemis Tapınağı'nın malzemelerinden yapılan cadde sayesinde tapınağın ön cephesinin rekonstrüksiyonunu mümkün kılmaktadır. VI. yüzyıla kadar varlığını koruyan caddenin bir deprem neticesinde yıkıldığı düşünülmektedir (Rheidt, 1994, s. 515; Ateş & Rheidt, 2008, s. 230; Anonim, 1998, s. 18-23; Türktüzün, 2017, s. 44-51). Günümüzde de restorasyon çalışmaları tamamlanarak ziyaretçilere açılmıştır (bkz. Şekil 3.22)

Şekil 3.22.Sütunlu Cadde'nin günümüzdeki durumu

3.1.3.5. Stadyum ve Tiyatro kompleksi

Zeus Tapınağı'nın kuzeyinde hamam yapısının yaklaşık 180 metre ilerisinde yer almaktadır (EK- 1'de 5 numara ile belirtilmiştir.). Stadyum ve tiyatronun birlikte bulunduğu bu tarz bir yapının henüz bir benzeri bulunmamıştır (Ateş & Rheidt, 2008, s. 230). Stadyumda bulunan yazıtlara göre kentin köprülerinin yapımına yardım eden hayırsever M. Apuleiun Eurykles'in bu yapının inşasında da yer aldığı görülmektedir. Stadyum giriş kapısının sağında yapılan kazılar sonunda toprak altından çıkarılan yazıtlı ve madalyonların yer aldığı bir bölüm bulunmaktadır (Türktüzün, 2017) (bkz. Şekil 3.23).

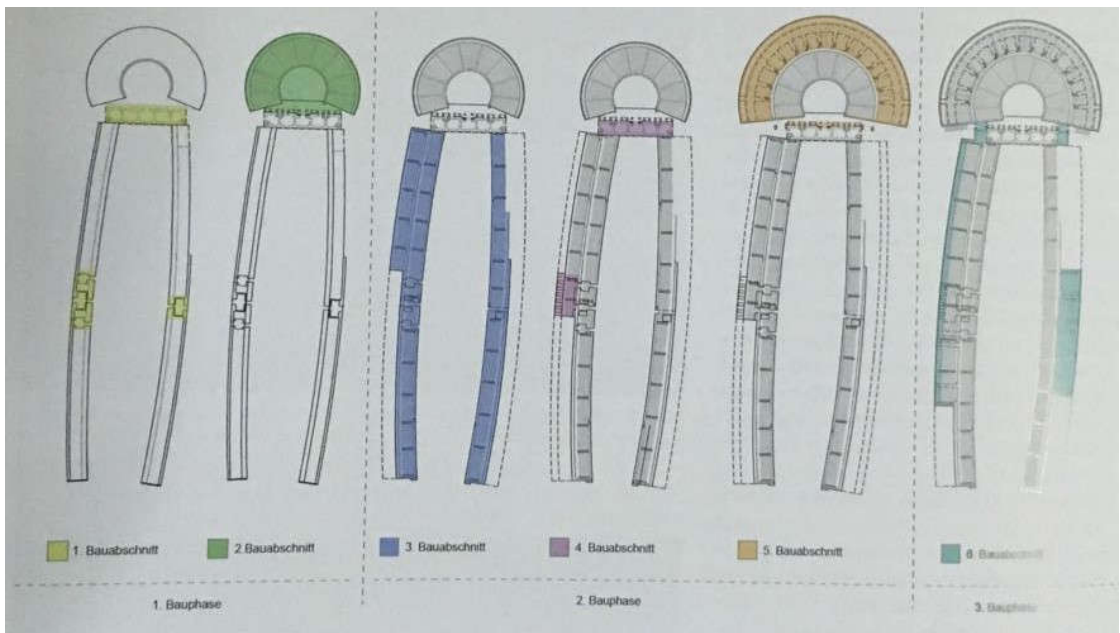
Şekil 3.23. Stadyum girişinde yer alan yazıt ve madalyonlar

Simetrik plan şemasına sahip yapının toplam uzunluğu 213,60 m ve genişliği 42 m'dir. Stadyumun oturma sıraları çokgen biçimli olması nedeniyle orta noktada genişleme söz konusudur. Yapılan kazı ve yüzey çalışmaları sonucunda stadyuma farklı noktalardan girişlerin olduğu tespit edilmiştir. Stadyumun batı kısmında doğu kısmından farklı olarak şeref locası yer almaktadır (bkz. Şekil 3.24.) (Rohn, 2008, s. 17-19; Hoffmann, 1987, s. 306-307).

Şekil 3.24..Şereflocasının günümüzdeki görünümü

13.500 kişilik olan tiyatro-stadyum kompleksinin (Türktüzün, 2017) oluşumu Şekil 3.25’de de görüldüğü gibi farklı aşamalardan oluşmaktadır. 2. yüzyılın 3. çeyreğinde Aizanoi’de gerçekleşen kentsel kalkınma çalışmaları kapsamında tiyatro-stadyum kompleksi anıtsal ve özenli bir şekilde tasarlanmış ve kuzeybatıdaki kenti çevreleyen erken imparatorluk nekropolü çemberinin daha da derinlerine kadar uzanmıştır (Rohn, 2008, s. 14-15).

Şekil 3.25.Tiyatro-stadyumun kompleksinin yapım aşamaları (Rheidt, 2010, s. 122)

Alanda 1982 yılında başlayan kazı çalışmaları, tiyatro sahnesinin ön cephesinde yoğunlaşmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda cephenin batı yarısı ortaya çıkarılmış ve tribün binasının cepheye ve stadyum seviyesine bağlantısı ortaya çıkmıştır (Naumann & Hofmann, 1987, s. 312). 2002 yılında yapılan kazı çalışmalarında tiyatro sahne binasının doğu yan yapıları tamamıyla açığa çıkarılmıştır. Doğu yan kapısına simetrik olarak batı yan kapısı açığa çıkarılmıştır (Rheidt, 2004, s. 132). Dönem dönem alanda devam edilen kazı çalışmalarında 2011 yılında Elif Özer kazı başkanlığında gerçekleştirilen çalışmalarda açığa çıkan tüm mimari öğelere envanter numarası verilerek ölçümleri yapılmış ve belgelenmiştir (Özer, 2013, s.277) (bkz. Şekil 3.26).

Şekil 3.26.*Günümüzde tiyatro-stadyum kompleksinin görünümü*

3.1.3.6. Hamam

M.S. 2. yüzyılın ikinci yarısına ait olan hamam yapısı, Zeus Tapınağı'nın kuzeybatısında tiyatro-stadyum kompleksine giden yol üzerinde yer almaktadır (EK- 1'de 6 numara gösterilmektedir.). Yapının güneydoğu yarısı Rudolf Naumann'ın kazı başkanlığında 1978-1981 yıllarında yapılan kazılarda kazılmıştır. Günümüzde hamamın mermer kaplamaları ve su-ısıtma kanalları görülebilmektedir. Frigidarium ve Caldarium

gibi esas yıkanma alanlarından farklı yan mekanlara geçilmektedir (bkz. Şekil 3.27.) (Naumann, 1983, s. 183-188; Naumann, 1987, s. 135-138).

Şekil 3.27. Hamam Planı (Naumann, s. 191)

1979 yılında alanda yapılan kazılar sırasında yan odacıkların birinde Sağlık Tanrıçası Hygieia'nın heykeli çıkarılmıştır. Hamamın kuzeydoğusunda spor çalışmalarının yapıldığı kare planlı Palestra yer almaktadır. Günümüzde bu alana ait sadece temel seviyesinde izler dışında herhangi bir kalıntıya henüz rastlanılmamıştır (Naumann, 1983, s. 183-188; Naumann, 1987, s. 135-138; Türktüzün, 2017, s. 23) (bkz. Şekil 3.28.).

Şekil 3.28.Hamamın günümüzdeki durumu

Hamam ve Palestra alanındaki çalışmalara Elif Özer kazı başkanlığında 2012-2014 yılları arasında da devam edilmiştir. 2012 yılında yapılan kazı çalışmalarında hamama su taşınması için kullanıldığı düşünülen su kanalları, 35 adet küçük buluntu, 7 adet mimari blok ve 18 adet bronz sikke bulunmuştur (Özer, 2014, s. 327). 2014 yılında yapılan kazı çalışmalarında ise çeşitli duvar örgüleri, eşik taşı ve pişmiş toprak plakalara ulaşılmıştır (Özer, 2017, s. 278-279).

3.1.3.7. Roma Köprüleri

Penkalas Nehri üzerinde iki yakayı birbirine bağlayan köprüler bulunmaktadır. Kimi kaynaklarda beş köprünün varlığından bahsedilirken kimi kaynaklarda ise dört köprünün varlığından bahsedilmektedir. Kaynaklardan örneklere baktığımızda Türktüzün'ün Aizanoi Antik Kenti adlı kitabında beş adet köprü bulunduğu yazmaktayken Rheidt'in 2010 tarihli Aizanoi Und Anatolien adlı kitabında (bkz. EK- 2) ve Naumann'ın 1979 tarihli Der Zeustempel Zu Aizanoi adlı kitabında yer alan haritada (bkz. EK- 3) dört adet köprü bulunmaktadır. Haritada yer alan numaralı köprülerden 2 ve 4 numaralı köprüler günümüze ulaşabilmiştir. 1 numaralı köprünün ahşap ve yaya geçici

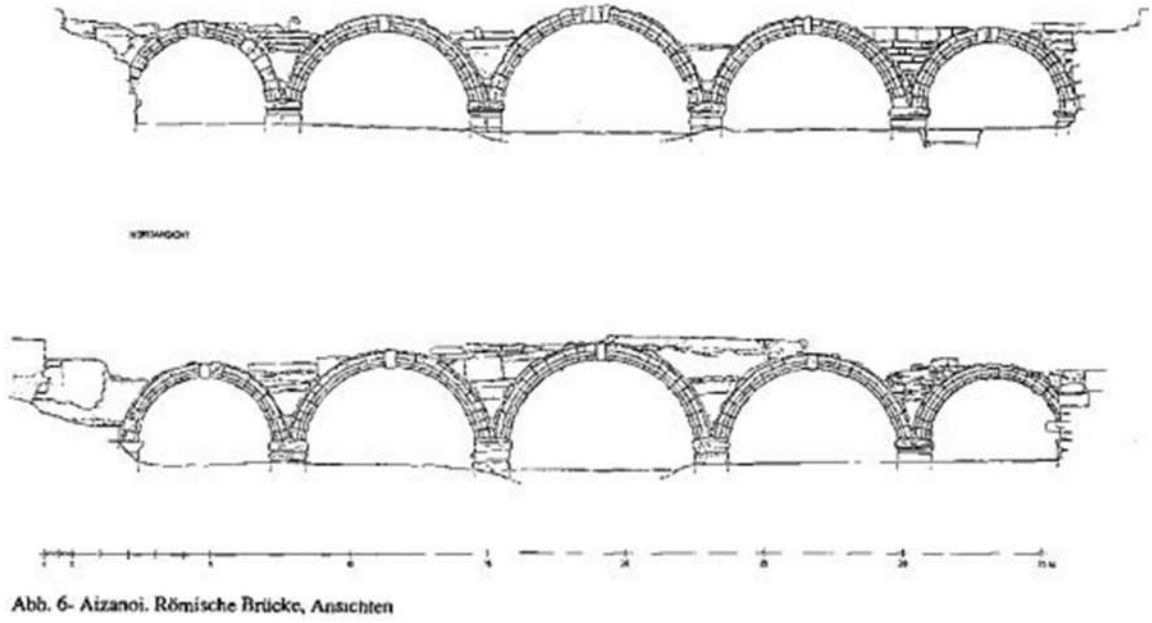
için kullanıldığı, 3 numaralı köprünün ise üç kemerli bir taş köprü olduğu bilinmektedir (Anonim, Aizanoi Rehber, 2017). (Ayrıca EK- 1’de 7 numara ile yerleri belirtilmiştir.)

Haritalarda 2 numarayla gösterilen köprü Koca Köprü veya Roma Köprüsü olarak adlandırılmaktadır. Yuvarlak yapı ile Zeus Tapnağı’nın arasındaki geçişi sağlayan köprüdür. Yuvarlak kemerleri bulunan taş köprüde yakın gelecekte yapılmış metal korkulukları bulunmaktadır. Köprü asfaltla kaplanıp araç geçişinde kullanılmıştır (bkz. Şekil 3.29)

Şekil 3.29.2 numaralı köprünün yakın geçmişteki hali (Türktüzün, 2017, s. 6)

Haritalarda 4 numarayla gösterilen köprü ise Aizanoi Köprüsü olarak adlandırılmaktadır. Köprü Çavdarhisar-Emet yolu üzerinde yer almaktadır. Yuvarlak 5 kemeri bulunan taş köprü geçmişten günümüze kentin trafik akışını yoğun olarak çektiğinden kentin ana köprüsü olarak bilinmektedir. 1990 yılında yapılan kazı çalışmalarıyla detaylı olarak incelenmiş ve belgelenmiştir (bkz. Şekil 3.30)

Şekil 3.30.1990 yılında kazı ekibi tarafından çizilen 4. köprü görünümleri (Hoffmann & Rheidt, 1992, s. 334)

İncelemeler sırasında dere yatağında 1.36 m X 0.51 m X 0.49 m ebatlarında bulunan mermer kaide (bkz. Tablo 3.2-A) üzerinde 12 satır halide yazıt yer almaktadır. Yazıtta köprünün yapımıyla ilgili bilgilere ulaşılmıştır. M.S. 157 yılında kentin hayırseverlerinden M. Apuleius Eurykles tarafından Atina-Aizanoi arasında yaptığı yolculukta geçirdiği kaza sonucunda binlerce yıla hizmet edecek olan köprüyü hayır olarak yaptırdığı bilgisine ulaşılmaktadır (Özer, 2011, s. 90; Hoffmann & Rheidt, 1992, s.323-324; Türktüzün, 2017, s. 7-9).

Köprünün kabartmalı korkuluklardan ilki (bkz. Tablo 3.2-B); 2.36 m X 0.95 m X 0.24 m ebatlarındadır. Üzerinde yer alan kabartmalarda köprüyü yaptıran M. Apuleius Eurykles'in yolculuğu ifadelendirilmiştir. İkinci korkuluk (bkz.Tablo 3.2-C) ise 1.80 m X 0.94 m X 0.24 m ebatlarında olup üzerinde üç adet balık kabartması yer almaktadır (Türktüzün, 2017, s. 8; Rheidt, 1993, s. 293).

Tablo 3.2.4 numaralı köprüye ait yazıt ve korkuluklar (Türktüzün, 2017, s. 7-8)

	
Köprü Yazıtı (A)	
	İkinci korkuluk (C)

4 numaralı köprü, orijinal korkulukları dere yatağında olmasına rağmen Bilecik'ten getirilen yeni mermerlerle 1990 yılında Karayolları 14. Bölge Müdürlüğü tarafından onarılmıştır (bkz. Şekil 3.31). Karayolları 14. Bölge Müdürlüğü tarafından 2015 yılı Haziran ayında köprüler tekrar onarıma alınmıştır (Türktüzün, 2017, s. 7; <http://kgm>).

Şekil 3.31.Yeni mermer korkuluklarla onarılmış 4 numaralı köprü (Türktüzün, 2017, s. 7)

Günümüzde köprülerdeki onarımlar devam etmektedir (bkz. Tablo 3.3).Onarımlar nedeniyle iki kıyının birbiriyle bağlantısı kesilmiştir. Yaya bağlantısının sağlanması için 4 numaralı köprü'nün yaklaşık 70 metre ilerisine tahta bir köprü inşa edilmiştir. Araç

bağlantısının ve yaya bağlantısının sağlanması içinse 2 numaralı köprünün yaklaşık 20 metre ilerisine geçici bir köprü inşa edilmiştir.

Tablo 3.3.2 numaralı ve 4 numaralı köprüler ve yapılan geçici köprüler

	
2 numaralı köprünün günümüzdeki durumu	2 numaralı köprü yerine yapılan geçici köprü
	
4 numaralı köprünün günümüzdeki durumu	4 numaralı köprü yerine yapılan geçici ahşap köprü

Ayrıca nehirde köprüler dışında su taşkınlarını önlemek amacıyla nehrin iki kıyısında iri kesme taşlardan yapılmış koruma duvarları yer almaktadır.

3.1.3.8. Oturma Basamaklı Yapı (Odeon/Bouleuterion)

Zeus Tapınağı'nın güneydoğu köşesinde yer alan (EK- 1'de 8 numara ile belirtilmiştir.) yapının 1998 yılında kazı çalışmalarına başlanmıştır. 2002 yılında yapılan kazılarla basamak kısımları ve üç girişi açığa çıkarılmıştır. Kare şeklinde mermer levhalarla döşenmiş orkestra tabanı güneydoğu yönüne doğru eğim yapmaktadır. Bağlantılı su kanalı ve atık su çıkışı, caveanın su oyunları için zaman zaman su ile doldurulabileceğini göstermektedir. (Rheidt, 2004, s. 127). 2011 yılında yapılan kazılarla birlikte yapının odeion değil de kent meclisi olarak bilinen Bouleuterion olduğu ortaya çıkmıştır. Yapının M.S. 4. yüzyılda tadilat geçirdiği ve sahnenin eklenmesiyle odeion olarak kullanılmaya başladığı sonucu ortaya çıkmıştır (Rheidt, 2003, s. 319). 2015 yılı kazı sezonunda önceki kazı sezonlarında kazılan parados, cavea ve orkestra alanları

dışında kazılmayan kısımları ortaya çıkarmak ve alanın rölövesini çıkartmak hedeflenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda alan, 3d laserscanner ile belgelenmiştir (Özer, 2017, s. 279-280) (bkz. Şekil 3.32).

Şekil 3.32. Oturma basamaklı yapının günümüzdeki durumu

3.1.3.9. Antik Ticari Yapılar / Dükkanlar

Abdullah Özcan Caddesi üzerinde Zeus Tapınağı'nın güneydoğu çeperinde yer alan antik yapılardır (EK- 1'de 9 numara ile belirtilmiştir.). Yuvarlak kemerli, iri blok taşlardan yapılmış olan yapılar antik dönemde halkın yiyecek, içecek ihtiyaçlarını karşılamak üzere satış yapmaktaydı (Türktüzün, 2017). Günümüzde 6 adet dükkan yeri ulaşmıştır (bkz. Şekil 3.33.).

Şekil 3.33. Antik ticari yapıların günümüzdeki durumu

3.1.3.10. Meter Steune Kutsal Alanı

Aizanoi, antik dönemde yerel adı Meter Steunene olan Kyble'ye ait kült mağarasıyla ünlüydü. Meter Steune Kutsal Alanı da antik kentin yaklaşık 2 km uzağında yer alan bir kült merkezidir. Hem bölgedeki hem de bölgeler arası dini cemaatler için büyük önem taşımaktadır (Ateş & Rheidt, 2008, s. 229-231). 1928 yılında alanda yapılan kazı çalışmaları sırasında bulunan pişmiş toprak kült figürinleri alanın M.Ö.1.yy ile M.S.2. yy arasında olduğunu göstermektedir. Alanda yer alan basamaklı kaya tahtının benzerlerine Frigya'nın kırsal kesimlerinde rastlanılmaktadır. Ayrıca bölgede kurban çukuru (bothroi) (bkz. Şekil 3.34) da bulunmaktadır. Bunlar da alanın M.Ö.1 yüzyıldan önceleri de kullanıldığını göstermektedir (Türktüzün, , s. 59; Anonim, 2017, s. 25).

Şekil 3.34.*Meter Steune Kutsal Alanında yer alan kurban çukuru (bothroi)*

Alanda yer alan kurban çukurunda dağların ve doğanın hakimi olan Anadolu'nun ana tanrıçası Kybele'ye yani Meter Steune adaklar sunulmaktadır (Türktüzün, 2017, s. 59; Anonim, Aizanoi Rehber, 2017, s. 25).

3.1.3.11. Antik Baraj

Antik baraj, antik dönemde sel baskınların korunmak için Penkalas Nehri üzerine inşa edilmiştir. İki aşamada inşa edilmiş barajdan günümüze bir su bendi ulaşabilmiştir (bkz. Şekil 3.35.) ([http, www.cavdarhisar.gov.tr](http://www.cavdarhisar.gov.tr), 2018). Tek gözlü olan su bendinin üzerinden yaya geçişi sağlanmaktadır. Barajın arka kısmına Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 1985 yılında inşaatı başlanarak 1990 yılında sulama amaçlı baraj yapılmıştır (Türktüzün, 2017, <http>).

Şekil 3.35. Günümüzde barajın durumunu gösteren görsel

3.1.4. Kırsal konut mimarisi

Çavdarhisar Kentsel Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde yapılan alan çalışmaları sonucunda kendine özgü mimari özellikleri olan çeşitli sivil mimari örneği yapılar tespit edilmiştir. Alandaki konutlar yöresel malzemelerle inşa edilmiştir. Bölgedeki sosyal ve kültürel yaşantının yansıması olarak dış cephelerde kapalı, sade olan yapıların içleri daha hareketli ve nitelikli yapılardır. Yapıların inşa tarihleri tam bilinmemekle birlikte alanda yapılan görüşmeler ve Egeplan Planlama Ltd. Şti. tarafında 2007 yılında hazırlanan Analitik Etüt Raporunda yer alan verilere göre 1920’li yıllara tarihlenmektedir.

Geleneksel kent dokusu Aizanoi Antik Kenti üzerine kurulmuştur. Bu nedenle yapılarda veya yapı bahçelerinde sıklıkla devşirme malzemelere rastlanılmaktadır. Alanda tek katlı ve iki katlı yapılar yer almaktadır. İki katlı yapılar, alt katlarda taşlık, ağır ve depo gibi mekanlar yer alırken üst katlarda sofa ve odalar yer almaktadır.

Alanda yer alan yapıların cephe özellikleri incelendiği zaman son derece sade cephe kurgularına rastlanılmaktadır. Alanda orta çıkmalı, yan çıkmalı, tüm kat çıkmalı ve cumbalı yapılara rastlanılmaktadır. Cumbalı sayılı yapı varken tüm kat çıkmalı yapı sayısı oldukça fazladır. Çıkmalar ortalama 50-60 cm civarındadır. Çıkma altında yer alan ahşap kütükler çoğunlukla açıkta görülebilmektedir (bkz. Şekil 3.36)

Şekil 3.36. Alanda yer alan çıkmalı cephelere örnek (G22)

Yapılar büyük oranda dikdörtgen plan şemasına sahiptir. Yapıların giriş kapıları çoğunlukla taşlık mekanına açılmaktadır ve iki kanatlı ahşap kapılardır. Taşlıkta veya arka bahçede yer alan ahşap merdiven sayesinde üst kat sofasına ulaşılmaktadır. Sofadan da odalara geçilmektedir. Kimi yapılarda ender olarak bölgede “gelin odası” olarak adlandırılan ahşap işlemesi bulunan odalar yer almaktadır. Diğer odalardan farklı olarak bu odalarda işlemeli ahşap tavanlar ve ahşap dolaplar yer almaktadır (bkz. Şekil 3.37.).

Şekil 3.37. İşlemeli gelin odasına örnek (G23)

Cepheleri gibi iç mekanları da sade olan yapıların iç mekanlarına zenginlik veren unsurlar ise ahşap işlemeli tavanlar, ocaklar, dolaplar, kapılar ve raflardır (bkz. Tablo

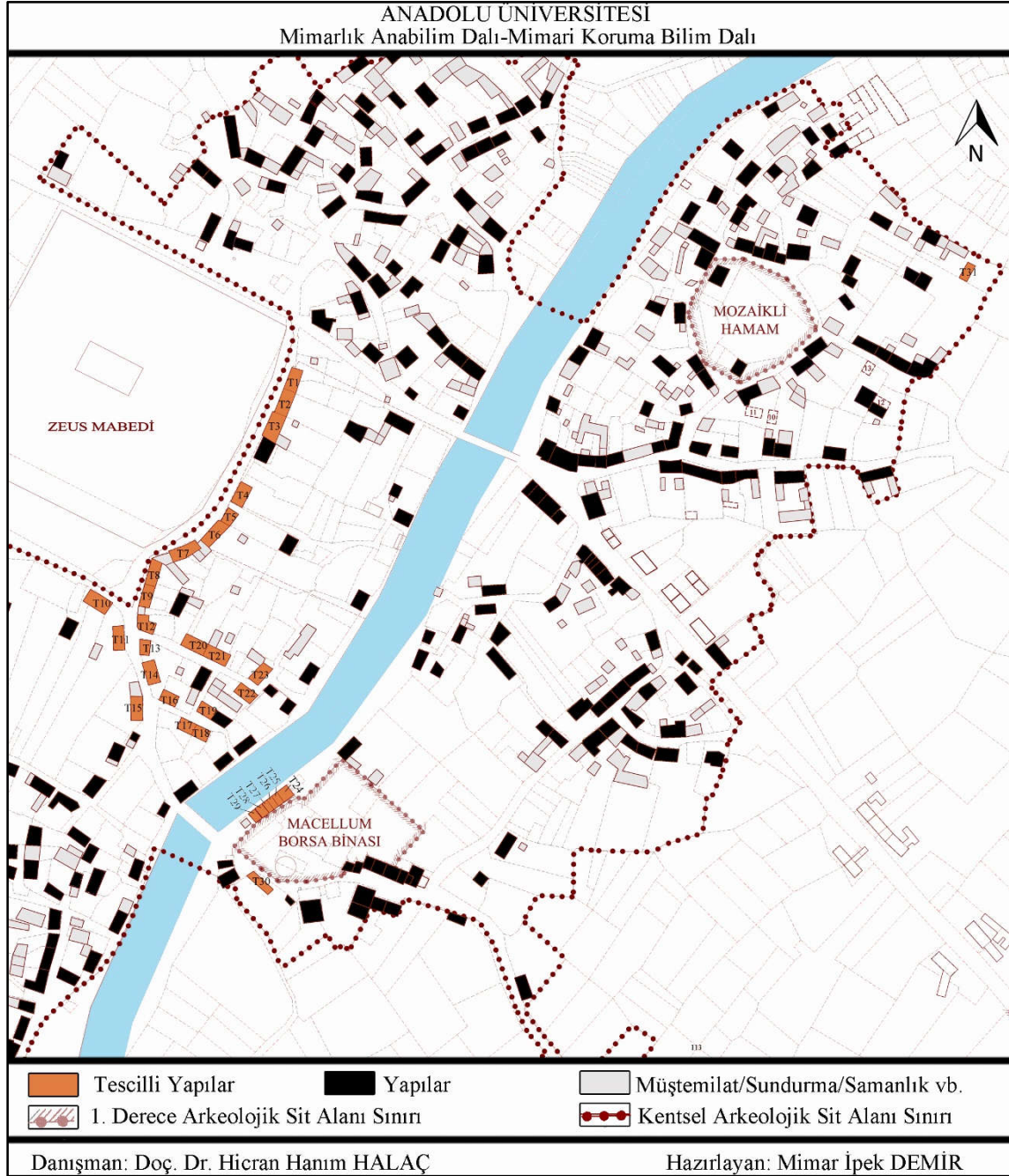
3.4). Kimi yapılarda özgün işlemleri bulunan iç mekan unsurları yapılara değer katmaktadır. Bölgenin zenginliğini oluşturan ahşap işçilikleri yapılan sözlü görüşmeler neticesinde uzun süren ve maliyetleri işler olduğu öğrenilmiştir. Bu nedenle alanda yaşayan zengin kesimin evlerinde bu tarz işlemeli iç mekan unsurlarına rastlanılmaktadır.

Tablo 3.4.Alanda yer alan iç mekan unsurlarına örnekler

	
Alanda yer alan tavan işlemlerine örnek görünüm (G17)	
	
Ahşap işlemeli raflara örnek görünüm (G23)	Ahşap işlemeli dolaplara örnek görünüm (G23)
	
Ahşap işlemeli kapılara örnek görünümler (G11-G23)	
	Ahşap ocak kapaklarına örnek görünüm (G1)

Alanda 18.07.2017 tarih ve 4148 sayılı karar ile tescillenen 31 adet sivil mimarlık örneği yapı bulunmaktadır (bkz. Şekil 3.38 ve EK- 4). Yapıların bulundukları mahalleler,

kullanım amaçları, nitelikleri ve iç mekan unsurlarının nitelikleri Tablo 3.5’de gösterilmektedir.

Şekil 3.38.Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan tescilli yapılar

Tescilli yapıların 23’ü Yukarı mahallede, 7’si Meydan mahallesinde, biri ise Cereller Mahallesi’nde yer almaktadır. Yukarı mahalle ve Cereller Mahallesi’nde yer alan 24 yapı konut yapısıyken, Meydan mahallesinde yer alan 7 yapı da ticaret yapısıdır.

Ticaret yapılarının kimi tamamen yıkılmış kimisi de günümüze büyük oranda hasarlarla ulaşabilmiştir (bkz. Şekil 3.39).

Şekil 3.39. Günümüzde Meydan mahallesinde yer alan ticari yapıların durumu

31 tescilli yapıdan 7 tanesi ticaret yapısı, 24 tanesi ise konut yapısıdır. Tescilli yapıların günümüz halleri EK- 5’de yer almaktadır. 7 ticari yapı tamamen harap durumdadır. Konut yapılarına baktığımızda ise 1 tanesi çok iyi durumdayken, 9 tanesi iyi durumda, 7 tanesi orta durumda, 3 tanesi kötü durumda, 4 tanesi ise harap durumdadır. Tescilli yapıların iç mekan unsurlarına bakmak için yapılan alan çalışmasında 24 tescilli konut yapısından 11’inin iç mekanına girilebilmiştir. Girilebilen yapılardan sadece 1 tanesinde nitelikli iç mekan elemanlarına ulaşılırken 10 tanesinde nitelikli iç mekan elemanı bulunmamaktadır (bkz. Tablo 3.5)

Tablo 3.5.Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan tescilli yapıların durumları

No	Bulunduğu Mahalle	Kullanım Amacı		Niteliği					İç Mekan Unsurları		
		Ticaret	Konut	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Harabe	Nitelikli İşlemeli	Niteliksiz İşlemeli	Tespit Edilemeyen
T1	Yukarı Mahalle		✓				✓				✓
T2	Yukarı Mahalle		✓		✓					✓	
T3	Yukarı Mahalle		✓				✓				✓
T4	Yukarı Mahalle		✓					✓		✓	
T5	Yukarı Mahalle		✓			✓					✓
T6	Yukarı Mahalle		✓			✓			✓		
T7	Yukarı Mahalle		✓		✓						✓
T8	Yukarı Mahalle		✓		✓					✓	
T9	Yukarı Mahalle		✓		✓						✓
T10	Yukarı Mahalle		✓			✓					✓
T11	Yukarı Mahalle		✓					✓		✓	
T12	Yukarı Mahalle		✓		✓					✓	
T13	Yukarı Mahalle		✓					✓		✓	
T14	Yukarı Mahalle		✓			✓					✓
T15	Yukarı Mahalle		✓			✓					✓
T16	Yukarı Mahalle		✓		✓					✓	
T17	Yukarı Mahalle		✓		✓						✓
T18	Yukarı Mahalle		✓			✓					✓
T19	Yukarı Mahalle		✓					✓		✓	
T20	Yukarı Mahalle		✓				✓			✓	
T21	Yukarı Mahalle		✓			✓					✓
T22	Yukarı Mahalle		✓		✓						✓
T23	Yukarı Mahalle		✓		✓						✓
T24	Meydan Mahallesi	✓						✓	Ticaret yapıları oldukları için değerlendirme dışı tutulmuşlardır.		
T25	Meydan Mahallesi	✓						✓			
T26	Meydan Mahallesi	✓						✓			
T27	Meydan Mahallesi	✓						✓			
T28	Meydan Mahallesi	✓						✓			
T29	Meydan Mahallesi	✓						✓			
T30	Meydan Mahallesi	✓						✓			
T31	Cereller Mahallesi		✓	✓						✓	

3.2.Çalışma Alanı: Cereller Mahallesi

Cereller Mahallesi;

- büyük oranda terk edilen eski kentin yaşamın devam ettiği nadir bölgelerden birisidir (bkz. Tablo 3.1).
- çeperinde değil merkezinde bir arkeolojik eseri barındırmaktadır.
- koruma amaçlı imar planında tescile öneri tek bir yapının bulunmaktadır.

- 18.07.2017 tarih ve 4148 sayılı karar ile tescillenen 31 yapıdan, 23'ünün Yukarı mahallede Zeus Tapınağı çeperinde yer aldığı, 7'sinin Meydan mahallesinde yuvarlak yapı etrafında yer aldığı tespit edilirken sadece biri Cereller Mahallesi'nde yer almaktadır.

Bu nedenlerle alan çalışma alanı olarak tercih edilmiştir.

Bu başlık altında Cereller Mahallesi'nde yer alan yapıların kullanım amaçları, kat adetleri, ulaşım ağları, yapı-açık alan ilişkisi, bozulmuşluk durumları, cephe değişmişlik durumları ve cephe tiplerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.2.1. Cereller Mahallesi analizi

Bu başlık altında Cereller Mahallesi'nde yer alan yapıların kullanım amaçları, kat adetleri, ulaşım ağları, yapı-açık alan ilişkisi, bozulmuşluk durumları, cephe değişmişlik durumları ve cephe tiplerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

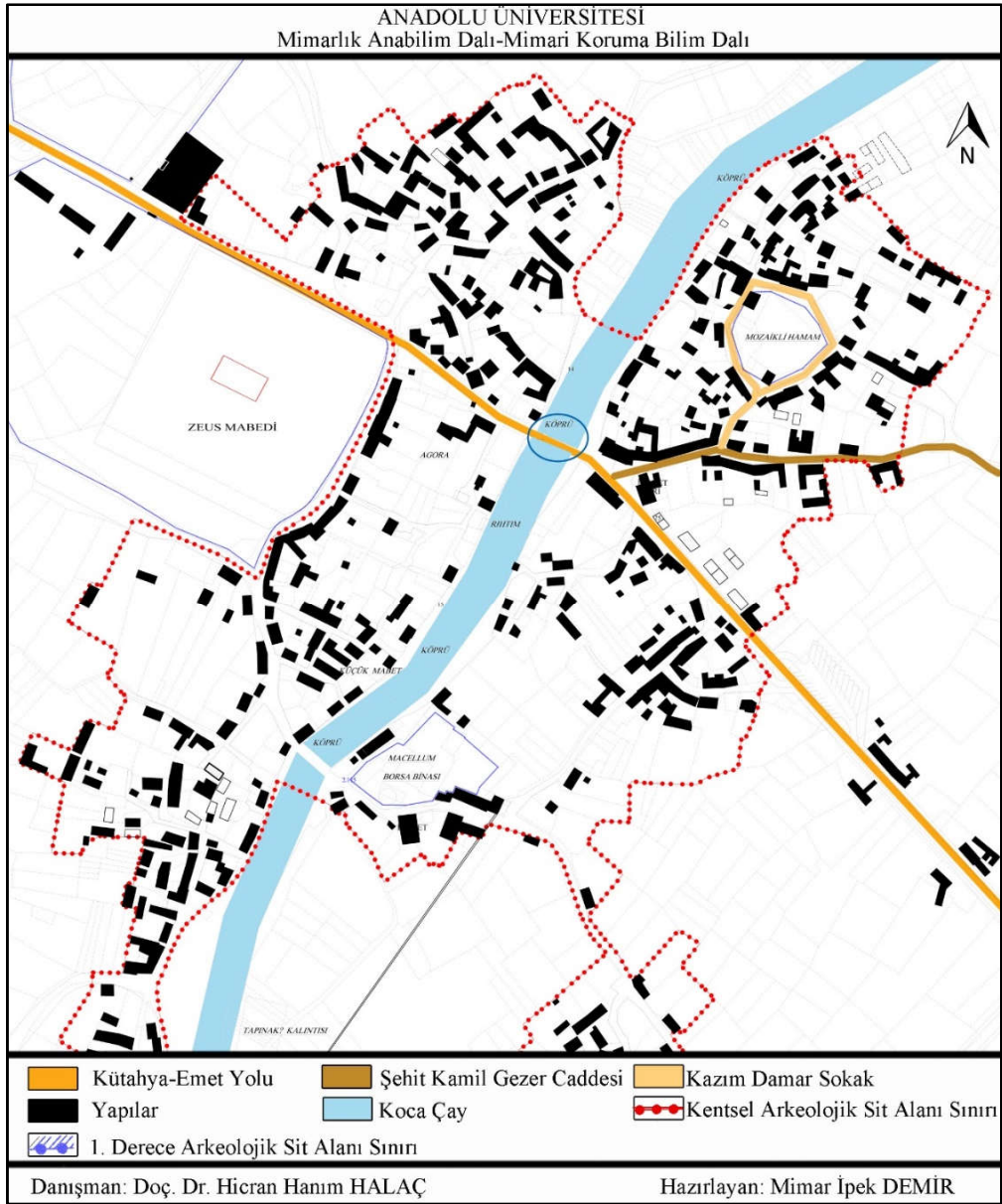
3.2.1.1. Ulaşım ağı

Kütahya-Emet yolu üzerinde yer alan Roma Köprüsü'nden geçmeyerek Şehit Kamil Gezer Caddesi'nden mahalleye ulaşılmaktadır. Şehit Kamil Gezer Caddesi'nin başında Aşağı Cami yer almaktadır (bkz. Şekil 3. 40).

Şekil 3. 40. Şehit Kamil Gezer Caddesi'nden görünüm

Taşıt ve yaya yolu olarak kullanılan tarihi köprü günümüzde restorasyon çalışmaları devam edip geçişe kapatılmıştır. Yaklaşık 70 metre kuzey doğusuna inşa edilmiş tahta köprü sayesinde Kemaller Mahallesi'ne yaya geçişi sağlanmaktadır. Kütahya-Emet yolu aynı zamanda Cumhuriyet Caddesi olarak adlandırılmaktadır. Cumhuriyet Caddesi geçmiş yıllarda kentin iki ticaret aksından birini oluşturmaktadır. Ayrıca cadde üzerinde eski belediye binası da yer almaktadır. Şehit Kamil Gezer Caddesi'nden Mozaikli Hamam etrafını da dolanan Kazım Damar Sokağına geçilmektedir. Ayrıca mahalle içerisinde dar ve organik sokak dokuları bulunmaktadır. Bu sokaklar ara ara Koca Çay'a ulaşmaktadır (bkz. Şekil 3.41).

Şekil 3.41. Cereller Mahallesi ulaşım ağı (Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

3.2.1.2. Kullanım durumu

Cereller Mahallesi'nde yapıların işlevlerini belirlemek amacıyla yapılan analiz çalışmasında (bkz. Tablo 3.6.) konut yapıları, dini yapılar, ticari yapılar, ticari+konut yapıları, harabe yapılar ve müştemilat, samanlık, sundurma vs. yapılar olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 3.6. Cereller Mahallesi'ne ilişkin kullanım amacı tespiti

KULLANIM DURUMU	YAPI SAYISI	YÜZDELİK DAĞILIMI
Konut Yapıları	45	%30.83
Ticari Yapılar	3	%2.05
Ticari+Konut	2	%1.37
Dini Yapılar	1	%0.68
Müştemilat, Sundurma, Samanlık Vb.	88	%60.27
Tespit Edilemeyen (Harabe)	7	%4.80
TOPLAM	146	%100

Tablo 3.6'da görüldüğü gibi mahalledeki yapıların yarısından fazlasını müştemilat, sundurma, samanlık vb. yapılar oluşturmaktadır. Mahallede "Aşağı/Çarşı Cami" adında bir adet dini yapı bulunmaktadır (bkz. Tablo 3.7. A). Mahalle eski ticaret aksının devamında olmasına karşın sadece 3 adet ticari yapı ve 2 adet ticari+konut yapısı bulunmaktadır. Bu ticari yapıların ikisi kullanılmazken biri marangozhane olarak kullanılmaktadır (bkz. Tablo 3.7.C-D). 7 yapı harabe durumda bulunmaktadır (bkz. Tablo 3.7.B). Geri kalan 45 yapı ise konut olarak kullanılmaktadır (bkz. Şekil 3.42).

Tablo 3.7. Cereller Mahallesi'nde yapıların kullanımına örnekler

Aşağı Cami (A)

Tablo 3.7.(Devam) *Cereller Mahallesi'nde yapıların kullanımına örnekler*

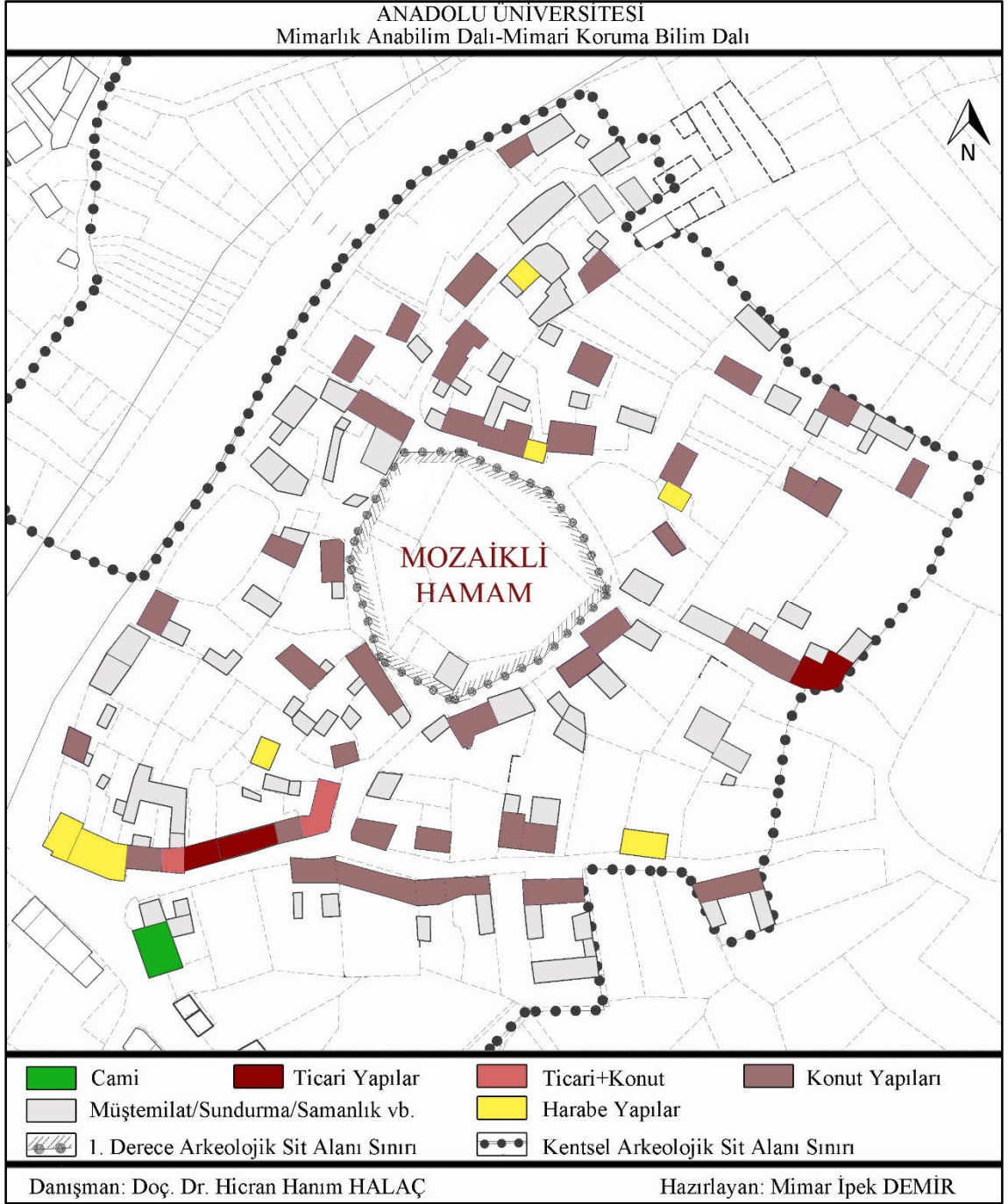
Harabe Yapılardan Örnek (B) (H1-H2)

Ticari Yapılar (C) (G2 ve G3 arası)

Marangozhane (D) (G25'in yanı)

Şekil 3.42.Yapıların kullanım durumlarına göre mahalle içerisindeki dağılımları (Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

3.2.1.3. Kat adedi

Mahallede yer alan konutlar genel olarak iki katlı yapılardır. Az miktarda tek katlı yapılara da rastlanmaktadır. İki kat üzeri yapı ise mahallede bulunmamaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda 7 yapının tek katlı, 40 yapının iki katlı olduğu tespit edilmiştir

(bkz. Tablo 3.9.). Ayrıca 7 yapının ise harabe olmasından dolayı kat adedi tespit edilememiştir (bkz. Tablo 3.8.)

Tablo 3.8. Cereller Mahallesi'ne ilişkin kat adedi tespiti

KAT ADEDİ	BULUNAN YAPI SAYISI	YÜZDELİK DAĞILIMI
1 KATLI YAPILAR	7 Adet	%13.20
2 KATLI YAPILAR	40 Adet	%75.48
TESPİT EDİLEMEYEN (Harabe)	7 Adet	%11.32
TOPLAM	54 Adet	%100

Tablo 3.9. Cereller Mahallesi'nde yer alan yapıların kat adetlerine örnekler

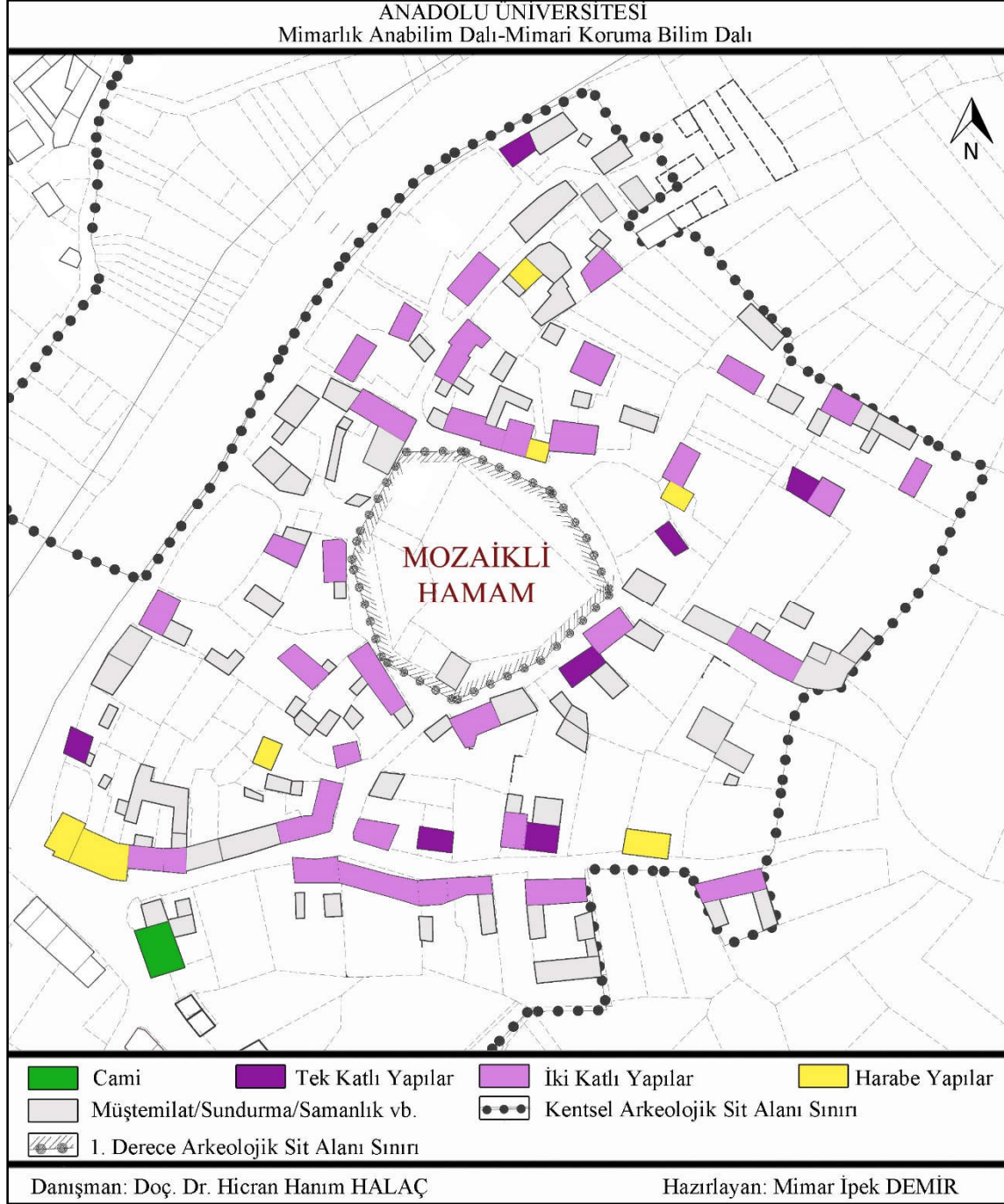

Tek katlı yapı örneği (G20)

İki katlı yapı örneği (G13)

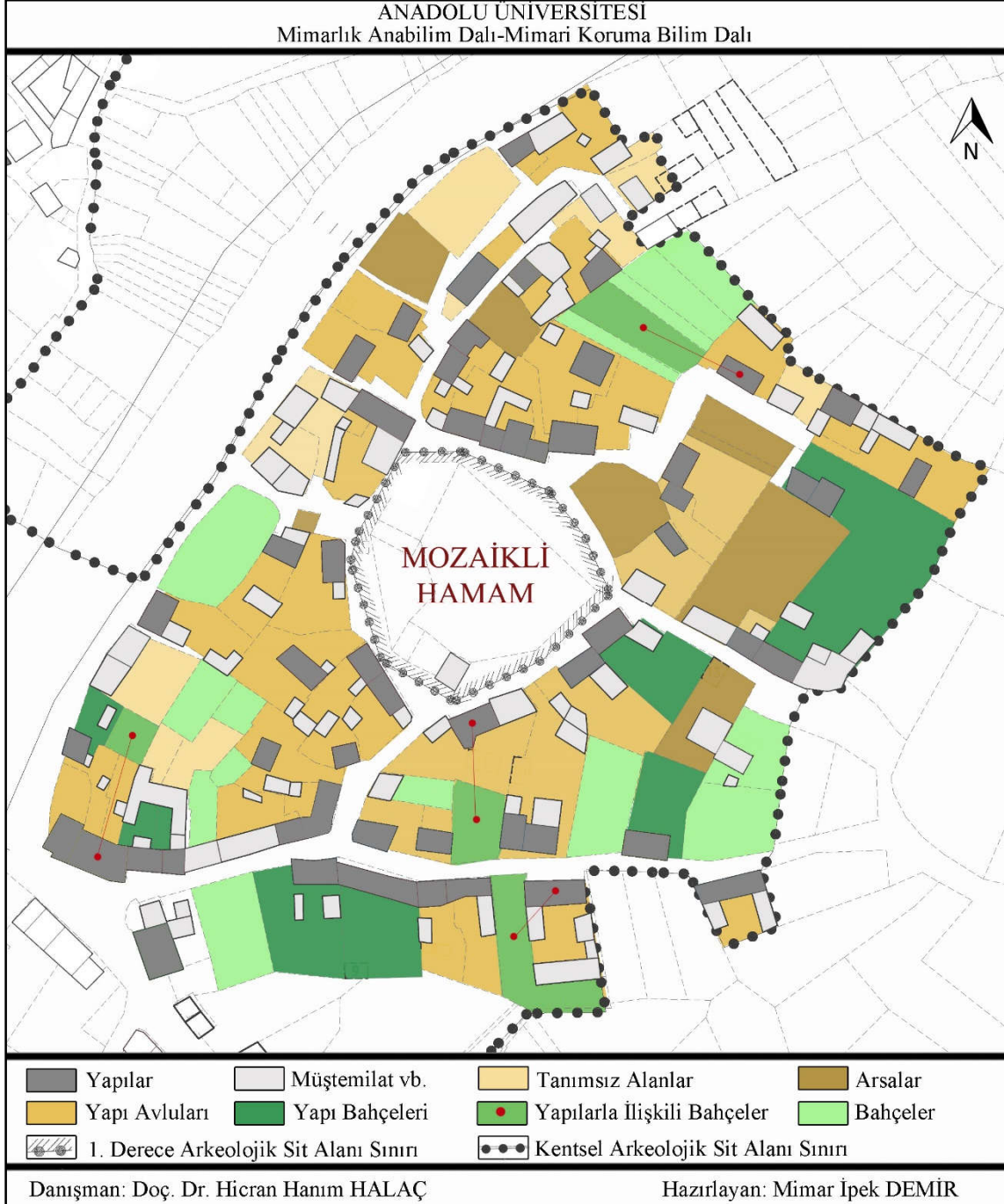
Mahalle içerisinde kat adedi göre belirli bir dağılım tespit edilememiştir (bkz. Şekil 3.43.)

Şekil 3.43. Kat adetlerinin mahalle içerisindeki dağılımı (Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

3.2.1.4. Yapı açık alan ilişkisi

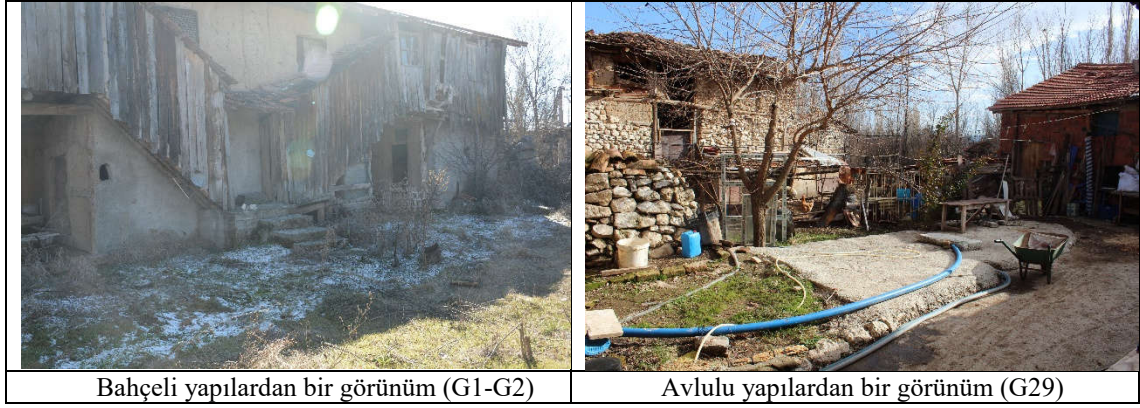
Çavdarhisar Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan Cereller Mahallesi'ne bakıldığında 54 konut yapısının imar planındaki durumlarına bakıldığında 44 konutun avlulu, 10 konutun ise bahçeli olduğu görülmektedir. 44 avlulu yapının 4'ünün yapı sahiplerine ait yapı parseline komşu bahçeleri olduğu tespit edilmiştir. Mahalle içerisinde bahçeler, tanımsız alanlar ve boş arsalarda yer almaktadır (bkz. Şekil 3.44.).

Şekil 3.44. Cereller Mahallesi yapı-açık alan ilişkisi (Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

İmar planında avlu olarak tanımlanan açık mekanlar çoğunlukla konut, samanlık ve ahır gibi mekanların açıldığı boşluklardır. Bu alanların yer yer bahçe olarak da düzenlendiği görülmektedir. Bu nedenlerle mahalle kurak değil yeşillikli bir yer olma özelliğine sahiptir (bkz. Tablo 3.10.).

Tablo 3.10. Cereller Mahallesi yapı-açık alan ilişkisine dair örnekler

3.2.1.5. Cephe tipleri

Cephe tipleri değerlendirilirken konut yapılarının çıkma durumları göz önüne alınmaktadır. Bu bağlamda çıkmasız, tek yan çıkmalı, orta çıkmalı, tüm kat çıkmalı veya cumbalı olarak incelenmiştir.

Yapılan analiz çalışmaları sonunda mahallede orta çıkmalı yapı tespit edilememiştir. 7 harabe ve 7 tek katlı yapı dışında kalan iki katlı 40 yapının cephelerine bakıldığı zaman yarısından fazlasının tüm kat çıkmalı olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 3.11 (B)). Mahallede cumbalı iki yapı ve tek yan çıkmalı sadece bir yapı bulunmaktadır (bkz. Tablo 3.11(C-D)). Geri kalan yapılar ise çıkmasız olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.11 (A)) (bkz. Tablo 3.12).

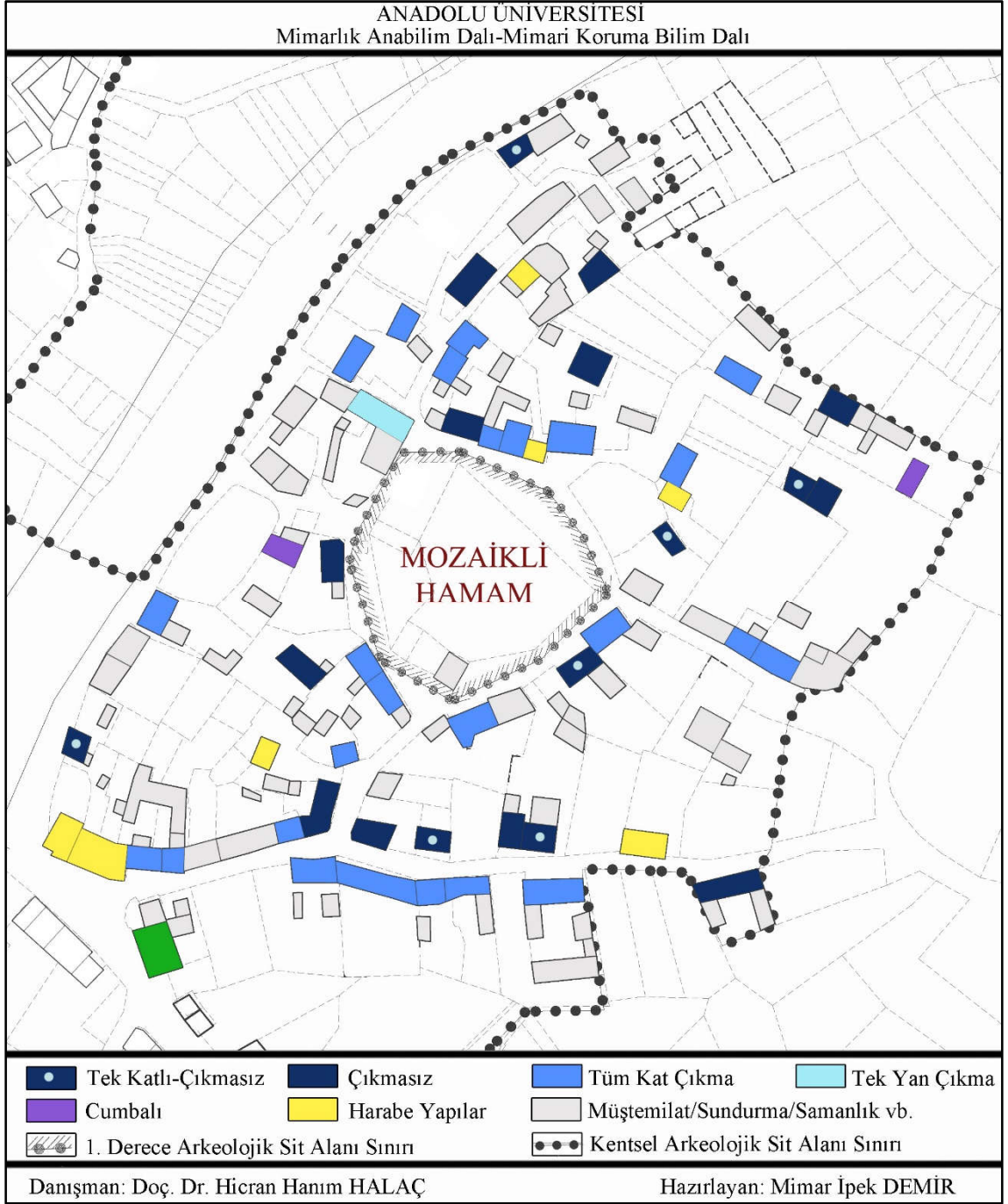
Tablo 3.11. Cereller Mahallesi'nde yapıların cephe tiplerinden örnekler

	
Çıkmasız cephe tipine örnek (A) (G4)	Tüm Kat Çıkmalı cephe tipine örnek (B) (G28-G29)
	
Tek Yan Çıkmalı cephe tipine örnek (C) (G11)	Cumbalı cephe tipine örnek (D) (G24)

Tablo 3.12. Cereller Mahallesi'nde yapıların cephe tiplerinin durumları

CEPHE TİPLERİ	YAPI SAYISI	YÜZDELİK DAĞILIMI
Çıkmasız	12	%30
Tek Yan Çıkmalı	1	%2.5
Orta Çıkmalı	0	%0
Tüm Kat Çıkmalı	25	%62.5
Cumbalı	2	%5
TOPLAM	40 Adet	%100

Cephe tiplerinin mahalle içerisindeki durumlarına bakıldığında ise net bir dağılım görülmemektedir (bkz. Şekil 3.45).

Şekil 3.45. Cereller Mahallesi'nde yapıların cephe tiplerinin mahalle içerisindeki dağılımı (Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

3.2.1.6. Bozulmuşluk durumları

Kentsel arkeolojik sitte yer alan yapıların genel durumları incelendiği zaman 1970 Gediz Depremi sonrası bazı yapıların büyük hasar aldığı ve kimi yapıların terk edildiği görülmektedir. Buna rağmen Cereller Mahallesi'nde yer alan yapıların yarısından fazlasında tüm zamanlı veya yazlık olarak yaşamın devam ettiği görülmektedir. Bu nedenle de yapıların büyük bir çoğunluğu orta ve üstü durumda cephe bazında iyi

durumda olduğu tespit edilmektedir (bkz. Tablo 3.14. (A-B)). Bunun yanında 7 yapı harabe durumda (bkz. Tablo 3.14. (D)), 5 yapı ise terk, bakımsızlık ve doğal etmenler sonucunda kötü durumdadır (bkz. Tablo 3.14. (C)) (bkz. Tablo 3.13.).

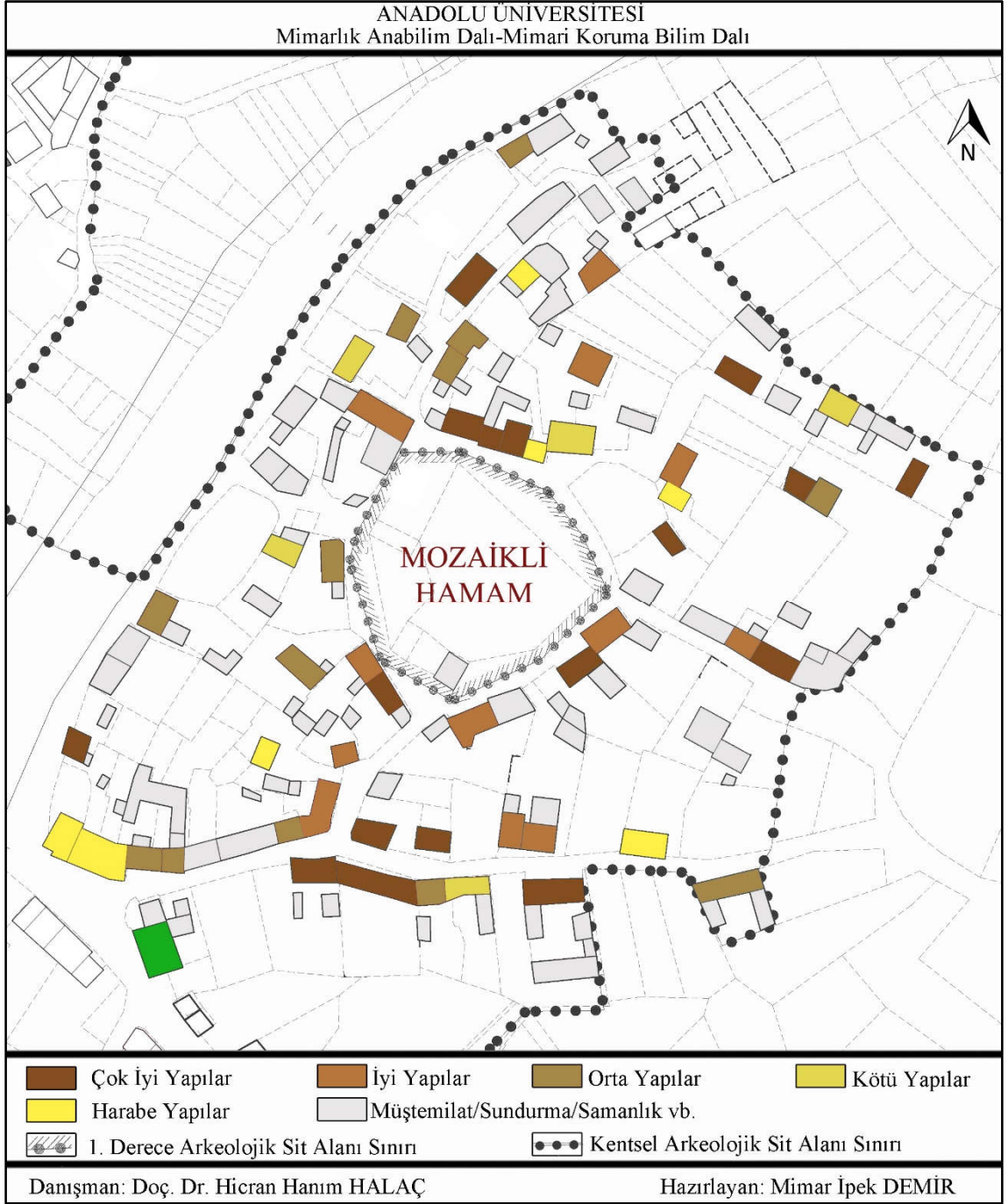
Tablo 3.13. Cereller Mahallesi'nde yapıların bozulmuşluk durumları

BOZULMUŞLUK DURUMU	YAPI SAYISI	YÜZDELİK DAĞILIMI
Çok İyi Durumda Olan Yapılar	17	%31.49
İyi Durumda Olan Yapılar	12	%22.22
Orta Durumda Olan Yapılar	13	%24.07
Kötü Durumda Olan Yapılar	5	%9.26
Harabe Durumunda Olan Yapılar	7	%12.96
TOPLAM	54 Adet	%100

Tablo 3.14. Cereller Mahallesi'ndeki yapıların bozulmuşluk durumlarından örnekler

	
Çok iyi durumda olan yapılardan örnek (A) (G17)	Orta durumda olan yapılardan örnek (B)
	
Kötü durumda olan yapılardan örnek (C) (18)	Harabe durumunda olan yapılardan örnek (D) (H5)

Bu yapıların mahalle içerisindeki durumlarına bakıldığında ise net bir dağılım görülmektedir. Harabe ve kötü durumda olanlar mahalle içerisinde eşit bir dağılım göstermektedir, herhangi bir noktada toplanmamıştır (bkz. Şekil 3.46.).

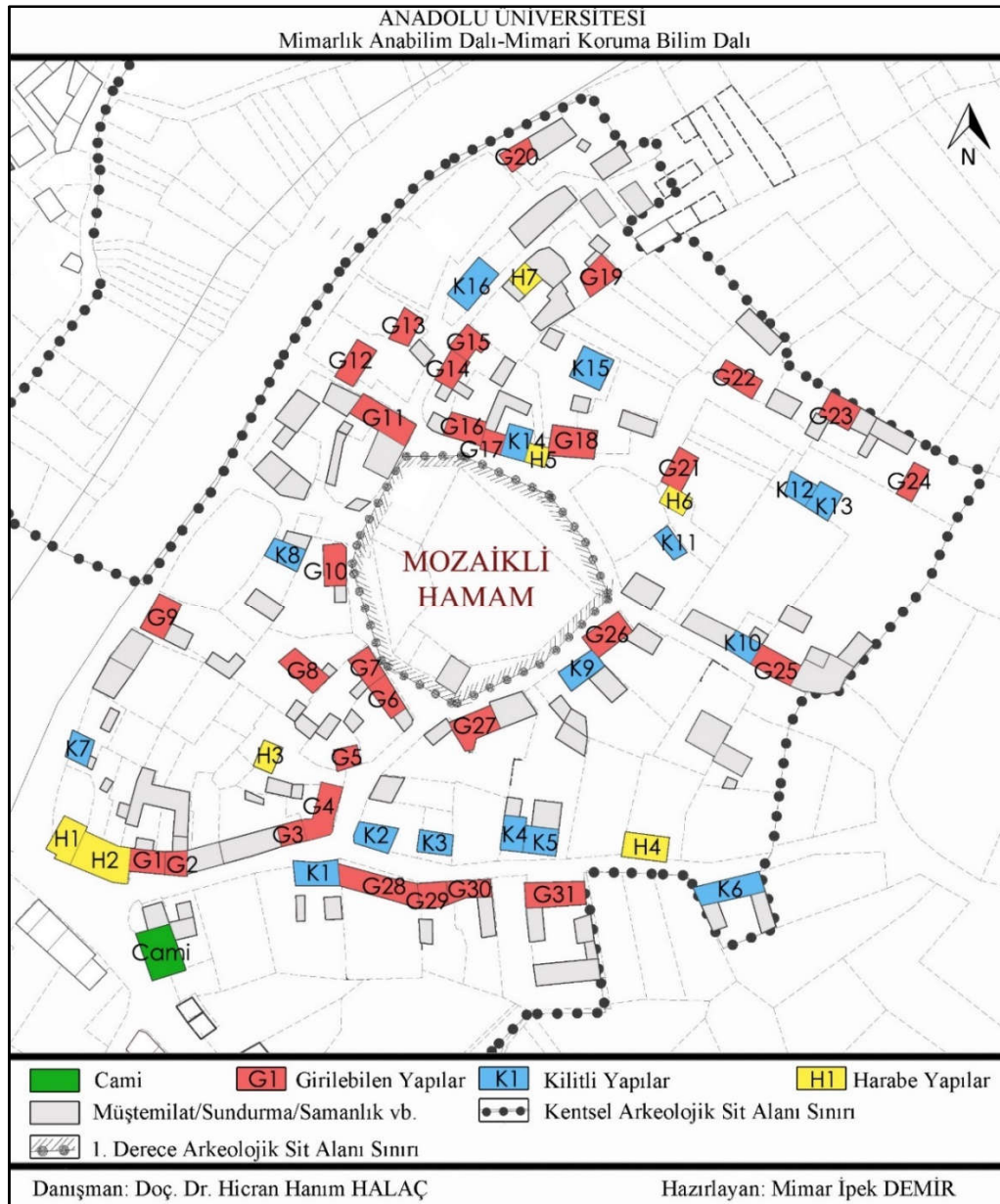

Şekil 3.46. Cereller Mahallesi'nde yapıların bozulmuşluk durumlarının mahalle içerisindeki dağılımı
(Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

3.2.2. Konutların değerlendirilmesi

Bir arada bir bütün oluşturan kırsal yerleşim ve arkeolojik alanda tüm konutların mimari değerleri aynı olmaması nedeniyle nesnel verilere dayanarak konutların mimari değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda çalışma alanında yer alan konutların iç ve dış değerlendirmeleri yapılmıştır.

Çalışma alanında yer alan kimi yapıların boş ve kilitli olması, kimi kullanıcıların araştırma yapılmasına izin vermemesi nedeniyle bazı yapılara girilememiştir. Girilemeyen 16 yapıda iç değerlendirme yapılamayıp sadece dış değerlendirme yapılabilmektedir. Harap yapı olarak tespit edilen 7 yapı ise cephelerinde kayıpların çok fazla olması, kiminin bir katının tamamen yok olması gibi nedenlerle iç ve dış değerlendirme dışında tutulmuştur. Cereller Mahallesi'nde bulunan 54 konut yapısından 47'sinde dış değerlendirme, 31'inde ise iç değerlendirme yapılmıştır (bkz. Tablo 3.15..) (bkz. Şekil 3.47.).

Şekil 3.47. Cereller Mahallesi'nde iç ve dış değerlendirme yapılabilen yapıların alan içerisindeki dağılımı (Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

Tablo 3.15.*Cereller Mahallesi'nde iç ve dış değerlendirme yapılabilen yapı sayısı*

	Sağlam Konutlar		Harabe Konutlar	Toplam Konut Sayısı
	Girilebilen	Girilemeyen/Kilitli		
	31	16	7	54
İç Değerlendirme Yapılan	✓	X	X	31
Dış Değerlendirme Yapılan	✓	✓	X	47

İç ve dış değerlendirme yapılan yapılarla ilgili detaylı görseller

EK- 6 ve EK- 7'de yer almaktadır. Yapılan değerlendirme ölçütleri ve sonuçları iç ve dış değerlendirme tablolarında gösterilmiştir (bkz. EK- 8 ve EK- 9). İç ve dış değerlendirmelere yapılırken yapıların mimari özellikleri belirli kriterlere göre puanlanmıştır. Bu puanlar ifade ve algılama kolaylığı açısından puan aralıklarında dört gruba ayrılmıştır ve her bir grup kendisini ifade eden harflerle anılmıştır.

Yapıların değerlerini belirten gruplar;

- Ender Konut Yapıları (E): sahip olduğu mimari özellikler bazında alanda az bulunan ve özgünlüğünü koruyan yapılar,
- Karakteristik Konut Yapıları (K): alandaki diğer yapılarla karakteristik olarak benzeyen, genel tipolojiyi tarifleyen yapılar,
- Çevresel Konut Yapıları (Ç): alana ait geleneksel konut özelliklerini kısmen kaybetmiş olsa da doku bütünlüğünü sağlayan yapılar,
- Nitelsiz Konut Yapıları (N): dokuya gabari ve boyut olarak uyumlu olsa da cephe ve plan özellikleri açısından değere sahip olmayıp uyumsuzluk gösteren yapılar

olarak belirlenmiştir.

3.2.2.1. Dış değerlendirme

Dış değerlendirme kapsamında yapılar; konum, yapı-açık alan ilişkisi, kat adedi, cephe tipi, yapı giriş kapısı, sokak cephesine bakan pencereleri, pencere kepenkleri, sokak cephesinde yer alan sütlükler ve çıkma altı payandalara göre değerlendirilmiştir (bkz. EK- 8). Alan içerisinde 47 konut yapısında yapılan dış değerlendirme kapsamında yer alan özelliklere göre belirlenmiş puanlar doğrultusunda her yapıya puan verilmiştir. Toplam puanlar yapıların cephelerinin belirlenen değer kategorilerindeki durumlarını göstermiştir (bkz. Tablo 3.16.).

Tablo 3.16.*Dış değerlendirme puan çizelgesi*

Yapıların değerlerini belirten gruplar	Puan kriteri
Ender Konut Yapıları (E)	$13 < E \leq 23$
Karakteristik Konut Yapıları (K)	$9 < K \leq 13$
Çevresel Konut Yapıları (Ç)	$5 < Ç \leq 9$
Niteliksiz Konut Yapıları (N)	$0 < N \leq 5$

Konum:Çalışma alanında yer alan konutların yapı-çevre ilişkileri incelenerek konumları tespit edilmiştir. Bahçe duvarıyla sokağa katkısı olan, sokağa cephesi olan, Koca Çay’a cephesi olan ve Mozaikli Hamam’a cephesi olan şeklinde dört grupta değerlendirilmiştir. Yapıların konumlarının çevresel etkiye verdikleri katkı oranlarına göre en az katkılıdan en çok katkılıya doğru puan verilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan yapıların konumlarına göre değerleri;

Bahçe duvarıyla sokağa katkısı olan.....1 puan

Sokağa cephesi olan.....2 puan

Koca Çay’a cephesi olan 3 puan

Mozaikli Hamam’a cephesi olan.....4 puan

olarak belirlenmiştir.

Değerlendirme kapsamında yapıların konumlarına bakıldığında K15 yapısının sokağa, Koca Çay’a, Mozaikli Hamam’a cephesi olmayan ve herhangi bir bahçe duvarıyla sokağa katkı vermeyen G18 nolu yapıdan ulaşarak avlu içerisinde kalan tek yapı olduğu tespit edilmiştir. 26 yapının sadece sokağa cephesi olduğu, 6 yapının bahçe duvarıyla sokağa katkısı olduğu tespit edilmiştir. 10 yapının ise hem sokağa hem de Mozaikli Hamam’a cephesi olduğu, 2 konutun da hem sokağa hem de Koca Çay’a cephesi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 2 konutun bahçe duvarıyla sokağa katkı sağlarken bir cepheleri de Koca Çay’a baktığı tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.17.).

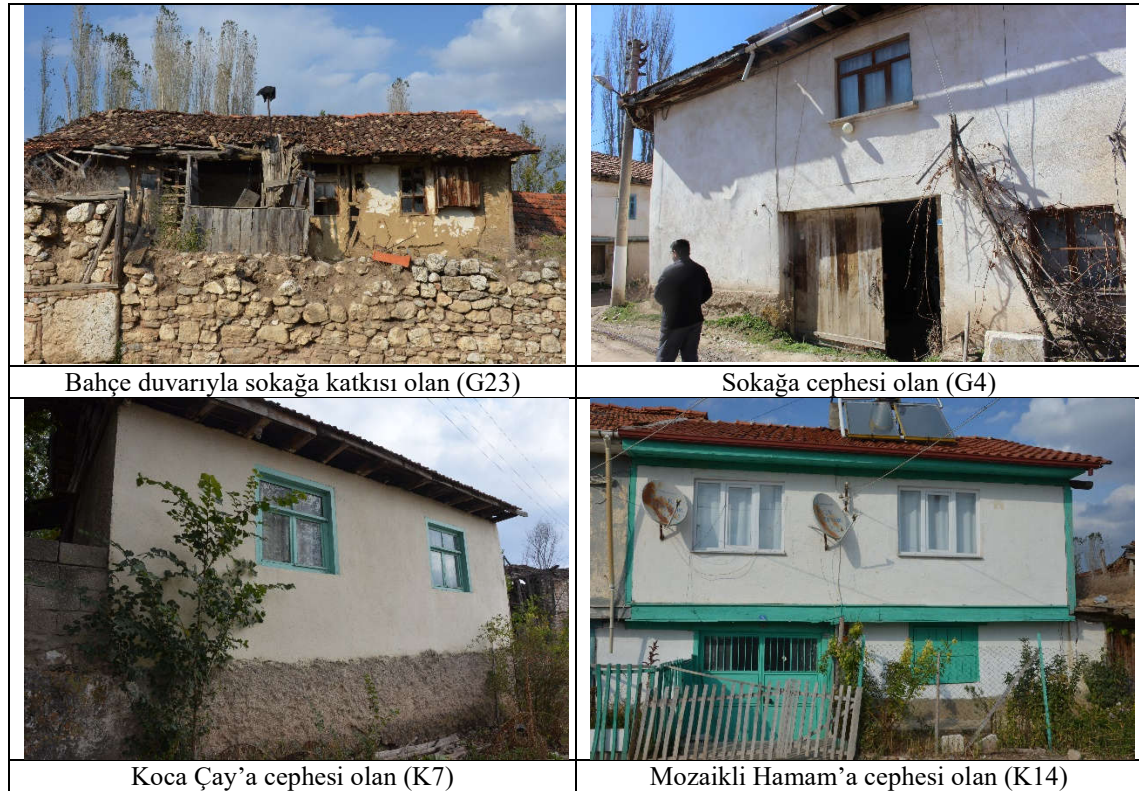
Tablo 3.17.*Dış değerlendirme “konum” değerlendirilmesi*

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Bahçe Duvarıyla Sokağa Katkısı Olan (1 puan)								•				•				
Sokağa Cephesi Olan (2 puan)	•	•	•	•	•	•	•		•	•	•		•	•	•	•
Koca Çay’a Cephesi Olan (2 puan)									•			•				
Mozaikli Hamam’a Cephesi Olan (3 puan)						•	•			•	•					•

Tablo 3.17.(Devam) Dış değerlendirme “konum” değerlendirilmesi

	G 17	G 18	G 19	G 20	G 21	G 22	G 23	G 24	G 25	G 26	G 27	G 28	G 29	G 30	G 31	K1
Bahçe Duvarıyla Sokağa Katkısı Olan (1 puan)			•	•			•	•								
Sokağa Cephesi Olan (2 puan)	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•	•	•
Koca Çay’a Cephesi Olan (2 puan)				•												
Mozaikli Hamam’a Cephesi Olan (3 puan)	•	•								•	•					
	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K 10	K 11	K 12	K 13	K 14	K 15	K 16	
Bahçe Duvarıyla Sokağa Katkısı Olan (1 puan)		•								•						
Sokağa Cephesi Olan (2 puan)	•		•	•	•	•	•	•	•		•	•	•		•	
Koca Çay’a Cephesi Olan (2 puan)						•										
Mozaikli Hamam’a Cephesi Olan (3 puan)													•			

Yapıların konumlarına örnekler Tablo 3.18’de gösterilmiştir.

Tablo 3.18.Yapı konumlarına örnekler

Yapı-Açık alan ilişkisi: Çalışma alanında yer alan konutların yapı-yapılı çevre ilişkileri incelenerek yapı-açık alan ilişkileri tespit edilmiştir. Avlulu, bahçeli ve ek bahçeli şeklinde üç grupta değerlendirilmiştir. Olağandan endere doğru puan verilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan yapı-açık alan ilişkilerine göre değerleri;

Avlulu.....1 puan

Bahçeli2 puan

Ek bahçeli.....3 puan

olarak belirlenmiştir.

Değerlendirme kapsamında yapı-açık alan ilişkilerine bakıldığı zaman 35 yapının avlulu, 9 yapının bahçeli, 3 yapının avlusuna ek olarak bahçesi olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.19.).

Tablo 3.19. Dış değerlendirme “yapı-açık alan ilişkisi” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Avlulu (1 puan)			•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Bahçeli (2 puan)	•	•														
Ek Bahçeli (2 puan)																
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	K1
Avlulu (1 puan)	•	•	•	•	•	•	•	•			•		•	•	•	
Bahçeli (2 puan)									•	•		•				•
Ek Bahçeli (2 puan)						•					•				•	
	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	
Avlulu (1 puan)	•	•	•	•	•		•	•	•	•			•	•	•	
Bahçeli (2 puan)						•					•	•				
Ek Bahçeli (2 puan)																

Kat adedi: Çalışma alanında yer alan konutlar çoğunlukla zemin üstü bir kat şeklindedir. Bunun dışında çalışma alanında tek katlı yapılarda karşımıza çıkmaktadır. Bodrumu olan veya zemin üstü iki katı olan yapı ise çalışma alanında karşımıza çıkmamıştır.

Kat yüksekliğine göre konutların değerleri;

Tek Katlı1 puan

Zemin+1 Kat.....2 puan

olarak belirlenmiştir.

Değerlendirme kapsamında kat adedine göre bakıldığında 7 yapının tek katlı, 40 yapının ise zemin+1 katlı olduğu tespit edilmiştir(bkz. Tablo 3.20).

Tablo 3.20.Dış değerlendirme “kat adedi” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Zemin (1 puan)																
Zemin+1 Kat (2 puan)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	K1
Zemin (1 puan)				•												
Zemin+1 Kat (2 puan)	•	•	•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	
Zemin (1 puan)		•		•		•		•		•	•					
Zemin+1 Kat (2 puan)	•		•		•		•		•			•	•	•	•	

Cephe tipi: Cephe tipi gruplandırılırken alanda sık rastlanılan çıkmalılar belirleyici unsur olarak seçilmiştir. Alanda tek kat-çıkmasız, çıkmasız, tüm kat çıkmalı, tek yan çıkmalı ve cumbalı olarak beş grupta ele alınmıştır. Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde karşılaşılan ama çalışma alanında bulunmayan orta çıkmalı gruplandırmaya dahil edilmemiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların cephe tiplerine göre değerleri;

Tek kat-çıkmasız.....0 puan

Çıkmasız.....1 puan

Tüm kat çıkmalı.....2 puan

Tek yan çıkmalı.....2 puan

Cumbalı.....5 puan

olarak belirlenmiştir. Cephe tiplerine örnekler Tablo 3.21’de gösterilmiştir.

Tablo 3.21.*Cephe tiplerine örnekler*

Tüm Kat Çıkma Örneği (G28-G29)

Tek Yan Çıkma Örneği (G11)

Cumba Örneği (G24)

Değerlendirme kapsamında alanda ender olarak iki adet cumbalı yapı ve bir adet tek yan çıkmalı konutla karşılaşılmıştır. Cumbalı yapılardan biri tüm kat çıkma üzerinde cumba şeklindeyken diğeri çıkmasız sadece cumbalıdır. Alanda çoğunlukla tüm kat çıkmalar yer almaktadır (bkz. Tablo 3.22.).

Tablo 3.22.Dış değerlendirme “cephe tipi” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Tek Kat-Çıkmasız (0 puan)																
Çıkmasız (1 puan)				•				•		•						•
Tüm Kat Çıkmalı (2 puan)	•	•	•		•	•	•		•			•	•	•	•	
Tek Yan Çıkmalı (2 puan)											•					
Cumbalı (3 puan)																
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	K1
Tek Kat-Çıkmasız (0 puan)				•												
Çıkmasız (1 puan)			•				•									
Tüm Kat Çıkmalı (2 puan)	•	•			•	•			•	•	•	•	•	•	•	•
Tek Yan Çıkmalı (2 puan)																
Cumbalı (3 puan)								•								
	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	
Tek Kat-Çıkmasız (0 puan)		•		•		•		•		•	•					
Çıkmasız (1 puan)	•		•		•							•		•	•	
Tüm Kat Çıkmalı (2 puan)							•		•				•			
Tek Yan Çıkmalı (2 puan)																
Cumbalı (3 puan)							•									

Yapı Giriş Kapıları: Yapıya ana girişi sağlayan kapılar üzerinden yapılan değerlendirme kapıların nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve değişmiş/niteliksiz olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların ana giriş kapılarının değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Niteliklerine göre kapı örnekler Tablo 3.23’de verilmiştir.

Tablo 3.23. Niteliklerine göre kapı örnekleri

		
Az nitelikli kapı örneği (G9)	Orta nitelikli kapı örneği (G18)	Çok nitelikli kapı örneği (G11)

Değerlendirme kapsamında dört yapının sokak cephesinden girişlerinin olmaması ve bahçelerine giriş sağlanamamasından dolayı ana giriş kapıları tespit edilememiş ve değerlendirme dışı tutulmuştur. Dört yapının giriş kapısının çok nitelikli, altısının orta nitelikli, on birinin az nitelikli ve yirmisinin niteliksiz/değişmiş olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bir yapıda bulunan iki farklı giriş kapısından birinin çok nitelikli birinin ise niteliksiz olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.24.).

Tablo 3.24. Dış değerlendirme “yapı giriş kapıları” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)	•	•	•						•	•					•	
Orta Nitelikli (2 puan)					•		•									
Çok Nitelikli (3 puan)				•							•		•			
DEĞİŞMİŞ NİTELİKSİZ (0 puan)				•		•		•				•		•		•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	K1
Az Nitelikli (1 puan)														•	•	
Orta Nitelikli (2 puan)		•				•							•			
Çok Nitelikli (3 puan)								•			•					
DEĞİŞMİŞ NİTELİKSİZ (0 puan)	•		•	•	•		•		•	•		•				•
	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	
Az Nitelikli (1 puan)					•		•		•							
Orta Nitelikli (2 puan)			•													
Çok Nitelikli (3 puan)																
DEĞİŞMİŞ NİTELİKSİZ (0 puan)	•			•							•	•	•	•		

Pencere tipi: Sokak cephesinden yer alan pencereler ve sokağa cephesi olmayan yapılarda ana giriş cephesinde yer alan pencereler üzerinden yapılan değerlendirme

pencerelerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve değişmiş/niteliksiz olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların pencerelerinin değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

olarak belirlenmiştir.

Alanda yer alan pencereler incelendiği zaman ortadan açılımlı çift kanatlı pencere, ortadan açılımlı tek kanat pencere ve giyotin pencere görülmektedir. Bunlar dışında değiştirilmiş pvc pencerelere de rastlanılmaktadır (bkz. Tablo 3.25.).

Tablo 3.25. Dış değerlendirme “pencere tipi” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)							•	•							•	
Orta Nitelikli (2 puan)				•	•	•						•	•	•		
Çok Nitelikli (3 puan)	•	•	•								•					
Değişmiş/Niteliksiz (0 puan)									•	•						•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	K1
Az Nitelikli (1 puan)	•		•	•	•				•	•						
Orta Nitelikli (2 puan)						•					•				•	
Çok Nitelikli (3 puan)		•					•	•					•	•		
Değişmiş/Niteliksiz (0 puan)												•				•
	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	
Az Nitelikli (1 puan)	•								•					•		
Orta Nitelikli (2 puan)			•		•											
Çok Nitelikli (3 puan)							•					•				
Değişmiş/Niteliksiz (0 puan)		•		•		•		•		•	•		•		•	

Pencere kepenkleri: Kentsel Arkeolojik Sit Alanında olduğu gibi alanda da ender bulunan pencere kepenkleri üzerinden yapılan değerlendirme pencerelerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve değişmiş/niteliksiz olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların pencere kepenkleri değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

olarak belirlenmiştir.

Alanda sadece bir yapıda kepenk tespit edilmiştir. Tespit edilen kepenk türü Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde farklı noktalarda az da olsa karşımıza çıkmasına karşı aynı yapıda yer alan pencere kafesi kentsel arkeolojik sitte tek olma özelliğini taşımaktadır (bkz. Tablo 3.26.).

Tablo 3.26. Dış değerlendirme “pencere kepenkleri” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)																
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)			•													
Değişmiş/Yok (0 puan)	•	•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	K1
Az Nitelikli (1 puan)																
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)																
Değişmiş/Yok (0 puan)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•

Tablo 3.26.(Devam) Dış değerlendirme “pencere kepenkleri” değerlendirilmesi

	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	
Az Nitelikli (1 puan)																
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)																
Değişmiş/Yok (0 puan)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	

Çıkma altı payanda: çıkması bulunan yapılar incelendiği zaman hiçbir yapıda payanda tespit edilememiştir. Alanda yer alan tüm çıkmalar kirişlerle desteklenmekte olduğu tespit edilmiştir.

Sütlük: Alana özgü bir mimari eleman olma özelliği taşımaktadırlar. Yapıdan dışarı çıkma şeklinde kurgulanan dolaplar, buzdolabı olarak geçmiş dönemlerde kullanılmıştır. Sokak cephesinden yer alan ve sokağa cephesi olmayan yapılarda ana giriş cephesinde yer alan sütlükler üzerinden yapılan değerlendirme sütlüklerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve değişmiş/niteliksiz olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların sütlüklerinin değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

olarak belirlenmiştir.

Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde ön cephelerde sütlüklere rastlanmasına nazaran alanda sadece iki yapının ana cephesinde sütlükle karşılaşmıştır (bkz. Tablo 3.27.).

Tablo 3.27. Dış değerlendirme “sütlük” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)																
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)																
Değişmiş/Yok (0 puan)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•

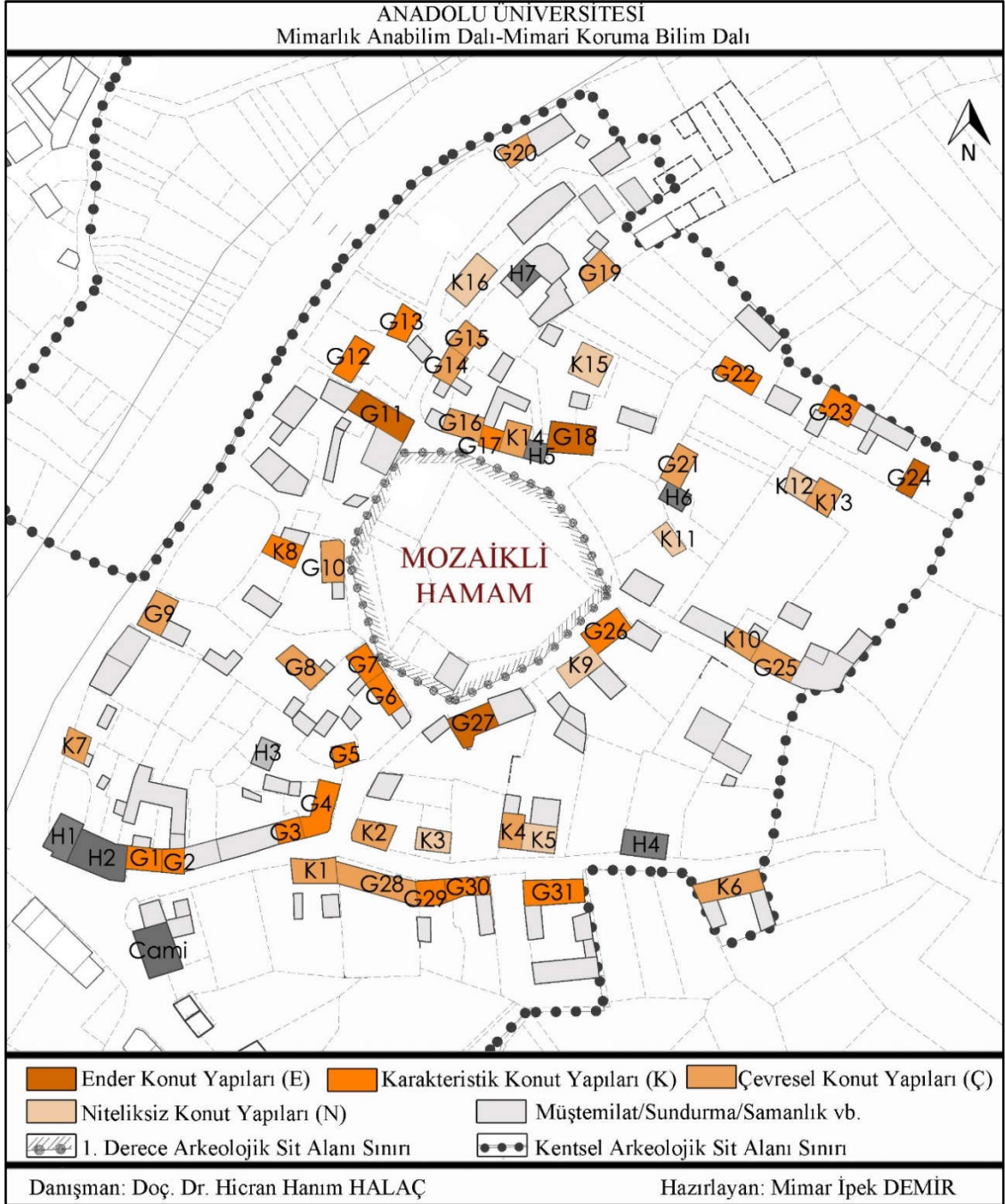
Tablo 3.27.(Devam) Dış değerlendirme “sütlük” değerlendirmesi

	G 17	G 18	G 19	G 20	G 21	G 22	G 23	G 24	G 25	G 26	G 27	G 28	G 29	G 30	G 31	K1
Az Nitelikli (1 puan)			•				•									
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)																
Değişmiş/Yok (0 puan)	•	•		•	•	•		•	•	•	•	•	•	•	•	•
	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K 10	K 11	K 12	K 13	K 14	K 15	K 16	
Az Nitelikli (1 puan)																
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)																
Değişmiş/Yok (0 puan)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	

Toplanan veriler sonucunda konum, yapı-açık alan ilişkisi, kat adedi, cephe tipi, yapı giriş kapısı, sokak cephesine bakan pencereleri, pencere kepenkleri, sokak cephesinde yer alan sütlükler ve çıkma altı payandalar başlıkları altında değerler toplanarak her yapı için dış değerlendirme puanı oluşturulmuştur. Her yapı için elde edilen puanlar toplamına bakıldığı zaman 3-17 puan aralığında oldukları tespit edilmiştir. Dış değerlendirme sonucunda toplam puanlara bakıldığı zaman alanda 6 adet ender yapı, 19 adet karakteristik yapı, 16 adet çevresel yapı ve 6 adet niteliksiz yapı olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.28.). Dış değerlendirme sonucunda yapıların çalışma alanı içerisindeki dağılımı Şekil 3.48’de gösterilmiştir.

Tablo 3.28.Dış değerlendirme sonuçları

DIŞ DEĞERLENDİRME	YAPI SAYISI	YÜZDELİK DAĞILIMI
Ender Konut Yapıları (E)	6	%12.77
Karakteristik Konut Yapıları (K)	19	%40.42
Çevresel Konut Yapıları (Ç)	16	%34.04
Niteliksiz Konut Yapıları (N)	6	%12.77
TOPLAM	47	%100

Şekil 3.48. Dış değerlendirme sonucuna göre yapıların alan içerisindeki dağılımı (Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

3.2.2.2. İç Değerlendirme

İç değerlendirme kapsamında yapılar; döşeme, kapılar, pencereler, tavanlar, merdiven, sabit oda elemanlarına (raflar, ocaklar, dolaplar, gusülhaneler, sekiler, sütçükler ve nişler) göre değerlendirilmiştir (bkz. EK- 9). Alan içerisinde girilebilen 31 konut yapısında yapılan iç değerlendirme kapsamında yer alan özelliklere göre belirlenmiş puanlar doğrultusunda her yapıya puan verilmiştir. Toplam puanlar yapıların

iç mimari öğelerinin belirlenen değer kategorilerindeki durumlarını göstermiştir (bkz. Tablo 3.29.).

Tablo 3.29.İç değerlendirme puan çizelgesi

Yapıların değerlerini belirten gruplar	Puan kriteri
Ender Konut Yapıları (E)	$19 < E \leq 31$
Karakteristik Konut Yapıları (K)	$10 < K \leq 19$
Çevresel Konut Yapıları (Ç)	$5 < Ç \leq 10$
Niteliksiz Konut Yapıları (N)	$0 < N \leq 5$

Döşeme: Çalışma alanında yer alan girilebilen konutların mevcut döşemelerinin durumu tespit edilmiştir. Kimi yapılarda yapı zeminlerinin halı, muşamba vb. malzemelerle kaplı olması hiçbir açık yer olmaması ve yapı sahibinin izin vermemesi nedenleriyle döşemenin durumu tespit edilememiştir. Döşemeler nitelikleri ve özgünlükleri açısından özgün, değişmiş/niteliksiz ve tespit edilemeyenler olarak üç başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında girilebilen konutların döşemelerine göre değerleri;

Özgün.....1 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

Tespit Edilemeyen.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Niteliklerine göre döşeme tipleri Tablo 3.30’de gösterilmiştir.

Tablo 3.30.Döşeme niteliklerine örnekler

		
Özgün döşemeler (G23)	Niteliksiz/değişmiş döşemeler (G4)	Tespit edilemeyenler (G5)

Değerlendirme kapsamında tespit edilebilen 16 yapıdan 2 tanesinde hem özgün hem de değişmiş döşemeye rastlanırken 2 tanesindeki döşemelerin tamamen değiştiği tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.31.).

Tablo 3.31.İç değerlendirme “döşeme” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Özgün (1 puan)	•	•	•	•					•							
Değişmiş Nitelsiz				•					•	•		•				
Tespit Edilemeyen					•	•	•	•			•		•	•	•	•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Özgün (1 puan)	•	•	•	•	•		•			•	•			•		
Değişmiş Nitelsiz																
Tespit Edilemeyen						•		•	•			•	•		•	

Kapılar: Yapı içerisinde yer alan oda kapılarına bakıldığında ahşap motifler olan kapılara, tablalı kapılara ve düz kapılara rastlanmaktadır. Aynı yapının içinde birden fazla çeşitte kapı ile de karşılaşmıştır. Kapılar nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve değişmiş/nitelsiz olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında girilebilen konutların kapılarına göre değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

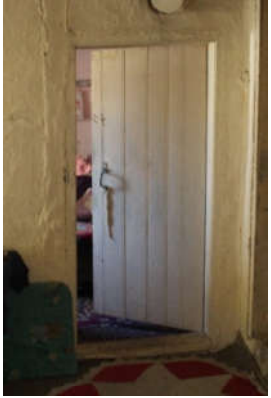
Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Nitelsiz.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Niteliklerine göre kapı örnekleri Tablo 3.32’de gösterilmiştir.

Tablo 3.32.Niteliklerine göre kapılara örnekler

			
Az Nitelikli Kapı Örneği (G5)	Orta Nitelikli Kapı Örneği (G18)	Çok Nitelikli Kapı Örneği (G23)	Değişmiş/Nitelsiz Kapı Örneği (G25)

Değerlendirme sonucunda yarıdan fazlasında az nitelikli sade kapılar yer alırken 6 tanesinde özgün çok nitelikli kapılara rastlanılmıştır (bkz. Tablo 3.33.).

Tablo 3.33.İç değerlendirme “kapı” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)				•	•	•		•	•		•				•	•
Orta Nitelikli (2 puan)		•									•		•	•		
Çok Nitelikli (3 puan)	•	•	•								•					
Değişmiş Niteliksiz				•			•		•	•	•	•				
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Az Nitelikli (1 puan)	•		•	•	•			•		•	•	•	•	•	•	
Orta Nitelikli (2 puan)		•			•	•	•						•			
Çok Nitelikli (3 puan)							•				•					
Değişmiş Niteliksiz									•				•	•		

Pencere tipi: Yapıda yer alan pencereler üzerinden yapılan değerlendirme pencerelerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve değişmiş/niteliksiz olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların pencerelerinin değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Niteliklerine göre pencere örnekleri Tablo 3.34’de gösterilmiştir.

Tablo 3.34. Niteliklerine göre pencerelere örnekler

	
Az Nitelikli Pencere (G25)	Orta Nitelikli Pencere (G22)
	
Çok Nitelikli Pencere (G23)	Değişmiş/Niteliksiz Pencere (G28)

Alanda yer alan pencereler incelendiği zaman ortadan açılımlı çift kanatlı pencere, ortadan açılımlı tek kanat pencere ve giyotin pencere görülmektedir. Bunlar dışında değiştirilmiş pvc pencerelere de rastlanılmaktadır (bkz. Tablo 3.35.).

Tablo 3.35. İç değerlendirme “pencere tipi” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)							•	•							•	
Orta Nitelikli (2 puan)				•	•	•						•	•	•		
Çok Nitelikli (3 puan)	•	•	•								•					
Değişmiş Niteliksiz									•	•						•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Az Nitelikli (1 puan)	•		•	•	•				•	•						
Orta Nitelikli (2 puan)						•					•				•	
Çok Nitelikli (3 puan)		•					•	•					•	•		
Değişmiş Niteliksiz												•				

Tavanlar: Yapıda yer alan tavanlar üzerinden yapılan değerlendirme tavanların nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve değişmiş/niteliksiz olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların tavanların değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Niteliklerine göre tavan örnekleri Tablo 3.36’de verilmiştir.

Tablo 3.36.*Niteliklerine göre tavan örnekleri*

	
Az nitelikli tavan örneği (G1)	Çok nitelikli tavan örneği (G23)

Çalışma alanında yer alan yapılar incelendiği zaman düz çıtalı veya ahşap kaplamalı tavanların yanında ender olarak tekne tavan veya bindirme tavanlarla karşılaşmıştır. Son derece önemli ahşap işçiliğine sahip bu tavanlar kentsel arkeolojik sit içerisinde de yer yer bulunmaktadır (bkz. Tablo 3.37.).

Tablo 3.37.*İç değerlendirme “tavan” değerlendirilmesi*

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)	•	•	•	•	•			•	•		•	•		•		•
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)			•													
Değişmiş Niteliksiz				•		•	•	•		•	•	•	•		•	•

Tablo 3.37.(Devam) İç değerlendirme “tavan” değerlendirilmesi

	G 17	G 18	G 19	G 20	G 21	G 22	G 23	G 24	G 25	G 26	G 27	G 28	G 29	G 30	G 31	
Az Nitelikli (1 puan)	•	•	•		•	•		•				•		•	•	
Orta Nitelikli (2 puan)							•								•	
Çok Nitelikli (3 puan)	•						•			•	•				•	
Değişmiş Niteliksiz			•	•	•			•	•	•		•	•			

Merdiven: 31 yapının biri hariç hepsi zemin+1 kat olduğu için merdivene sahip yapılardır. Yapılarda yer alan merdivenler üzerinden yapılan değerlendirme merdivenlerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından özgün, değişmiş/niteliksiz ve yıkılmış olarak üç başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların merdivenlerinin değerleri;

Özgün.....1 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

Yıkılmış.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Merdivenlere örnekler Tablo 3.38’de gösterilmiştir.

Tablo 3.38.Merdivenlerin niteliklerine örnekler

Değerlendirme sonucunda alanda yer alan bir yapının merdivenin yıkılmış günümüze ulaşamamış olduğu tespit edilmiştir. Çalışma alanında yer alan yapıların yarıdan fazlasının özgün merdiveni günümüze ulaşabilmişken 9 tanesinin merdiveni değişmiş/niteliksiz olduğu tespit edilmiştir (bkz.Tablo 3.39.).

Tablo 3.39.İç değerlendirme “merdiven” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Özgün (2 puan)	•	•				•		•	•	•			•		•	
Değişmiş Nitelsiz				•	•		•				•	•		•		•
Yıkılmış			•													
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Özgün (2 puan)	•	•	•	Tek Katlı	•	•	•	•			•	•	•	•	•	
Değişmiş Nitelsiz									•	•						
Yıkılmış																

Sabit oda elemanları: Çalışma alanında yer alan yapılara ait özgün sabit elemanlardan raflar, ocaklar, dolaplar, gusülhaneler, sekiler, sütlük ve nişler bu başlık altında değerlendirilmiştir.

Raflar: Yapıda yer alan sabit elemanlardan raflar üzerinden yapılan değerlendirme rafların nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli, değişmiş/nitelsiz ve olmama durumlarına göre beş başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların raflarının değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Nitelsiz.....0 puan

Yok.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Rafların niteliklerine örnekler Tablo 3.40’de gösterilmiştir.

Tablo 3.40.Niteliklerine göre raflara örnekler

	
Az Nitelikli Rafa Örnek (G6)	Orta Nitelikli Rafa Örnek (G30)

Tablo 3.40.(Devam) Niteliklerine göre raf örnekler

	
Çok Nitelikli Rafa Örnek (G23)	Niteliksiz/Değişmiş Rafa Örnek (G14)

Raflar alan içerisinde ender rastlanan mimari öğelerden olmasına karşın 3 yapıda özel ahşap işçiliği bulunan raflara, bir yapıda daha sade raflara ve 3 yapıda da sade, az nitelikli raflar tespit edilmiştir (bkz.Tablo 3.41.).

Tablo 3.41.İç değerlendirme “raf” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)			•			•									•	
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)			•													
Değişmiş Niteliksiz														•		
Yok	•	•		•	•		•	•	•	•	•	•	•			•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Az Nitelikli (1 puan)																
Orta Nitelikli (2 puan)														•		
Çok Nitelikli (3 puan)							•				•					
Değişmiş Niteliksiz																
Yok	•	•	•	•	•	•		•	•	•		•	•		•	

Ocaklar: Yapıda yer alan sabit elemanlardan raflar üzerinden yapılan değerlendirme rafların nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli, değişmiş/niteliksiz, olmama, kapatılmış olma ve tespit edilememiş olma durumlarına göre yedi başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların ocaklarının değerleri;

Az nitelikli.....	1 puan
Orta nitelikli.....	2 puan
Çok nitelikli.....	3 puan
Değişmiş/Niteliksiz.....	0 puan
Yok.....	0 puan
Kapatılmış.....	0 puan
Tespit edilememiş.....	0 puan

olarak belirlenmiştir. Niteliklerine göre ocaklara örnekler Tablo 3.42’de gösterilmiştir.

Tablo 3.42.*Ocak niteliklerine örnekler*

			
Az Nitelikli Ocak (G12)	Orta Nitelikli Ocak	Çok Nitelikli Ocak (G1)	Kapatılmış Ocak (G8)

Alana özgü ahşap kapakları olan ocaklar, kapaksız ocaklar ve basit ahşap çerçevesi olan ocaklar yer almaktadır. Kimi yapılarda günümüz dönem şartlarında kullanılmayan ocaklar kapatılmıştır. Kimi yapılarda ise duvar kağıdı, duvar halısı vb. nedenlerle ocaklar tespit edilememiştir. Alanda birden fazla ocak bulunan yapılarda bulunmaktadır. Yapılan değerlendirme sonucunda 1 yapıda yer alan ocağın niteliksiz/değişmiş olduğu, 10 yapıda ocak olmadığı, 5 yapıda ocakların kapatılmış olduğu, 4 yapıda çok nitelikli ocakların olduğu, 1 yapıda orta nitelikli ocak olduğu, 5 yapıda az nitelikli ocakların olduğu, 1 yapıda hem orta nitelikli hem de az nitelikli ocakların olduğu, 1 yapıda hem az nitelikli hem de kapatılmış ocakların olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 3 yapıda ocaklar tespit edilememiştir (bkz. Tablo 3.43.).

Tablo 3.43.İç değerlendirme “ocak” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)			•									•	•			•
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)	•	•									•			•		
Yok				•	•	•	•			•					•	
Kapatılmış								•	•				•			
Tespit Edilememiş																
Değişmiş/Niteliksiz																
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Az Nitelikli (1 puan)				•			•							•		
Orta Nitelikli (2 puan)		•					•									
Çok Nitelikli (3 puan)																
Yok	•							•	•			•				
Kapatılmış					•					•					•	
Tespit Edilememiş			•								•		•			
Değişmiş/Niteliksiz						•										

Dolaplar: Yapıda yer alan sabit elemanlardan dolaplar üzerinden yapılan değerlendirme gusülhanelerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve olmama durumlarına göre dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların gusülhanelerinin değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Yok.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Niteliklerine göre dolap örnekleri Tablo 3.44’de verilmiştir.

Tablo 3.44. Niteliklerine göre dolap örnekleri

		
Az nitelikli dolap örneği (G29)	Orta nitelikli dolap örneği (G1)	Çok nitelikli dolap örneği (G23)

Değerlendirme sonucunda sadece 13 yapıda dolap tespit edilmiştir. Bunların 4'ünde birden fazla dolap bulunmaktadır. Bu nedenle toplam 18 adet dolaba rastlanılmıştır. Bu dolaplardan 3'ü çok nitelikli, 6'sı orta nitelikli, 9'u az niteliklidir. 18 yapıda da dolaba rastlanmamıştır (bkz. Tablo 3.45.)

Tablo 3.45. İç değerlendirme "dolap" değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)			•										•		•	
Orta Nitelikli (2 puan)	•	•	•								•					
Çok Nitelikli (3 puan)			•													
Yok				•	•	•	•	•	•	•		•		•		•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Az Nitelikli (1 puan)			•		•	•	•						•	•		
Orta Nitelikli (2 puan)					•	•										
Çok Nitelikli (3 puan)							•								•	
Yok	•	•		•				•	•	•		•				

Gusülhaneler: Yapıda yer alan sabit elemanlardan gusülhaneler üzerinden yapılan değerlendirme gusülhanelerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli, değişmiş/niteliksiz ve olmama durumlarına göre beş başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların gusülhanelerinin değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

Yok.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Niteliklerine göre gusülhanelere örnekler Tablo 3.46’de gösterilmiştir.

Tablo 3.46. Niteliklerine göre gusülhanelere örnekler

Az nitelikli gusülhane (G1)	Orta nitelikli gusülhane (G18)	Çok Nitelikli gusülhane (G23)	Niteliksiz / Değişmiş gusülhane (G9)

Değerlendirme sonucunda sadece 11 yapıda gusülhane tespit edilmiştir. Bunların 3’ü çok nitelikli, 1’i orta nitelikli, 4’ü az nitelikliken 3’ü niteliksiz/değişmiştir (bkz. Tablo 3.47).

Tablo 3.47. İç değerlendirme “gusülhane” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)	•												•			
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)			•													
Değişmiş Niteliksiz									•					•		
Yok		•		•	•	•	•	•		•	•	•			•	•

Tablo 3.47(Devam) İç değerlendirme “gusülhane” değerlendirilmesi

	G 17	G 18	G 19	G 20	G 21	G 22	G 23	G 24	G 25	G 26	G 27	G 28	G 29	G 30	G 31	
Az Nitelikli (1 puan)			•										•			
Orta Nitelikli (2 puan)		•														
Çok Nitelikli (3 puan)							•								•	
Değişmiş Niteliksiz												•				
Yok	•			•	•	•		•	•	•	•			•		

Sekiler: Yapıda yer alan sabit elemanlardan sekiler üzerinden yapılan değerlendirme sekilerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli, değişmiş/niteliksiz ve olmama durumlarına göre beş başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların sekilerinin değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....0 puan

Yok.....0 puan

olarak belirlenmiştir.

Alanda ender olarak rastlanan mimari sabit elemanlardan olan sekiler alanda sadece 6 yapıda bulunmuştur. Bunlardan 1’i değişmiş/niteliksiz, 3’ü orta nitelikli ve 2’si az nitelikli olarak tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.48.).

Tablo 3.48. İç değerlendirme “seki” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G 10	G 11	G 12	G 13	G 14	G 15	G 16
Az Nitelikli (1 puan)																
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)																
Değişmiş Niteliksiz																
Yok	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•

Tablo 3.48.(Devam) İç değerlendirme “seki” değerlendirmesi

	G 17	G 18	G 19	G 20	G 21	G 22	G 23	G 24	G 25	G 26	G 27	G 28	G 29	G 30	G 31	
Az Nitelikli (1 puan)				•			•									
Orta Nitelikli (2 puan)	•							•			•					
Çok Nitelikli (3 puan)																
Değişmiş Nitelsiz			•													
Yok	•	•			•	•			•	•		•	•	•	•	

Sütlükler: Yapıda yer alan sabit elemanlardan sütlükler üzerinden yapılan değerlendirme sütlüklerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından az nitelikli, orta nitelikli, çok nitelikli ve olmama durumlarına göre dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların sütlüklerinin değerleri;

Az nitelikli.....1 puan

Orta nitelikli.....2 puan

Çok nitelikli.....3 puan

Yok.....0 puan

olarak belirlenmiştir. Sütlüklerin niteliklerine göre örnekler Tablo 3.49’de gösterilmiştir.

Tablo 3.49.Niteliklerine göre sütlüklere örnekler

		
Az nitelikli sütlük (G15)	Orta nitelikli sütlük (G22)	Çok nitelikli sütlük (G18)

Değerlendirme sonucunda 7 yapıda sütlük elemanına rastlanılmıştır. 7 yapıdan birinde iki adet sütlük tespit edilmiştir. Tespit edilen 8 sütlükten 3’ü nitelikli ahşap işçiliğine sahipken, 2’si orta nitelikli, 3’ü az nitelikli sütlüğe sahip olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.50).

Tablo 3.50. İç değerlendirme “sütlük” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Az Nitelikli (1 puan)															•	
Orta Nitelikli (2 puan)																
Çok Nitelikli (3 puan)		•														
Yok	•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Az Nitelikli (1 puan)		•					•									
Orta Nitelikli (2 puan)						•								•		
Çok Nitelikli (3 puan)		•													•	
Yok	•		•	•	•			•	•	•	•	•	•			

Nişler: Yapıda yer alan sabit elemanlardan nişler üzerinden yapılan değerlendirme nişlerin nitelikleri ve özgünlükleri açısından özgün, değişmiş/niteliksiz, kapatılmış ve olmama durumlarına göre dört başlıkta değerlendirilmiştir.

Buna göre çalışma alanında yer alan konutların nişlerinin değerleri;

Özgün.....1 puan

Değişmiş/Niteliksiz.....2 puan

Kapatılmış.....3 puan

Yok.....0 puan

olarak belirlenmiştir.

Değerlendirme sonucunda 8 yapıda nişlere rastlanılmıştır. 5 yapıda özgün nişler bulunurken 1 yapıda değiştirilmiş olduğu tespit edilmiştir. 2 yapıda ise nişlerin kapatıldığı tespit edilmiştir. Geri kalan 23 yapıda ise niş tespit edilememiştir (bkz. Tablo 3.51.).

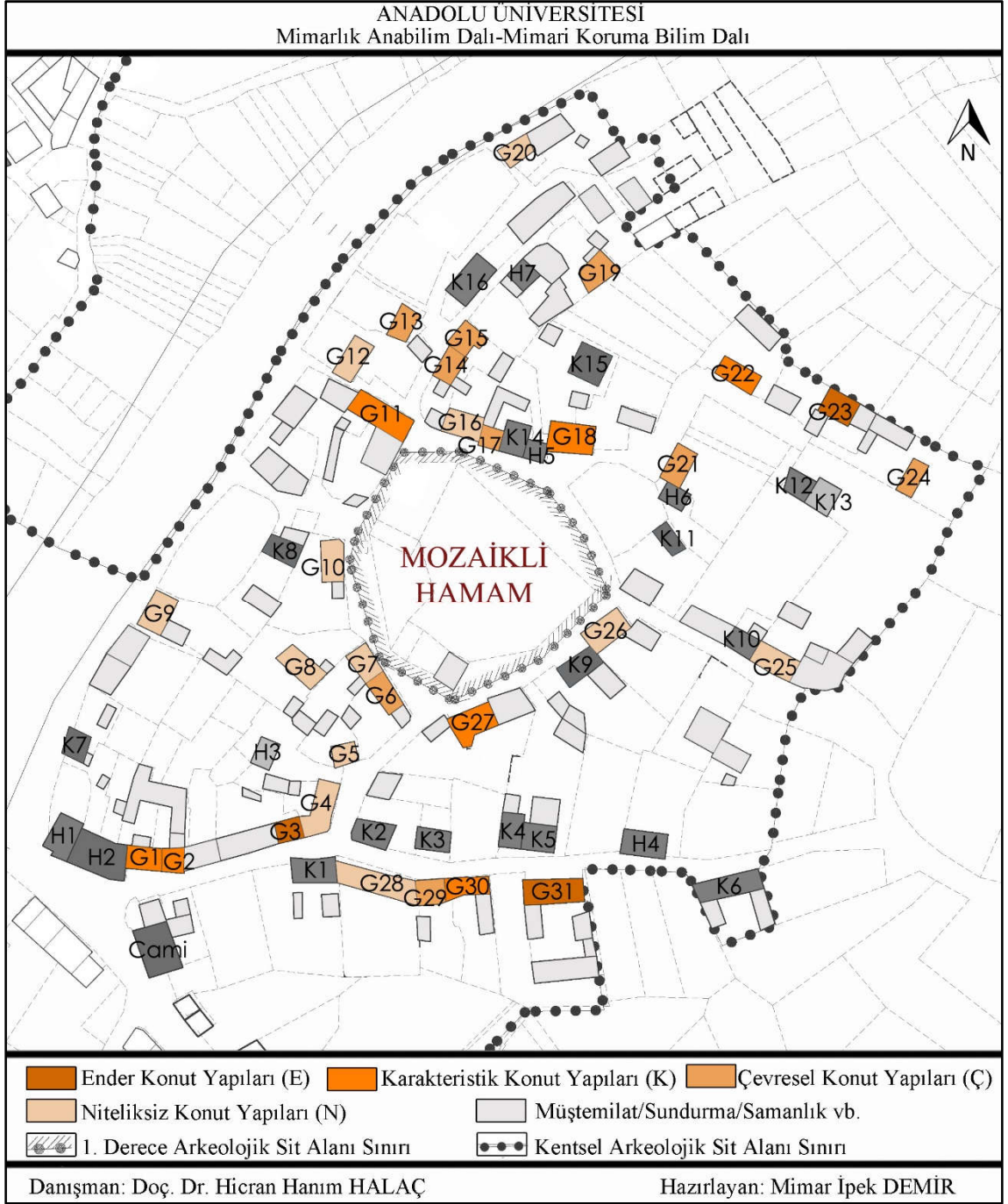
Tablo 3.51. İç değerlendirme “niş” değerlendirilmesi

	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16
Özgün (1 puan)											•	•				
Değişmiş Niteliksiz								•								
Kapatılmış									•	•						
Yok	•	•	•	•	•	•	•						•	•	•	•
	G17	G18	G19	G20	G21	G22	G23	G24	G25	G26	G27	G28	G29	G30	G31	
Özgün (1 puan)		•		•			•									
Değişmiş Niteliksiz																
Kapatılmış																
Yok	•		•		•	•		•	•	•	•	•	•	•	•	

Toplanan veriler sonucunda döşeme, kapılar, pencereler, tavanlar, merdiven, sabit oda elemanlarına (raflar, ocaklar, dolaplar, gusülhaneler, sekiler, sütlükler ve nişler) başlıkları altında değerler toplanarak her yapı için iç değerlendirme puanı oluşturulmuştur. Her yapı için elde edilen puanlar toplamına bakıldığı zaman 1-31 puan aralığında oldukları tespit edilmiştir. İç değerlendirme sonucunda toplam puanlara bakıldığı zaman alanda 3 adet ender yapı, 7 adet karakteristik yapı, 9 adet çevresel yapı ve 12 adet niteliksiz yapı olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3.52.). İç değerlendirme sonucunda yapıların çalışma alanı içerisindeki dağılım Şekil 3.49’da gösterilmiştir.

Tablo 3.52.İç değerlendirme sonuçları

İÇ DEĞERLENDİRME	YAPI SAYISI	YÜZDELİK DAĞILIMI
Ender Konut Yapıları (E)	3	%9.67
Karakteristik Konut Yapıları (K)	7	%22.58
Çevresel Konut Yapıları (Ç)	9	%29.04
Niteliksiz Konut Yapıları (N)	12	%38.71
TOPLAM	31	%100

Şekil 3.49. Dış değerlendirme sonucuna göre yapıların alan içerisindeki dağılımı (Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı güncellenerek altlık olarak kullanılmıştır)

Dış değerlendirme ve iç değerlendirme sonuçlarını karşılaştırıldığında ender yapıların çakışmadığı tespit edilmiştir. İç değerlendirmede ender yapı olarak tespit edilen G3, G23 ve G31 yapıları dış değerlendirmede karakteristik yapı olarak tespit edilmiştir. Dış değerlendirmede ender yapı olarak tespit edilen G11, G18, G27 ve G24 yapılarından G11, G18 ve G27 iç değerlendirmede karakteristik yapı olarak tespit edilirken G24 çevresel

konut olarak tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına bakıldığı zaman dış değerlendirmenin iç değerlendirmeyi yansıtmadığı tespit edilmiştir.

3.3.Cereller Mahallesi Koruma Sorunları

Çavdarhisar-Aizanoi Antik Kenti geçmiş dönemlerden günümüze kadar geçen süreçte dünya çapında değerlere sahip olan bir kenttir. 2012 yılı itibariyle Unesco Dünya Mirası geçici listesine adını yazdıran çok katmanlı kent, arkeolojik değerlerinin yanında kırsal mirasıyla da önemli değerlere sahiptir. Çalışma alanının en önemli koruma sorunu ne yazık ki kırsal mimarisinin antik mimarının gölgesinde kalmış olmasıdır. Ayrıca konum olarak ulaşılabilir bir aksta yer alması ve anıtsal yapılara sahip olmasına karşı tanınırlığının istenen seviyeye ulaşamamış olması da diğer bir sorundur.

Tek yapı ölçeğine inildiğinde ise en önemli etken olarak terk problemi ortaya çıkmaktadır. Alanda yaşayan insanların kurulan yeni kente geçmesiyle alanda büyük oranda terk başlamıştır. Terk nedenlerinin başında deprem kaynaklı hasarlar gelmekle birlikte göç, konfor, miras gibi sebeplerde bulunmaktadır.

Ana etkenlerin dışında farklı etkenlerde alanda söz konusudur. Doğal etkenler, kullanıcı kaynaklı etkenler ve yasal etkenler olarak üç ana başlık altında koruma sorunlarına değinilmiştir.

3.3.1. Doğal etkenler

- Zemin hareketleri: I. derece deprem bölgesi içerisinde kalan Çavdarhisar geçmişten günümüze devam eden zemin hareketleri olmaktadır. Bunlardan en büyük hasar bırakan 1970 Gediz Depremi olmuştur. Yaşanan depremler neticesinde kırsal mimaride hasarlar meydana gelmiştir.
- Uzun süreli doğal etkenlere maruz kalan yapılarda çeşitli etkiler sonucunda bozulmalar meydana gelmektedir. Kış aylarında meydana gelen yağışlar özellikle terk edilmiş yapılarda kendisini hissettirmektedir. Kar yüküne dayanamayan çatılar çökmekte, yağmur nedeniyle ahşap malzemelerde yıpranmalar görülmektedir. Yine yağmur veya zemin sularından kaynaklı nemlenme bununla birlikte de bitkilenmelere rastlanılmaktadır.

3.3.2. Kullanıcı kaynaklı bozulmalar

- Eğitim yetersizliği: Kültürel miras koruma bilincinin yeteri kadar oluşmadığı toplumlarda tarihi eserlere karşı duyarsız yaklaşımlar görülmektedir. Bu durum Çavdarhisar'da yer alan yapılar içinde geçerlidir.
- Hatalı onarım ve müdahaleler: Yapı içerisinde yer alan özgün mimari elemanların kontrolsüzce sökülmesi ve yerine niteliksiz malzemelerle onarım yapılması alanda sık rastlanan problemler arasında yer almaktadır. Günümüz konfor şartlarına uymak adına özgün pencerelerin pvc pencerelerle değiştirilmesi cephe düzenini bozan hareketlere örnek olarak verilebilir.
- Terk: Alanda yaşanan en büyük problemlerden olan terkin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. 1970 Gediz Depremi sonrası yapıların büyük oranda hasar alması, günümüz konfor şartlarının yapılarda yetersiz kalması, dar sokakların günümüz araç trafiğini karşılayamaması, göç gibi nedenlerle alan büyük oranda terk edilmiştir. Terk sonrasında onarımları gerçekleşmeyen yapılar doğal etkenler nedeniyle hızlı bir yıpranma sürecine girmektedir.
- Ekonomi: Yapı sahiplerinin sahip oldukları konutların onarım ve yenileme işlemlerini sağlayacak yeterli ekonomik gelire sahip olmamaları da sorunlar arasında yer almaktadır.
- Bakımsızlık: Periyodik olarak bakıma ihtiyaç duyan yapılar uzun süre onarılmadığından dolayı çeşitli bozulmalarla karşı karşıya kalmaktadır.

3.3.3. Yasal sorunlar

- 20.12.1975 tarih ve 8854 sayılı karar ile Arkeolojik Sit olarak tescil edilen Aizanoi Antik Kenti, 16.12.2011 tarih ve 194 sayılı karar ile I. Derece Arkeolojik Sit içinde yer alan köy dokusu Kentsel Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiştir. Bu karara kadar alanda detaylı onarım çalışmaları yapılamamıştır.
- Koruma amaçlı imar planlarının yetersiz kalmaktadır.
- Kentsel Arkeolojik Sit Alanı içerisinde kırsal mimariye yönelik iç-dış değerlendirmeler detaylı yapılmadan tescillerin belirlendiği tespit edilmiştir. Bu nedenle alanda yer alan nitelikli yapılar gözden kaçırılmıştır.
- Birden fazla varisin yapı üzerinde hak sahibi oluşundan dolayı yasal süreçler uzamaktadır. Bu nedenle de yapılar atıl durumda beklemektedir.

- Küçük bir belediye olmasından dolayı alana yeterli yatırımın tanıtımın yapılamaması da alanın korunmasında sorun teşkil etmektedir.

3.4.Alana İlişkin SWOT Analizi

Alan turizm, tarih, kültür, ekonomi ve tarım alanı gibi bir çok alanda değerlendirildiğinde geçmişin metropol kentleri arasındayken günümüzde ne yazık ki belirli bir seviyeye ulaşamamaktadır. Bu nedenle yapılan SWOT analizi sayesinde alana ait güçlü yanlar, zayıf yanları, fırsatlar ve tehditler tespit edilmiştir. Yapılan analiz, alana dair alınacak koruma önerilerine ışık tutacaktır.

Güçlü Yönler

- Friglere dayanan bir geçmişe sahip olması
- Katmanlı bir sit alanına sahip olması
- Tarihi antik kalıntılar ve geleneksel dokunun iç içe olması
- Aizanoi Antik Kentine sahip olması
- Tiyatro ve stadyum kompleksini bir arada bulunduran ilk ve tek yapıya sahip olması
- İlk ticaret borsasına sahip olması
- En iyi korunmuş Zeus Tapınağı'na sahip olması
- Tarıma elverişli alanların olması
- Kaz yetiştiriciliğinin farklı bir gelir kaynağı olması
- Bölgedeki Tarım Lisesinin burada yer alması
- Dokunulmamış/Keşfedilmemiş olması
- Pansiyon, kafeterya, restaurant vb. işletmelerinin yapılabilmesi için uygun pek çok yapının hali hazırda olması
- Tarihsel izleri kent içerisinde barındırıyor olması
- Özgünlüğü büyük oranda korunabilmiş
- Arkeolojik yapılara sahip olması
- Tarihi antik kente ulaşımın kolay olması
- Tarihi antik kent içerisinde akarsu bulunması
- İdari yönetimin sit alanına duyarlılıkla yaklaşması
- Özgün dokunun bölgenin tekrar canlandırılması için uygun olması

- Bölgenin küçük olmasının verdiği avantajla turistlerin yayalaştırılarak dolaştırılması, yorulması ve vakti geçirmesi ile bölgeye maddi kaynak sağlama imkanlarının olması
- Roma dönemindeki büyük kentlerden (metropol) biri olması
- Yörede yaşayan başka kültürlerin izlerinin bulunması (Kültürel zenginliğinin fazla olması)

Zayıf Yönler

- Geleneksel dokunun büyük ölçüde terk edilmiş olması ve evlerin büyük oranda tahrip olmaya başlamış olması
- Yerli kadınların üretim yapmıyor olması
- Koruma bilinci eksikliği
- Yeterli tanıtımın yapılmamış olması
- Sahip olduğu arkeolojik değerlere rağmen Türkiye’de çok fazla bilinmemesi
- Turistlerin bölgeye finansal açıdan katkı sağlayabileceği birimlerin olmaması
- Nüfusun azlığı
- Modern yaşamın daha cazip gelmesi sonucu özgün konutların pek çoğunun kullanılmaması
- Yetersiz alt yapıya sahip olması
- Sürekli yaşam yerine sezonlara göre yaşamın olması
- Geliştirilmesi için bugüne kadar çok fazla yatırım ve araştırmanın yapılmaması
- Ulaşım kolaylığı olmasına rağmen ziyaretçi sayısının az olması
- Gelen yerli ve yabancı turistlerin yörede kalabilecekleri konaklama seçeneğinin olmaması
- Alana ait bilgilendirme unsurlarının yetersiz olması
- Bilinçsizce yapılan onarım ve restorasyon çalışmalarının alana dair izleri yok etmesi (Teknik ve tecrübe eksikliği)
- Yerli halkın yeni kente göç etmesi
- Antik kent içerisinde terk edilmiş halde veya yıkılmak üzere olan evlerin tehlike oluşturması

Fırsatlar

- Yerel yönetimin konu üzerinde çalışmalar yapma uğraşı içerisinde olması
- Sosyal platformda tanıtımların yapılmaya çalışması
- UNESCO Geçici Listesi'ne girmiş olması
- Geleneksel olarak motocross yarış organizasyonu ve motor kampı yapılıyor olması
- Yerel yönetimin bölgenin değerinin farkında olması ve değerin artırılması için ekip çalışmalarına fikren hazır olması
- Kültür mirasına ayrılan fonların artışı
- Bölgenin değeri gün yüzüne çıkarılarak yeni arkeolojik kazılar için fırsatlar yaratılması
- Bölgedeki Tarım Lisesinin burada olması
- Yerel halka birlikte alan yeniden canlandırılırsa sürdürülebilirliğinin fazla olması
- Gezi güzergahı olabilecek bir konumda olması
- Alana çok müdahale yapılmadığı için doğru planlama ile cazibe merkezi haline getirilebilme potansiyelinin olması
- Aktif fay hatlarının üzerinde bulunması
- Yapılarla ilgili herhangi bir belgeleme çalışmasının yapılmamış olması
- Tescil kararlarının nitelikli araştırmalara dayandırılmadan yapılmış olması
- Turizm rotalarının içinde olmaması
- Fon eksikliği (Ekonomik güçlükler)

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI

Dış değerlendirme kapsamında konuma göre; 8 yapı bahçe duvarıyla sokağa katkı sağlamakta, 38 yapı sokağa cephe vermekte, 4 yapı Koca Çay'a cephe vermekte ve 10 yapı ise Mozaikli Hamam'a cephe vermektedir. Yapı açık alan ilişkilerine göre; 38 yapı avlulu, 9 yapı bahçeli ve 3 yapı avlusuna ek bahçeli olarak tespit edilmiştir. Cephe tiplerine göre; 7 yapının tek katlı, 12 yapının çıkmasız, 26 yapının tüm kat çıkmalı, 1 yapının tek yan çıkmalı ve 2 yapının cumbalı olduğu tespit edilmiştir. Giriş kapası tiplerine göre; 11 yapının az nitelikli, 6 yapının orta nitelikli, 5 yapının çok nitelikli ve 21 yapının değişmiş niteliksiz giriş kapısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Pencere tiplerine göre; 12 yapının az nitelikli, 11 yapının orta nitelikli, 11 yapının çok nitelikli ve 13 yapının değişmiş niteliksiz pencereye sahip olduğu tespit edilmiştir. Pencere kepenklerine baktığımızda ise sadece bir yapıda nitelikli kepenke rastlanır diğer yapılarda nitelikli kepenklere ulaşılamamıştır. Yapılarda herhangi bir çıkma altı payanda bulunmamaktadır. Sokak cephesinde yer alan sütlüklere baktığımız da ise 2 az nitelikli ve 45 değişmiş niteliksiz veya sütlüksüz yapıya rastlanılmıştır. Tüm bu dış değerlendirmelere göre; 6 ender, 19 karakteristik, 16 çevresel ve 6 niteliksiz yapı grubu belirlenmiştir.

İç değerlendirme kapsamında döşeme durumuna göre; 14 özgün, 4 değişmiş/niteliksiz döşeme tespit edilirken 15 yapının döşemesi tespit edilememiştir. Yapı oda kapılarına göre; 19 yapının az nitelikli, 9 yapının orta nitelikli, 6 yapının çok nitelikli ve 9 yapının değişmiş niteliksiz oda kapısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Pencereye göre; 9 yapının az nitelikli, 9 yapının orta nitelikli, 9 yapının çok nitelikli ve 4 yapının değişmiş niteliksiz pencereye sahip olduğu tespit edilmiştir. Tavanlara göre; 20 yapının az nitelikli, 2 yapının orta nitelikli, 6 yapının çok nitelikli ve 18 yapının değişmiş niteliksiz tavana sahip olduğu tespit edilmiştir. Merdivenlere göre; 20 yapının özgün merdivenin mevcutken 9 yapının merdiveni değişmiş 1 yapının ise yıkılmış olduğu tespit edilmiştir. Raflara göre; 3 yapının az nitelikli, 1 yapının orta nitelikli, 3 yapının çok nitelikli, 1 yapının değişmiş niteliksiz rafa sahip olduğu ayrıca 25 yapıda raf bulunmadığı tespit edilmiştir. Ocaklara göre; 7 yapının az nitelikli, 2 yapının orta nitelikli, 4 yapının çok nitelikli, 1 yapının değişmiş niteliksiz ocağa sahip olduğu ayrıca 10 yapıda ocak bulunmadığı, 6 yapıda ocakların kapatıldığı tespit edilmiştir. 3 yapıda ise ocakların durumu tespit edilememiştir. Dolaplara göre; 9 yapının az nitelikli, 6 yapının orta nitelikli, 3 yapının çok nitelikli dolaba sahip olduğu ayrıca 17 yapıda dolap bulunmadığı

tespit edilmiştir. Gusulhanelere göre; 4 yapının az nitelikli, 1 yapının orta nitelikli, 3 yapının çok nitelikli ve 3 yapının değişmiş/niteliksiz gusülhaneye sahip olduğu ayrıca 20 yapıda gusulhane bulunmadığı tespit edilmiştir. Sekilere göre; 2 yapıda az nitelikli, 3 yapıda orta nitelikli, 1 yapıda değişmiş/niteliksiz seki olduğu ayrıca 26 yapıda seki olmadığı tespit edilmiştir. Sütüklere göre; 3 yapıda az nitelikli, 2 yapıda orta nitelikli, 3 yapıda değişmiş/niteliksiz seki olduğu ayrıca 24 yapıda sütük olmadığı tespit edilmiştir. Nişlere göre; 5 yapıda az özgün, 1 yapıda değişmiş/niteliksiz seki olduğu, 23 yapıda niş olmadığı ve 2 yapıda var olan nişlerin kapatıldığı tespit edilmiştir. Tüm bu iç değerlendirmelere göre; değerlendirmede 3 ender, 7 karakteristik, 9 çevresel ve 12 niteliksiz yapı grubu belirlenmiştir.

Yapılan iç-dış değerlendirmeler neticesinde ender, karakteristik, çevresel ve niteliksiz olarak belirlenen yapıların çakışmadığı gözlenmektedir. Bu çalışmalar sonucunda bir yapının değerinin belirlenmesinde sadece dış değerlendirmenin veya sadece iç değerlendirmenin yeterli olmadığı bir kez daha ortaya konmuştur.

Alana ilişkin koruma sorunlarına çözüm önerileri getirilirken sorunlar detaylı olarak incelenmiş alana ilişkin SWOT analizleri yapılarak değerlendirilmiştir. Kentsel arkeolojik sit ölçeğinden mahalle ölçeğine doğru çeşitli öneriler geliştirilmiştir (bkz. Tablo 4.1.).

Tablo 4.1. *Tespit edilen sorunlar ve çözüm önerileri*

SORUN	ÇÖZÜM ÖNERİSİ
Kültürel mirasa karşı bilinç eksikliği ve bilinçsizlik	Halka, bölge değerinin anlatılması Kültürel miras bilincinin oluşabilmesi için eğitimlerin verilmesi
Sivil mimarlık yapıların terk edilmesi ve terkten kaynaklı bakımsızlık	Yapıların belgelenmesi ve envanter çalışmasının yapılması Basit veya esaslı onarım kararlarının alınması Yapıların tekrar mevcut kullanımıyla veya yeniden işlevlendirilerek hayata kazandırılması
Deprem	Mevcut yapıların depreme karşı dayanıklılığının tespit edilmesi Gerekli güçlendirme önlemlerinin yapılması
Kentin ortasından geçen Kocaçay/Penkals Nehri'nin bakımsızlığı	Nehrin ıslahlaştırılarak kente kazandırılması
Kent içi ulaşım	Kentin araç trafiğine kapatılması ve dolaşım güzergahının yeniden kurgulanması

Koruma sorunlarının temelinde kültürel mirasa karşı bilinçsizlik yer almaktadır. Uzun bir süreci kapsayan koruma faaliyetlerinde sabır, anlayış ve bilinç son derece önemlidir. Bu nedenle koruma çalışmalarından beklenen sonucun alınması ve

sürekliliğin sağlanabilmesi adına koruma bilincinin oluşturulması ilk adım olmalıdır. Ne yazık ki gerekli değeri henüz kazanamamış olan kültürel miraslarımıza karşı duyarlılık hiçbir ideoloji gözetmeksizin geçmişten günümüze tüm uygarlıklara karşı aynı hassasiyetle yaklaşmayı hedefleyen bir bilinç oluşması gerekmektedir. Bu ise erken yaşlardan başlayan uzun süreli bir eğitim ve öğretim ile mümkündür.

Tarihi bölgede yaşayan bireylere baktığımızda ise ancak çevresinde bulunan değerlerin farkına varıp tanımlarını sağladıktan sonra koruma duygusu oluşabilecektir. Bu nedenle alanda okul çağından başlayarak tüm bireylere bölge hakkında bilgiler verilip, yaşadıkları alanın değeri anlatılmalıdır. Koruma çalışmalarının başlayabilmesi ve sürekliliğinin sağlanabilmesi adına halkın katılımı son derece önemlidir. Bu ise ancak bilinçlendirmelerle mümkündür. Koruma bilincinin oluşturulması sürecinde yerel yönetimler, Kütahya başta olmak üzere çevre illerdeki üniversitelerin akademik çalışmalarıyla destekli olarak halka yönelik eğitimler yapılmalıdır.

Alan 1970 Gediz Depremi'ne kadar aktif yaşamın devam ettiği bir köy iken günümüzde neredeyse terk edilmiş köy halini almıştır. Alanda yapılan sözlü görüşmeler sonucunda köy halkının bir kısmının ekonomik nedenlerden kaynaklı olarak Kütahya il merkezine taşındıkları bir kısmının ise yeni Çavdarhisar'da yapılan yeni konutlara taşındıkları anlaşılmıştır. Yeni merkezde yer alan bazı kişilerin hayvancılıkla uğraşmalarından kaynaklı olarak belli periyotlarla köye geldikleri belirtilmiştir.

Terk edilen yapılarda periyodik bakımların yapılmaması ve doğanın farklı etkilerine maruz kalmalarından dolayı yapılarda yıpranmalar meydana gelmektedir. Özellikle çatılardan başlayan bozulmalara önlem alınmadığı takdirde yapılarda hızlı bir yıpranma süreci başlamaktadır. Aynı şekilde pencere camlarının kırılması buna bağlı olarak da yapı içlerine yağmur kar sularının girmesiyle de yapı yıpranma süreçleri hızlanmaktadır. Alandaki yapılara da bakıldığında özellikle çatılarda bozulmaların buna bağlı olarak da parça kayıplarının başladığı gözlenmektedir. Alanda bulunan yapıların hemen hepsi az ya da çok onarım gerektirmektedir. İyi durumda görülen yapılarda bile ya doğrama problemleri ya da sıva problemleri görülmektedir.

Bu nedenlerle alanda yer alan yapıların hızlıca belgeleme sürecine girilmesi gerekmektedir. Yapıların durumlarına uygun olarak basit onarım veya esaslı onarım kararları alınarak müdahale işlemlerine hızlıca başlanılmalıdır. Bu kararlar alınırken ve uygulama sürecinde yanlış müdahalenin daha büyük sorunlara neden olacağı unutulmadan uzman ekipler tarafından gerçekleştirilmelidir.

Alanda öncelikli yapılması gereken çalışmalardan biri de sivil mimarlık yapıları üzerinden detaylı envanter çalışmasıdır. İç-dış değerlendirmenin son derece önemli olduğu alanda yapılacak envanter çalışmasıyla hem yapılar daha fazla kayıp vermeden kayıt altına alınabilecek hem de yetersiz kalan tesciller detaylandırılabilir. Böylelikle korunması gereken öncelikli yapılar belirlenip müdahaleler bu kararlar doğrultusunda gerçekleştirilebilir.

Ayrıca gelen ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kimi yapılarda yeniden işlevlendirme kararları alınması gerekmektedir. Böylelikle alana gelen ziyaretçiler ekonomik olarak alana katkı sağlayabilecekler bu da alanın sürekliliğine katkı sağlayacaktır.

Alanın I. derece deprem bölgesinde olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle alanda yer alan yapıların onarım çalışmaları başlamadan önce yapıların depreme karşı dayanıklılıkları tespit edilmelidir. Gerekli deprem dayanıklılığı bulunmayan yapılarda ise depreme karşı sağlamlaştırma önlemleri alınması gerekmektedir.

Koca Çay, geçmişten günümüze kent için önemli bir unsur olmuştur. Bu nedenle Koca Çay ve çevresi büyük önem taşımaktadır. Koca Çayın ıslah çalışmaları sonucu kent kullanıma katılması son derece önemlidir.

Alanın yaya dolaşımına uygun büyüklükte olmasının verdiği avantajla bölgenin büyük oranda araç trafiğine kapatılması ve yayalaştırılması gelen ziyaretçinin alanda daha uzun süre vakit geçirip ekonomik katkıda bulunmasına olanak sağlayabilecek niteliktedir. Bu nedenle kent içi dolaşımın erişilebilirlik göz önünde tutularak tekrar kurgulanması gerekmektedir. Belirli noktalara kadar araç ulaşımına imkan sağlanması ve geri kalan sokak dokusunun özgün malzemelerle onarılması gerekmektedir. Araç trafiğine kapatılan yolların ise acil durum halinde itfaiye, polis ve ambulansların müdahalelerine olanak tanıyacak şekilde kurgulanması gerekmektedir.

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Ülkemiz kültürel miras bağlamında oldukça zengin bir yerdir. Yer üstünde ve yer altında yer alan kültürel mirası birlikte barındırdığı çok katmanlı alanlar bulunmaktadır. Bu çok katmanlı kentler tarih boyunca farklı kültürden medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle çeşitliliği yüksek, özgün alanlardır. Bu tarz alanların korunması da aynı katmanlılıkla düşünülmesi ve yapılması gerekmektedir. Bu nedenle bütüncül koruma gündeme gelmektedir.

Korumanın doğru yapılabilmesi için de öncelikle detaylı çalışmalarla sorunların tespit edilmesi gerekmektedir. Kültürel mirasın korunması geleceğe bilgi-belge olarak aktarılması bireysel değil toplumsal bir sorumluluk olması gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve belediyenin ortak çalışmalarıyla halkın bilinçlendirilmesi sağlanması gerekmektedir. Koruma alanında yaşayan her bireyin sorumluluk bilincine erişmesiyle koruma sürekli hale getirilebilecektir.

Çalışma alanı incelendiği zaman birçok arkeolojik eserin yanında sivil mimarlık örneği yapıları da bünyesinde barındırmaktadır. Çalışma alanında yapılan analizler ve değerlendirmeler sonucunda sivil mimarlık örneği yapıların arkeolojik eserlerin gölgesinde kaldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle öncelikli olarak sivil mimarlık örneği yapılara ilişkin detaylı envanter çalışması yapılması gerekmektedir. Yok olma durumuyla karşı karşıya olan yapıların acilen müdahale edilerek daha fazla kayıp verilmesi engellenmelidir. Ayrıca bilgilenen kullanıcı ile yapılar yanlış müdahale ve onarımlara maruz kalmayarak daha fazla tahrip olmasının da önüne geçilebilecektir.

Belediyenin öncülüğüyle yapıların onarımı ile ilgili çeşitli kaynaklar hakkında halk bilinçlendirilmelidir. Çeşitli kaynaklar sayesinde yapılar hızlıca onarılarak kent kullanıma açılmalıdır. Kimi yapılara verilecek yeni işlevler ile alana gelen ziyaretçilerin alana ekonomik katkıda bulunması yapıların korunmasını sürekli hale getirecektir. Alanın zaman içerisinde kendi kendine yetebilen, kendi kullanıcılarını geçindirebilen ve bakımı gerçekleştirebilecek bütçeyi sağlayabilecek konuma gelmesi olası görünmektedir.

Kullanıcının bilinçlenmesi ve alanın ekonomik getirisinin artmasıyla kullanıcının alana geri dönmesi beklenecektir. Bu şekilde alanı terk eden kullanıcıdan kaynaklı olan bozulmalarında önüne geçilebilecektir.

Alan için hazırlanmış olan koruma amaçlı imar planının detaylı olarak incelenerek gözden kaçmış olan noktaların tekrar değerlendirilmesi ile eksiklerin giderilmesi son derece önemlidir. Alan için ender özellik gösteren, dönemin önemli ahşap işçiliklerini

bünyesinde barındıran yapıların yok olmadan koruma altına alınması gerekmektedir. Bu yapılar koruma amaçlı imar planlarında işlenmeli ve gerekli tesciller yapılmalıdır.

Sonuç olarak önemli arkeolojik eserlerin yanında sivil mimarlık örneklerini de barındıran Çavdarhisar, önemli bir yerleşim yeridir. Geçmişin metropolü olan kent günümüzde de turizm açısından önemli bir konuma gelebilecek bir yer olma özelliğine sahiptir. Kentin sahip olduğu potansiyellerin farkına varıp doğru çözüm önerileri ile tekrar yaşayan bir yer haline getirilmesi son derece önemlidir. Tez çalışmasıyla Cereller mahallesinden başlayarak kentin sorunlarının gün ışığına çıkarılması ve korunması için çözüm önerileri sunulması bunun için atılmış bir adım niteliğindedir.

KAYNAKÇA

- AFAD. (2018). <https://www.afad.gov.tr/tr/24212/Turkiye-Deprem-Tehlike-Haritasi> adresinden alındı
- Ahunbay, Z. (2011). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: YEM Yayın.
- Anonim. (1998). *Aizanoi Çavdarhisar Rehber*. Ankara: Dönmez Offset Müze Eserleri Turistik Yayınları.
- Anonim. (2005). *Kütahya İli Çevre Durum Raporu*. Kütahya.
- Anonim. (2017). *Aizanoi Rehber*. Kütahya: T.C. Çavdarhisar Kaymakamlığı.
- Aslan, E. H., & Can, C. (2017). Arkeolojik Ve Kırsal Mimar, Miras Birlikteliğinin Korunabilirliği: Oğuz/Dara Antik Kenti Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 1063-1080.
- Ateş, G., & Rheidt, K. (2008). Aizanoi 2005 ve 2006 Yılı Çalışmaları. *29. Kazı Sonuçları Toplantısı 2. Cilt* (s. 227-242). içinde Ankara: Döşim Basımevi.
- Atik, N. (1996). Aizanoi-Orta Anadolu'da Bir Çanak Çömlek Merkezi. *Arkeoloji ve Sanat*, 4-13.
- Aydeniz, N. E. (2009). Kent Arkeolojisi Kavramının Dünyadaki Gelişimi ve Türkiye'deki Yansımaları. *Jourrnal of Yasar University*, 2501-2524.
- Batur, A., & Gür, Ş. Ö. (2005). *Doğu Karadeniz'de Kırsal Mimari*. İstanbul: Milli Reasüras.
- Bektaş, C. (2001). *Halk Yapı Sanatı*. İstanbul: Lİteratür Yayıncılık.
- Belge, B. (2004). Çok Katmanlı Tarihi Kent Merkezlerinin Yönetimi: Kentsel Arkeoloji ve Planlama. *Planlama*, 4, 48-56.
- Beyazıt, M. (2014). Aizanoi Antik Kentinde Bulunan Graffitilerde Kopuz ve Aşık. *Sanat Tarihi Dergisi*, XXIII(1), 83-119.
- Blum, S. (2010). Çavdarhisar – Die Neuzeitliche Bebauung im Ruinengebiet. K. Rheidt içinde, *Aizanoi Und Anatolien* (s. 154-167). P. von Zabern: Mainz am Rhein.
- Coğrafya Harita. (tarih yok). <http://cografyaharita.com/turkiye-dilsiz-haritalari.html> adresinden alındı
- Coğrafya Harita. (2018). <http://cografyaharita.com/turkiye-dilsiz-haritalari.html> adresinden alındı
- Çahantimur, A. (1997). *Kültür ve Mekan Etkileşimi Kapsamında Konut ve Yakın Çevresi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Çavdarhisar Kaymakamlığı. (20018, 05 18). Çavdarhisar Kaymakamlığı: <http://www.cavdarhisar.gov.tr/> adresinden alındı
- ÇekülVakfı. (2012, Ekim). Anadolu'da Kırsal Mimarlık. Bursa.
- Doyduk, H. S. (2010). *Nesne Merkezli Koruma Yaklaşımına Tamamlayıcı Bir Olgu Olarak Kentsel Arkeolojik Yığılma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Eres, Z. (2008). *Türkiye'de planlı kırsal yerleşmelerin tarihsel gelişimi ve Erken Cumhuriyet Dönemi planlı kırsal mimarisinin korunması sorunu*. Yayımlanmamış Doktora TEzi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Hoffmann, A. (1987). Aizanoi 1987, Arbeiten im Stadion. *X. Kazı Sonuçları Toplantısı II* (s. 305-318). içinde
- Hoffmann, A., & Rheidt, K. (1992). Die Ausgrabungen in Aizanoi 1990. *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı II* (s. 323-340). içinde Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Hovardaoğlu, S. Ç. (2009). *Tarihi Süreklilikte Kentsel Katmanlaşmanın Belgelenmesi Bağlamında Kayseri Kent Merkezi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- http. (2018, 06 11). <http://lcivalekoglu.blogspot.com/2013/10/20-agustos-2013cavdarhisar-aizanoi.html> adresinden alındı
- http. (2018, 06 08). <http://www.kgm.gov.tr>. <http://www.kgm.gov.tr>: <http://www.kgm.gov.tr> adresinden alındı
- http. (2018, 06 10). www.aizanoi.com. www.aizanoi.com: www.aizanoi.com adresinden alındı
- http. (2018, 06 05). www.cavdarhisar.gov.tr. www.cavdarhisar.gov.tr: <http://www.cavdarhisar.gov.tr/aizanoi-hakkinda> adresinden alındı
- http. (2018, 06 06). www2.dsi.gov.tr. www2.dsi.gov.tr: <http://www2.dsi.gov.tr/baraj/detay.cfm?BarajID=130> adresinden alındı
- http-1. (2018, 05 19). <http://www.cavdarhisar.gov.tr/ilcemiz-hakkinda> adresinden alındı
- http-2. (2018, 06 05). kutahyakultur.gov.tr. kutahyakultur.gov.tr: <http://kutahyakultur.gov.tr/yazdir?70B8B8F2352EC68C901F776C0A69C03B> adresinden alındı

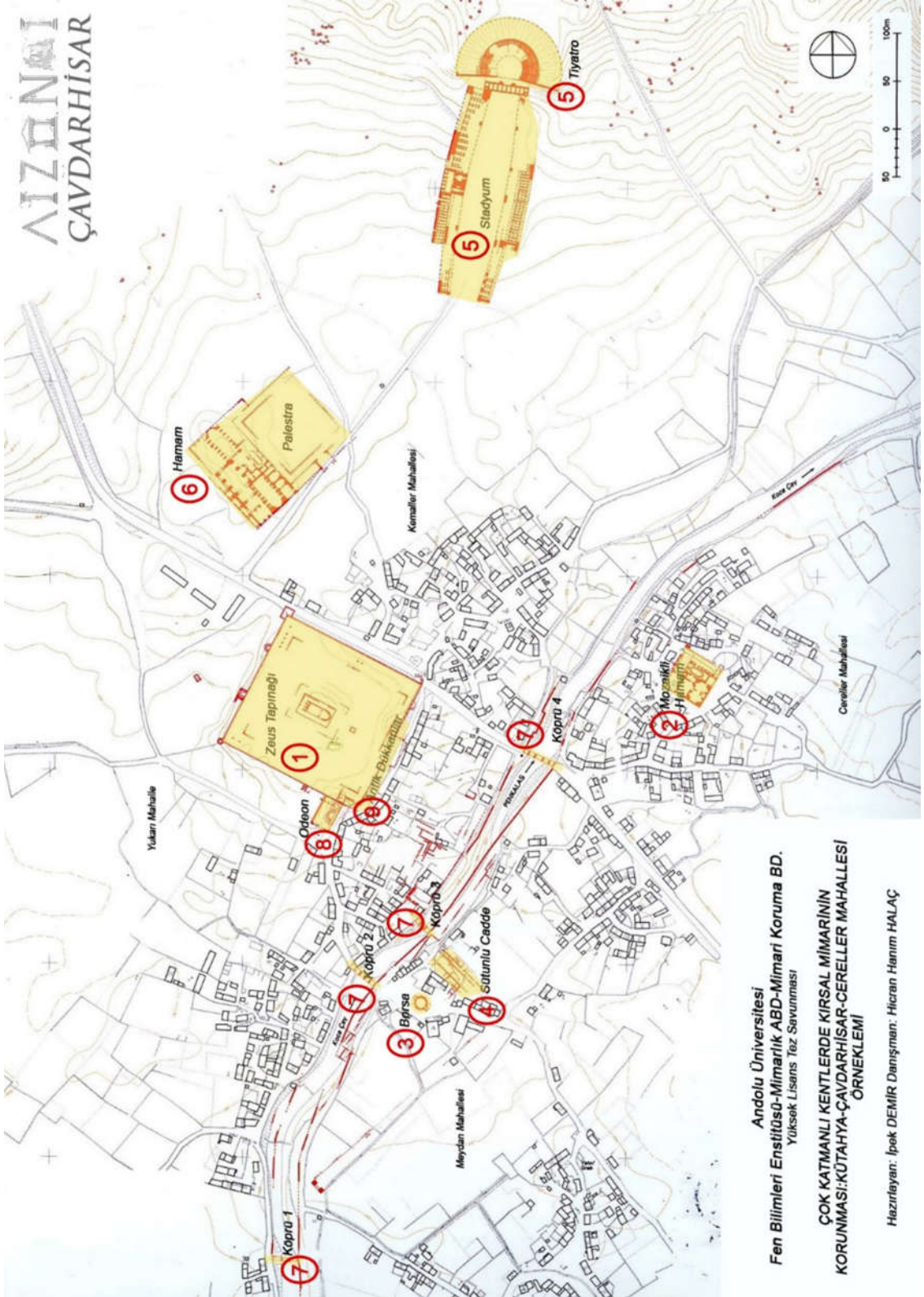
- http-3. (2018, 05 19). *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü*. <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,112767/aizanoi-antik-kentinde-cevre-duzenleme-calismalari.html> adresinden alındı
- Kağnıcıoğlu, C. (1964). *Tarihi ve Turistik Yönüyle Kütahya*. İstanbul: Halk Basımevi.
- Karabağ, N. E. (2008). *Kent Arkeolojisi Metoduyla Çok Katmanlı Kentlerdeki Tarihsel Sürekliliğin Çözümленerek Korunması (İzmir Örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Madran, E., & Özgönül, N. (2006). *Son Yasal Düzenlemelerde Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması ve Yerel Yönetimler El Kitabı*. Ankara: DÖSİMM Matbaası.
- Muşkara, Ü. (2017). Kırsal Ölçekte Geleneksel Konut Mimarisinin Korunması: Özgünlük. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 437-448.
- Naumann, R. (1979). *Der Zeustempel Zu Aizanoi*. Berlin: Walter de Gruyter & CO.
- Naumann, R. (1983). Die Ausgrabungen in Aizanoi 1981. *IV. Kazı Sonuçları Toplantısı* (s. 183-192). içinde Hacettepe Sosyal ve İdari Bilimler Döner Sermaye İşletmesi Tesisleri.
- Naumann, R. (1987). Bericht Über Die Ausgrabungen in Aizanoi 1979. *II. Kazı Sonuçları Toplantısı* (s. 135-138). içinde Ankara.
- Naumann, R., & Hofmann, A. (1984). Ausgrabungen in Aizanoi 1984. *VII. Kazı Sonuçları Toplantısı* (s. 311-323). içinde
- Naumann, R., & Naumann, F. (1973). *Der Rundbau in Aezani*. Almanya: Ernst Wasmuth.
- Özcan, Z. (2006). Planlamada Disiplinler Arası İlişkiler ve Kentsel Arkeolojinin Yeri. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 681-687.
- Özen, S. L. (2005). *Koruma Yaklaşımlarına Yeni Bir Bakış Açısı Olarak "Bütünleşik Koruma" - Trabzon Örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, E. (2011, 11). İçinden Su Geçen Şehir: Aizanoi. *Toplumsal Tarih*, s. 90-93.
- Özer, E. (2013). Aizanoi Kazısı 2011 Yılı Çalışmaları. *34. Kazı Sonuçları Toplantısı 3. Cilt* (s. 277-288). içinde Çorum: Hitit Üniversitesi.
- Özer, E. (2014). Aizanoi 2012 Yılı Çalışmaları. *35. Kazı Sonuçları Toplantısı* (s. 324-342). içinde Muğla: Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Basımevi.
- Özer, E. (2015, Kasım-Aralık). Aizanoi. *Aktüel Arkeoloji*, s. 54-65.

- Özer, E. (2017). Aizanoi 2014-2015 Sezonu Kazı ve Araştırmaları. 38. *Kazı Sonuçları Toplantısı 3. Cilt* (s. 296). içinde Ankara: İsmail Aygül Ofset Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
- Rheidt, K. (1993). Die Ausgrabungen in Aizanoi 1991. *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı II* (s. 289-307). içinde Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Rheidt, K. (1994). Die Ausgrabungen in Aizanoi 1992. *XV. Kazı Sonuçları Toplantısı I* (s. 515-537). içinde Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Rheidt, K. (1995). Die Ausgrabungen in Aizanoi 1993. *XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı II* (s. 57-94). içinde Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Rheidt, K. (2003). Die Ausgrabungen in Aizanoi 2001. *24. Kazı Sonuçları Toplantısı 2. Cilt* (s. 315-326). içinde Ankara: Dösimm Basımevi.
- Rheidt, K. (2004). Die Ausgrabungen in Aizanoi 2002. *25. Kazı Sonuçları Toplantısı 1. Cilt* (s. 127-138). içinde Ankara: Dösimm Basımevi.
- Rheidt, K. (2010). *Aizanoi Und Anatolien*. Mainz am Rhein: Philipp von Zabern.
- Rohn, C. (2008). *Der Theater - Stadion - Komplex von Aizanoi*. zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktor-Ingenieurs genehmigte Dissertation. Berlin: Brandenburgischen Technischen Universität Cottbus.
- Rudofsky, B. (1981). *Architecture Without Architects*. London: Academy Editions.
- Tankut, G. (1991). Kentsel Arkeolojik Alanlarda Arkeolojik Değerlerin Kent Hayatına Katılımı, Korumanın Fiziksel Planlama Boyutu. *Arkeolojik Sit Alanlarının Korunması ve Değerlendirilmesi I. Ulusal Sempozyumu*, (s. 20-25). Antalya.
- Tuna, N. (2000). Kentsel Arkeoloji Üzerine. *IDOL(7)*, 7-13.
- Turgut, H. (1989). *Kültür-Davranış-Mekan Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Türktüzün, M. (2017). *Aizanoi Antik Kenti*. Ankara: Dönmez Offset.
- Ulusoy, Z. (1994). Kentsel Korumanın Fiziksel Ve Toplumsal Boyutları. 2. *Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulama Kolokiyumu* (s. 95-99). İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir Bölge Planlama Bölümü.
- Yaraş, A. (1996). Anadolu'nun En İyi Korunmuş Kenti: Aizanoi. *Yapı*, 40-42.
- Yıkıcı, A. (2010). *Kentsel Arkeolojik Alanların Korunmasına Yönelik Planlama Yaklaşımları: Yenikapı Arkeolojik Alan Yönetim ve Yönlendirme Rehberi*.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar
Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK- 1

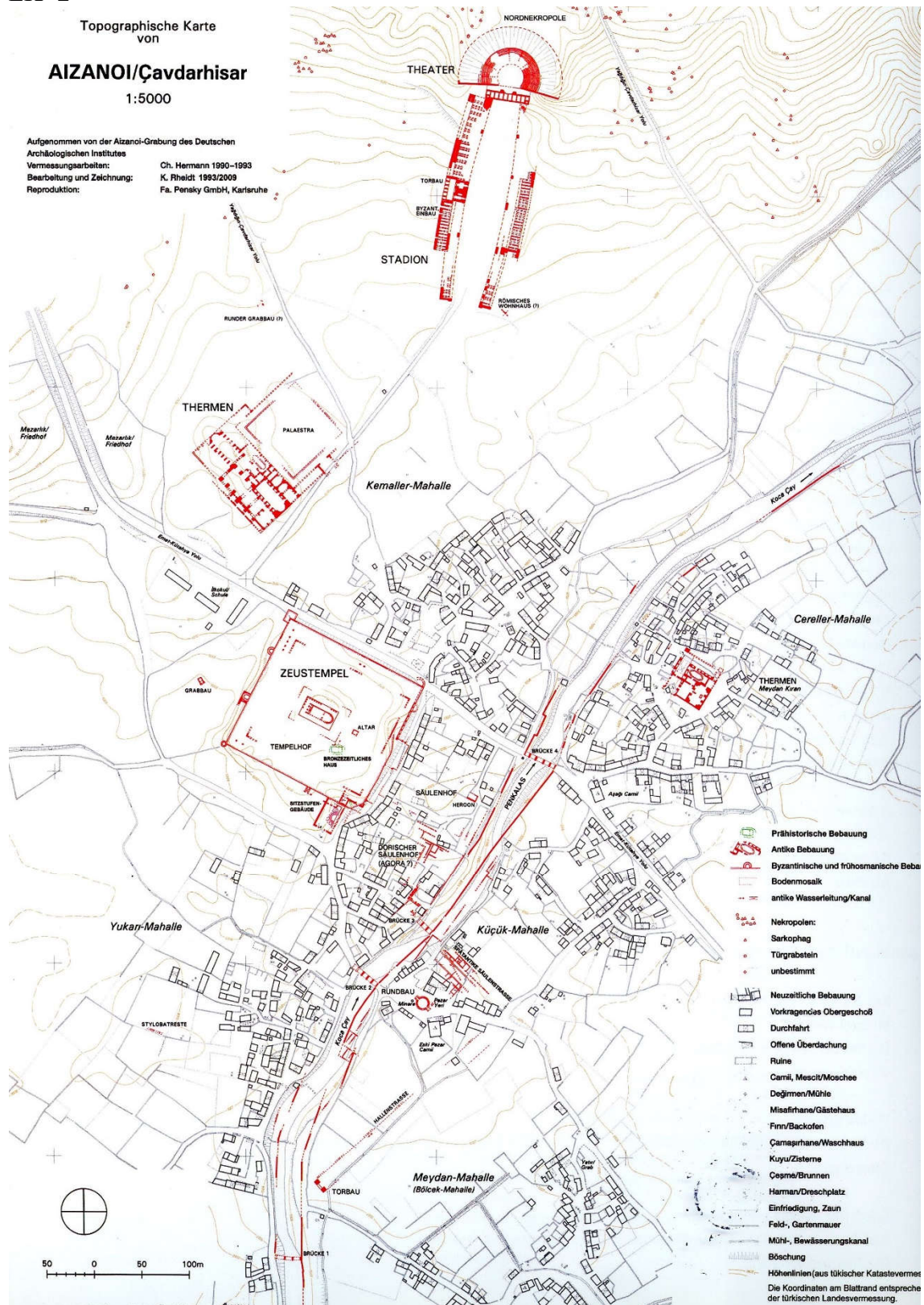
EK- 2

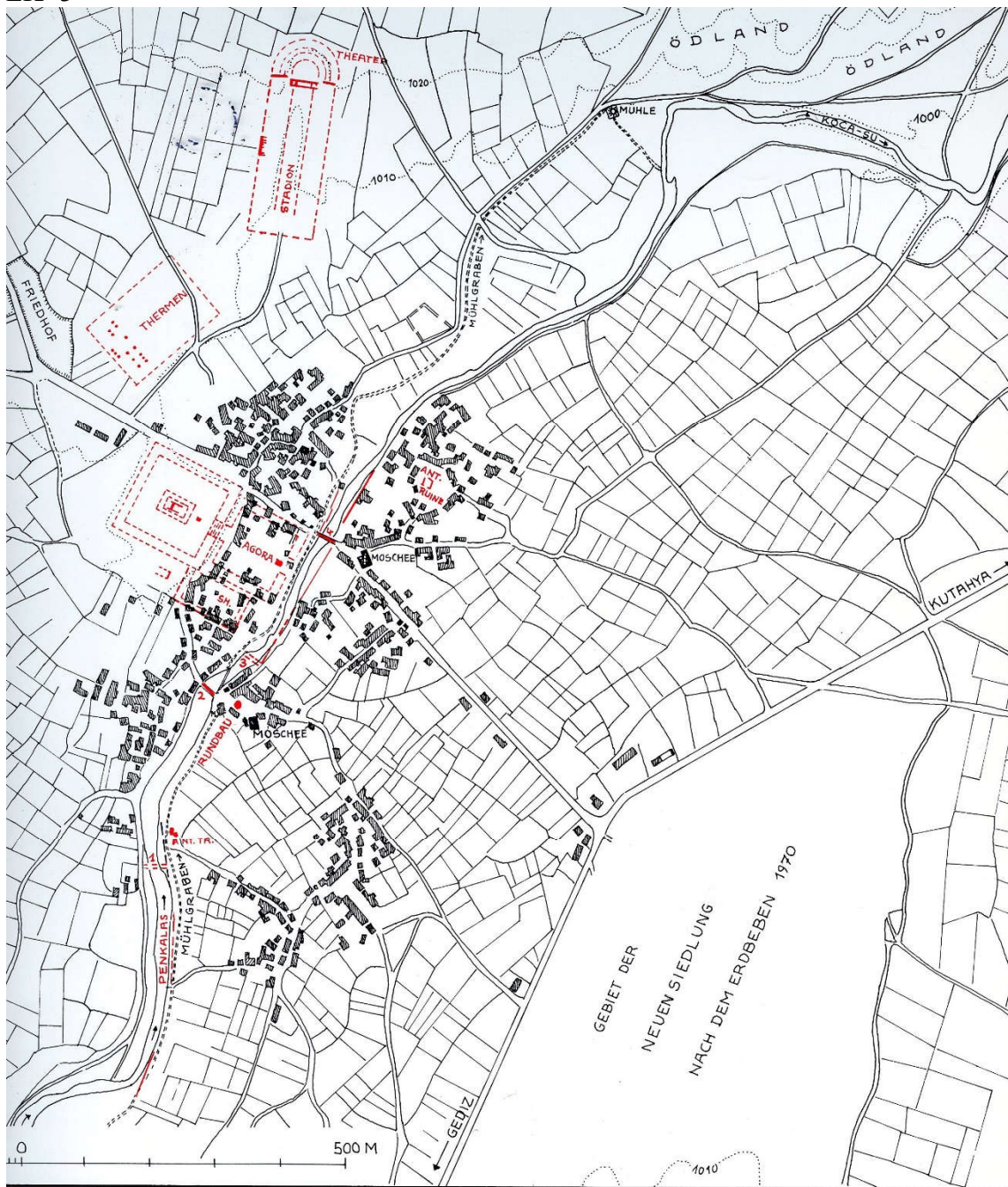
Topographische Karte
von

AIZANOI/Çavdarhisar

1:5000

Aufgenommen von der Aizanoi-Grabung des Deutschen
Archäologischen Institutes
Vermessungsarbeiten: Ch. Hermann 1990-1993
Bearbeitung und Zeichnung: K. Rheidt 1993/2009
Reproduktion: Fa. Pensky GmbH, Karlsruhe

Çavdarhisar. Nach einer Katasteraufnahme im Jahre 1970 mit Eintragung der antiken Baureste

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü

SAYI : 38092246-165.02.03-43.03/4-1260
KONU : Kütahya İli, Çavdarhisar İlçesi, Yukarı, Kemaller, Cereller, Meydan Mahallelerinde yer alan, Taşınmazların tescilli hak,

KÜTAHYA
6.2.08/2017

ÇAVDARHISAR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
(Fen İşleri Müdürlüğü)

Özü yukarıda belirtilen konu hakkında Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından alınan 18.07.2017 tarih ve 4148 sayılı Karar ekte gönderilmektedir.

2863 sayılı kanunun "Tespit ve Tescil" başlıklı 7. ve "Korunma Alanlarında Karar Alma Yetkisi" başlıklı 8. Maddelerinde 08.10.2013 tarihli ve 6498 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler 11.10.2013 tarih ve 28792 sayılı Resmi Gazete'de; Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelikte son halini veren "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ise 09.01.2015 tarih ve 29231 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2863 sayılı kanunun değişik 7. maddesinde "Tescil kararları, tescil olunan taşınmazın kadastro bilgileri ile birlikte, tapu siciline şerh düşülmek üzere ilgili tapu müdürlüğüne bildirilir. Tek yapı ölçeğindeki kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanlarına ilişkin tescil kararları, 11/02/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu uyarınca maliklere tebliğ edilir. Sit alanlarının, tabiat varlıklarının ve tek yapı ölçeğinde tescil edilen taşınmazlarda dahil olmak üzere malikleri idarece tespit edilemeyen taşınmazların tescil kararları Resmi Gazete'de duyurulur ve Bakanlığın internet sayfasında bir ay süreyle yayımlanır

2863 sayılı kanunun değişik 8. Maddesinde "Yedinci maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanları içinde inşaat ve tesisat yapıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi Koruma Kurullarına aittir. Korunma alanlarına dair koruma bölge kurulu kararları 7201 sayılı Kanun uyarınca maliklere tebliğ edilir. Malikleri idarece tespit edilemeyen kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tesciline ilişkin kararlar. Resmi Gazete'de ilan yoluyla duyurulur ve Bakanlığın internet sayfasında bir ay süreyle yayımlanır... Korunma alanlarının tespitinde, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, görünümünün ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeteri kadar korunma alanına sahip olmaları dikkate alınır. Bu hususlarla ilgili esaslar. Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir," denilmektedir.

2863 sayılı yasanın değişik 8. Maddesi uyarınca yeniden düzenlenen Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 8. Maddeyi değiştiren 7. Maddesinde "...korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı, korunma alanları ve sitler, il merkez ilçe sınırları içinde ise valinin, ilçe sınırları içinde kalmırsa kaymakamın yazısı üzerine veya tapu müdürlüklerince doğrudan tapu kütüğünün beyanlar hanesine, koruma grubu da belirtilerek "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı", "korunma alanı" veya cinsi, derecesi ve tür bölümünün ya da tamamının sit içinde kaldığı belirtilerek "sit" olduğuna dair kayıt konur...." aynı yönetmeliğin "Tescil Kaydının Kaldırılması Başlıklı" 9. Maddesinde de bu Yönetmelik hükümlerine göre tescil edilmiş korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının tescil kayıtlarının kaldırılması tescil işlemleri ile ilgili esaslara uygun olarak yürütülür...." denilmektedir.

2863 sayılı Kanunun 08.10.2013 tarihli ve 6498 sayılı kanun ile değişik 7. maddesi hükmü ile "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 7. Maddesi gereğince; Kütahya İli, Çavdarhisar İlçesi, Yukarı, Kemaller, Cereller, Meydan Mahallelerinde yer alan konutlar için; "tapu kütüğünün beyanlar hanesine tescil kaydı konulması ve koruma grubunun tapuya işlenmesi" gerekmektedir.

Ayrıca 2863 sayılı yasanın 7. maddesinde yapılan değişiklik kapsamında ve 11 /02 /1959 tarihli ve 7201 sayılı tebligat kanunu gereği, Müdürlüğümüzce mal sahibine tebligat zarfı ile tebliğ edilecek ve Bakanlığın internet sitesinde 1 ay süreyle duyurulacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

Diyadin BERK
Koruma Bölge Kurulu Müdür V.

EK: 1- Karar (1 adet)
2-Tescil Listesi (3 sayfa)

DAĞITIM
GEREĞİ :

- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müd./ANKARA (Kurullar Dairesi Başkanlığı) (EK 1,2)
- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müd. (Kurullar Dairesi Başkanlığı, Tespit Şube Müd.) (EK 1,2)
- Kütahya Valiliği (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) (EK 1,2)
- (Kadaströ Müdürlüğü) (EK 1,2)
- Çavdarhisar Kaymakamlığı (Tapu Müdürlüğü) (EK 1,2)
- Çavdarhisar Belediye Başkanlığı (Fen İşleri Müdürlüğü) (EK 1,2)
- Aizanoi Kazı Başkanı Elif ÖZER Pamukkale Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bilimi/ DENİZLİ (EK 1,2)
- kvenvanter@kulturturizm.gov.tr (EK 1,2)

EK-4 (Devam)

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
KÜTAHYA KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 18.07.2017-199
Karar Tarihi ve No : 18.07.2017-4148

43.03/4
Toplantı Yeri
KÜTAHYA

Kütahya İli, Çavdarhisar İlçesi, Aizanoi Antik Kenti, Kentsel Arkeolojik Sit sınırları Koruma Amaçlı İmar Planında gerçekleştirilen tespit-tescil ve irdeleme çalışmalarının değerlendirilmesi istemine ilişkin; Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 05.07.2017 tarih ve 38092246-165.02-43.03/4-1114 sayılı yazısı, Çavdarhisar Belediye Başkanlığı Fen İşleri Müdürlüğü'nün 05.07.2017 tarih ve 73578594-163-E.182/335 sayılı yazısı ve eki, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 11.07.2017 tarih ve 52886439-168.01.02-E.139762 sayılı yazısı ve ekleri ile Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanan Müdürlük evrakına 17.07.2017 tarih ve 2622 sayı ile kayıtlı rapor okundu, ekleri ve işlem dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Kütahya İli, Çavdarhisar İlçesi içinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 20.12.1975 tarih ve 8854 sayılı Kararı ile Arkeolojik Sit olarak tescil edilen, Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 27.11.1988 tarih ve 257 sayılı kararı ile sit sınırları ve derecesi Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'na önerilen ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 06.12.1988 tarih ve 60 sayılı Kararı ile gelen uygun görüş doğrultusunda Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.04.1989 tarih ve 488 sayılı Kararı ile I. (Birinci) ve III. (Üçüncü) Derece Arkeolojik Sit olarak sınırları ve derecesi belirlenen, Kütahya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.06.2011 tarihli ve 1077 sayılı kararı ile Kentsel Arkeolojik Sit sınırı onaylanan, Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 16.12.2011 tarih ve 194 sayılı kararı ile Aizanoi Antik Kenti I. Derece Arkeolojik Sit Alanı ve Kentsel Arkeolojik Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı onaylanan, Aizanoi Antik Kenti I. (Birinci) Derece Arkeolojik Sit ve Kentsel Arkeolojik Sit sınırları içerisinde yer alan, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğümüz uzmanlarınca yapılan tespit sonucu tescile önerilen 31 adet sivil mimari örneği yapının 2863 sayılı yasa kapsamında korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliği taşıdığından tescil edilmesine; koruma grubunun 2. grup yapı olarak belirlenmesine, Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yapı Esasları ve Denetimine Dair Yönetmeliğin 5. maddesi uyarınca belirlenen koruma grubunun 1. gruba işlenmesine, tescil işlerinin hazırlanarak Kurulumuza iletilmesine, karar verildi.

BAŞKAN
Prof. Dr. Cengiz IŞIK
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
M. Kutyar ÖZER
İMZA

ÜYE
Alper GÜRER
İMZA

ÜYE
Hale Zehra SEKMEN
İMZA

ÜYE
Mine NORŞON
İMZA

ÜYE
Erdal ÇETİNDAG
İMZA

ÜYE
Türk İslam KARAKOÇ
İMZA

ÜYE
Metin AKGÜL
Çavdarhisar Belediye Başkanlığı
İMZA

ÜYE
Serdar ÜNAN
Kütahya Müze Müdür V.
İMZA

EK-4 (Devam)

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTAHYA KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURUL MÜDÜRLÜĞÜ
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 18/07/2017-199

Toplantı Yeri

Karar Tarihi ve No: 18/07/2017-4148

.. ÇAVDARHISAR

KÜTAHYA İLİ ÇAVDARHISAR İLÇE MERKEZİNDE 3386 VE 5226 SAYILI YASALARLA DEĞİŞİK 2863 SAYILI YASA KAPSAMINDA KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI OLARAK TESCİLLENEN YAPILARA AIT LİSTE

Sıra No	Adı Veya Türü	Adresi	Kadastro Bilgileri			Harita veya Koordinat Bilgileri
			Pafta	Ada	Parsel	
1	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-4	195	2-4	Eski 580-581 parseller
2	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-4	195	19	Eski 582 parsel
3	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-4	195	18	Eski 583 parsel
4	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-4	195	15	Eski 586 parsel
5	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-4	197	10	Eski 587 parsel
6	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-4	197	11	Eski 588 parsel
7	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	197	18	Eski 601 parsel
8	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	197	21	Eski 599 parsel
9	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	197	22	Eski 598 parsel
10	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-4	197	24-25	Eski 589-590 parseller
11	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-4	197	26	Eski 592 parsel
12	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	197	27-28	Eski 594-595 parseller

[Redacted Signature]
Onurcan BAK
İnceleme Mühendisi

EK-4 (Devam)

T.C
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTAHYA KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURUL MÜDÜRLÜĞÜ
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 18/07/2017-199

Toplantı Yeri

Karar Tarihi ve No: 18/07/2017-4148

ÇAVDARHISAR

Sıra No	Adı veya Türü	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Harita veya Koordinat Bilgileri
13	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	197	31	Eski 597 parsel
14	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	198	1	Eski 627 parsel
15	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	198	2	Eski 626 parsel
16	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	198	4	Eski 628 parsel
17	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	199	2	Eski 623 parsel
18	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	199	3	Eski 622 parsel
19	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	200	1	Eski 629 parsel
20	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	200	3	Eski 630 parsel
21	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	204	123	Eski 670 parsel
22	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	204	124	Eski 671 parsel
23	Sivil Mimarlık Örneği	Yukarı Mahalle, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	204	125	Eski 675 parsel
24	Sivil Mimarlık Örneği	Cereller Mahallesi, Köyiçi Mevkii	J23-D-03-D-3-D	240	97	Eski 125 parsel
25	Sivil Mimarlık Örneği	Meydan Mahallesi, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	350	1	Eski 338 parsel
26	Sivil Mimarlık Örneği	Meydan Mahallesi, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	352	1	Eski 305 parsel
27	Sivil Mimarlık Örneği	Meydan Mahallesi, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	352	2	Eski 306 parsel

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTAHYA KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURUL MÜDÜRLÜĞÜ
ASLI GIBİDİR
[Signature]
Mühendisi

EK-4 (Devam)

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTAHYA KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURUL MÜDÜRLÜĞÜ
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 18/07/2017-199

Karar Tarihi ve No: 18/07/2017-4148

Toplantı Yeri

ÇAVDARHISAR

Sıra No	Adı veya Türü	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Harita veya Koordinat Bilgileri
28	Sivil Mimarlık Örneği	Meydan Mahallesi, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	352	3	Eski 307 parsel
29	Sivil Mimarlık Örneği	Meydan Mahallesi, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	352	4	Eski 308 parsel
30	Sivil Mimarlık Örneği	Meydan Mahallesi, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	352	5	Eski 309 parsel
31	Sivil Mimarlık Örneği	Meydan Mahallesi, Köyiçi Mevkii	J23-D-08-A-1-B	352	6	Eski 310 parsel

BAŞKAN
Prof. Dr. Cengiz IŞIK

BAŞKAN YARDIMCISI
M. Kutyar ÖZER

Onurcan BERK
Müdür V.

ÜYE
Alper GÜRER

ÜYE
Hale Zehra SEKMEN

ÜYE
Mine NORŞON

ÜYE
Erdal ÇETİNDAG

ÜYE
Türk İslam KARAKOÇ

ÜYE
Çavdarhisar Belediye Başkanlığı

					
T1	T2	T3	T4	T5	T6
					
T7	T8	T9	T10	T11	T12
					
T13	T14	T15	T16	T17	T18
					
T19	T20	T21	T22	T23	
					
T24-T29			T30	T31	

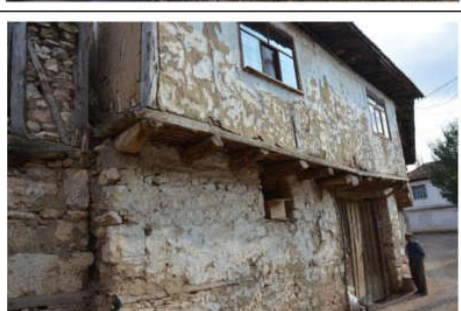
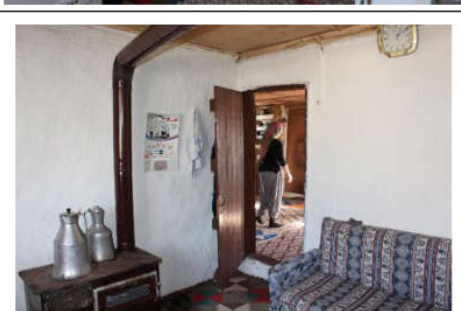
EK- 6

G 1					
G 2					
G 3					
G 4					
G 5					

EK-6 (Devam)

G6					
G7					
G8					
G9					
G10					

EK-6 (Devam)

G 1 1					
					
					
					
					

EK-6 (Devam)

G 1 6					
G 1 7					
G 1 8					
G 1 9					
G 2 0					

EK-6 (Devam)

G 2 1					
G 2 2					
G 2 3					
G 2 4					
G 2 5					

EK-6 (Devam)

G 26					
G 27					
G 28					
G 29					
G 30					
G 31					

			
K1	K2	K3	K4
			
K5	K6	K7	K8
			
K9	K10	K11	K12
			
K13	K14	K15	K16

DİŞ DEĞERLENDİRME																																			
NO	Eski Parsel No	Yeni Parsel No	KONUM				YAPI-AÇIK ALAN İLİŞKİSİ			KAT ADEDİ		CEPHE TİPİ					YAPI GİRİŞ KAPISI				PENCERE TİPİ				PENCERE KEPENKLERİ				Çıkma Altı Payanda		SOKAK CEPHESİNDE YER ALAN SÜTLÜK				TOPLAM PUAN
			Bahçe Duvarıyla Sokağa Katkısı Olan (1 puan)	Sokağa Cephesi Olan (2 puan)	Koca Çaya Cephesi Olan (2 puan)	Mozaikli Hamama Cephesi Olan (3 puan)	Avlulu (1 puan)	Bahçeli (2 puan)	Ek Bahçeli (2 puan)	Zemin (1 puan)	Zemin+1 Kat (2 puan)	Tek Kat-Çıkmasız (0 puan)	Çıkmasız (1 puan)	Tüm Kat Çıkmalı (2 puan)	Tek Yan Çıkmalı (2 puan)	Cumbalı (3 puan)	ÖZGÜN			DEĞİŞMİŞ NİTELİKSİZ (0 puan)	ÖZGÜN			DEĞİŞMİŞ NİTELİKSİZ (0 puan)	ÖZGÜN			DEĞİŞMİŞ/YOK (0 puan)	Payandasız	Payandalı	ÖZGÜN			DEĞİŞMİŞ/YOK (0 puan)	
																	Az Nitelikli (1 puan)	Orta Nitelikli (2 puan)	Çok Nitelikli (3 puan)		Az Nitelikli (1 puan)	Orta Nitelikli (2 puan)	Çok Nitelikli (3 puan)		Az Nitelikli (1 puan)	Orta Nitelikli (2 puan)	Çok Nitelikli (3 puan)				Az Nitelikli (1 puan)	Orta Nitelikli (2 puan)	Çok Nitelikli (3 puan)		
G1	184-185	16		•				•				•				•					•				•		•					•	11		
G2	184	15		•					•			•				•					•				•		•					•	11		
G3	182	12		•				•				•				•					•				•		•					•	13		
G4	181	11		•				•				•				•					•				•		•					•	10		
G5	171	9		•				•				•				•					•				•		•					•	10		
G6	170	8		•			•	•				•				•					•				•		•					•	11		
G7	172	7		•			•	•				•				•					•				•		•					•	12		
G8	173	6	•				•	•				•				•					•				•		•					•	7		
G9	166	4		•		•	•	•				•				•					•				•		•					•	9		
G10	169	5		•			•	•				•				•					•				•		•					•	9		
G11	140	2		•			•	•				•				•					•				•		•					•	15		
G12	137	1	•			•	•	•				•				•					•				•		•					•	11		
G13	136	2		•			•	•				•				•					•				•		•					•	11		
G14	108	127		•			•	•				•				•					•				•		•					•	8		
G15	108	127		•			•	•				•				•					•				•		•					•	8		
G16	119	126		•			•	•				•				•					•				•		•					•	8		
G17	118	125		•			•	•				•				•					•				•		•					•	10		
G18	120	123-121		•			•	•				•				•					•				•		•					•	14		
G19	112	131	•				•	•				•				•					•				•		•					•	8		
G20	97	1	•		•		•	•		•		•				•					•				•		•					•	7		
G21	131	92		•			•	•				•				•					•				•		•					•	7		
G22	123	115		•			•	•				•				•					•				•		•					•	15		
G23	124	114	•				•	•				•				•					•				•		•					•	10		
G24	125	97	•				•	•				•				•					•				•		•					•	14		
G25	135	85		•				•				•				•					•				•		•					•	8		
G26	156	1		•			•	•				•				•					•				•		•					•	11		
G27	150	15		•			•	•				•				•					•				•		•					•	16		
G28	196	9		•			•	•				•				•					•				•		•					•	7		
G29	208	10		•			•	•				•				•					•				•		•					•	11		
G30	209	11		•			•	•				•				•					•				•		•					•	10		
G31	211-212	13-14		•			•	•				•				•					•				•		•					•	11		
K1	195	8		•				•				•				•					•				•		•					•	7		
K2	152	13		•			•	•				•				•					•				•		•					•	6		
K3	153	12	•				•	•		•		•				•					•				•		•					•	4		
K4	155	10		•			•	•				•				•					•				•		•					•	9		
K5	155	10		•			•	•		•		•				•					•				•		•					•	3		
K6	121	18		•			•	•				•				•					•				•		•					•	8		
K7	180	21		•	•			•		•		•				•					•				•		•					•	6		
K8	187	2		•			•	•				•				•					•				•		•					•	13		
K9	157	9		•			•	•		•		•				•					•				•		•					•	3		
K10	134	86		•			•	•				•				•					•				•		•					•	8		
K11	130	88	•				•	•		•		•				•					•				•		•					•	4		
K12	126	95		•				•		•		•				•					•				•		•					•	4		
K13	126	96		•				•				•				•					•				•		•					•	9		
K14	118	124		•			•	•				•				•					•				•		•					•	9		
K15	116	123					•	•				•				•					•				•		•					•	5		
K16	107	134		•			•	•				•				•					•				•		•					•	5		

EK- 9

[illegible]